

TÜRKİYE'DE LİBERAL DEĞERLER

2024 Araştırma Raporu

TÜRKİYE'DE LIBERAL DEĞERLER

2024 Araştırma Raporu

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.

Türkiye

TÜRKİYE'DE LIBERAL DEĞERLER: 2024 ARAŞTIRMA RAPORU

Bu araştırmanın saha çalışması, Türkiye'de yaşayan bireylerin liberal değerlere yönelik tutum ve inançlarını anlamak amacıyla, 20 Mayıs - 10 Haziran 2024 tarihleri arasında ESOMAR ve KVKK tarafından belirlenen etik ve yasal çerçevelere uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma, LogInSight tarafından rasgele örnekleme yöntemi kullanılarak yüz yüze yapılmış ve NUTS2 sistemine göre Türkiye'nin 28 ilinde toplam 2011 kişiyle görüşülmüştür. Görüşülen kişiler 18 yaş ve üzeri, AB-C1-C2-D sosyoekonomik statü gruplarına dahil kadın (%50,1) ve erkeklerden (%49'9) oluşmaktadır.

Özgürlük Araştırmaları Derneği, 2014 yılında kurulan ve daha özgür ve demokratik bir Türkiye için kamu politikaları alanında araştırmalar yapan, bu araştırmaları kapsamlı, sistematik, bilimsel etik standartlarına uygun raporlar halinde kamuoyuna ve özellikle kanun yapıcılara sunan düşünce kuruluşudur.

Özgürlük İçin Friedrich Naumann Vakfı, 1991'den bu yana Türkiye'de liberal değerleri teşvik etmek için sivil toplum, akademi, ekonomi ve politika çevreleriyle iş birliği yapmaktadır. Vakıf, liberal fikirlerin yayılması ve demokratik bir toplumun güçlendirilmesi amacıyla çeşitli projeler ve destekler sunmaktadır.

LogInSight, sektördeki tecrübeli profesyonellerden oluşan bir ekip tarafından kurulmuş, yenilikçi bir araştırma şirkettir. Kendini "dijital içgörü fabrikası" olarak tanımlayan LogInSight, müşteri odaklı, yaratıcı ve teknoloji destekli çözümler sunarak, verileri anlamlı içgörülere dönüştürmeyi hedefler.

PROJE EKİBİ

Yazar ve Editor: **Dr. Seval Yaman**

Araştırma Danışmanları: **Prof. Dr. Murat Çokgezen, Doç. Dr. Ali Rıza Çoban**

Proje Koordinatörleri: **Tarık Beyhan, İsrail Özkan**

Saha Araştırması: **LogIn Araştırma Danışmanlık Ticaret Limited Şirketi**

Düzeltili: **Ekin Siyahhan ve Zeynep Erdem**

Tasarım: **Serbest Kitaplar** (serbestkitaplar.com)

Friedrich Naumann Vakfı'nın desteğiyle yayımlanmıştır. Burada ifade edilen görüşler, Friedrich Naumann Vakfı'nın görüşlerini yansıtmayabilir.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ - Seval Yaman	6
SUNUŞ - Beate Apelt	7
YÖNETİCİ ÖZETİ	8
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	20
ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI	24
Ekonomik Özgürlükler	25
Hukuk Devleti ve Anayasa	62
Seçimler, Siyasi Partiler ve Demokrasi	96
İfade ve Basın Özgürlüğü	118
Dini Özgürlükler	130
Örgütlenme Özgürlüğü	140
Diğer Sivil Özgürlükler	152

SUNUŞ

Daha özgür ve müreffeh bir toplumda yaşamayı hak ediyoruz. Evrensel insan haklarının ve bireysel özgürlüklerin güvence altında olduğu, hukukun üstünlüğü ilkesinin temel alındığı, bireyi korumak için devletin sınırlandırıldığı, ahbap-çavuş kapitalizmine dayanmayan rekabetçi bir serbest piyasa ekonomisinin tesis edildiği bir ülkede yaşamak istiyoruz. Bu amaç doğrultusunda Özgürlük Araştırmaları Derneği (ÖAD) olarak 2014 yılından beri Türkiye'nin sorunları üzerinde çalışıyor ve bu sorunlara yönelik sistematik, kanıta ve olguya dayalı bilimsel öneriler hazırlıyoruz. Özgürlük ve refahın birlikte olabileceği iddiasıyla, tüm çalışmalarımızda özgürlükçü bakış açısının altını tekrar tekrar çiziyoruz.

ÖAD olarak, "Türkiye'de Liberal Değerler: 2024 Araştırma Raporu" başlıklı bu araştırmayı gerçekleştirmemizin bazı önemli gerekçeleri var. Bunlardan ilki, hedeflere ulaşmak için öncelikle mevcut durumun analizinin yapılması ihtiyacı. Her ne kadar ÖAD'nin çalışma alanı daha spesifik olarak yapısal reformlar hazırlamak olsa da reform önerilerinin geliştirilmesinde mevcut durumu anlamak kritik bir öneme haiz. Ancak bu yolla ihtiyaç analizi yapılabilir, çalışmalarımızı doğru yöne yönlendirebiliriz. İkinci olarak, Türkiye'de liberal değerlere olan ilgi, bazı dönemlerde yükselmekte, bazı dönemlerde de neredeyse kaybolmaktadır. Bu düşünüş ve yükselişlerin seyrini takip etmek, Türkiye'nin liberal demokratik ilkelerle imtihanındaki başarısız olduğu alanları bize gösterecektir. Son olarak, toplumsal ve siyasal değişim iki yönlüdür; bazı durum ve zamanlarda değişim talebi toplumdan gelirken, bazen de ülke yöneticileri toplumu değişime yönlendirir. Bu araştırma ile toplumda liberalizmin değer ve ilkelerine ne kadar ilgi ve talep olduğu ayrıca ne ölçüde bir değişim ihtiyacı olduğu anlaşılmasına çalışılmıştır.

Bu araştırmanın sonuçlarını, "özgür ve müreffeh Türkiye" hedefini paylaşan diğer sivil toplum kuruluşlarıyla, siyasi lider ve yöneticilerle, bu alanlarda çalışan bilim insanlarıyla, entelektüeller, gazeteciler ve bu konulara meraklı tüm insanlarla paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Son olarak düzenli periyotlarla yapılması planlanan bu araştırmayı hazırlayan Prof. Dr. Murat Çokgezen ve Doç Dr. Ali Rıza Çoban'a, çalışma ortağımız Friedrich Naumann Vakfı Türkiye Ofisine ve saha araştırmasını yürüten Loginsight firmasına katkılarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Dr. Seval Yaman
ÖAD Yönetim Kurulu Başkanı

SUNUŞ

Liberal demokrasilerin ciddi gerilemeler yaşadığı günümüz dünyasında, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve bireysel özgürlükler ilkeleri her zamankinden daha büyük bir öneme sahiptir. Yükselen illiberal demokrasiler, bu ilkelerin ne kadar hayati olduğunu güçlü bir şekilde hatırlatıyor. Hızla değişen küresel ortamda yolumuzu bulmaya çalışırken, bu ilkelerin farklı bağlamlarda nasıl korunduğu ve algılandığı üzerine düşünmek kaçınılmazdır. Okumak üzere olduğunuz bu rapor, Türkiye’de demokratik değerlerin ve insan haklarının mevcut durumu hakkında değerli bilgiler sunmaktadır.

Bu rapor, yasama, yürütme ve yargı erkleri arasındaki güç dengesinin mercek altına alındığı bir dönemde yayınlanıyor. Bulgular, yargının bağımsızlığı konusunda kamuoyunda geniş bir mutabakat olmadığını, yürütme erkinin potansiyel aşırılığına ilişkin endişeleri ve şeffaf ve hesap verebilir yönetişimin temel rolünü vurguluyor. Çıkarılacak en önemli sonuçlardan biri, yargı bağımsızlığına yönelik güçlü bir desteğin olmamasıdır. Katılımcıların çoğu yürütme organının yargı üzerindeki etkisi konusunda kayda değer bir endişe ifade etmemekte, bu da demokrasiyi korumak için net bir kuvvetler ayrılığına duyulan ihtiyaca daha zayıf bir vurgu yapıldığını göstermektedir. Bu endişe eğitim seviyesi yükseldikçe ve daha genç olanlar arasında belirginleşse de genel olarak demokratik normlara ve hukukun üstünlüğüne güçlü bir bağlılığı yansıtmamaktadır.

Bununla birlikte, özellikle sosyal medya sansürü bağlamında ifade özgürlüğü konusunda bir umut ışığı var. Katılımcılar genel olarak sosyal medyanın kısıtlanmasının ifade özgürlüğüne zarar verdiğini düşünmektedir. Bu karşı çıkış, devlet otoritesinin genel kabulüne rağmen, özellikle gençler ve toplumun eğitilmiş kesimleri arasında ifade özgürlüğünün korunması konusunda önemli endişeler olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, bu anket Türkiye’de demokrasi, yönetim ve bireysel özgürlüklere yönelik mevcut tutumlar hakkında kapsamlı bir genel bakış sunmaktadır. Demokratik kurumları güçlendirmek ve bireysel haklar ile hukukun üstünlüğüne öncelik veren bir kültürü teşvik etmek için vatandaşlarla sürekli diyalog ve etkileşim içinde olunması gerektiğinin altını çizmektedir. Bu içgörüler, daha adil, şeffaf ve özgür bir toplum inşa etme çabalarımıza rehberlik etmelidir. Savunuculuğa ve çaba göstermeye devam ederek daha güçlü bir liberal demokrasi inşa edebiliriz. Liberalizm ve insan hakları gibi fikirlerin uzun tarihsel kökenleri olsa da, yaygın uygulamaları nispeten yenidir ve halen gelişmektedir. Aksaklıklara rağmen, dirençli kalmalı ve demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü ve bireysel özgürlükleri savunmaya kararlı olmalıyız.

Özgürlük için Friedrich Naumann Vakfı olarak bu raporu desteklemekten onur duyuyoruz. Ortığımız Özgürlük Araştırmaları Derneği’ne ve bu çalışmanın akademik boyutunu yöneten Dr. Seval Yaman, Prof. Dr. Murat Çokgezen ve Doç. Dr. Ali Rıza Çoban’a en içten teşekkürlerimi sunarım. Raporun bulgularını incelemenizi ve Türkiye’de ve tüm dünyada demokratik değerleri ve insan haklarını desteklemeye yönelik ortak çabalarımız üzerindeki etkilerini değerlendirmenizi tavsiye ederim.

Saygılarımla,

Beate Apelt
Türkiye Ofisi Daimi Temsilcisi,
Özgürlük İçin Friedrich Naumann Vakfı

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu araştırma, Türkiye’de insanların liberal değerlere yakınlığını araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmamız insanların birey-devlet-toplum üçgeninde devleti nereye konumlandıkları, bu üçlüyü nasıl önceliklendirdikleri ve birey karşısında devlete ne kadar rol biçtiklerini anlamaya yönelik olarak tasarlanmıştır.

Araştırmada ekonomi, hukuk devleti, seçimler, siyasi partiler, demokrasi, ifade ve basın özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, din ve vicdan özgürlüğü gibi konularda insanların devleti nasıl konumlandıklarına yoğunlaşmıştır. Örneğin bazı ifadeleri kişisel olarak eleştirebilir, duymaktan hoşlanmayabiliriz, ancak bu her zaman o ifadelerin devlet tarafından yasaklanmasını ya da bu ifadeleri yayınlayan yaygın organlarının cezalandırılmasını talep ettiğimiz anlamına gelmez. Benzer şekilde, mahallemizde farklı dinlerin ibadethanelerini görmek istemeyebiliriz, ancak bu illa ki, insanların ibadet yeri açma özgürlüğünü devletin engellemesini talep ettiğimiz anlamına gelmez. Ya da kalabalık ve gürültülü bulup bazı gruplardan insanlarla aynı apartmanda yaşamak istemeyebiliriz, bu da onların barınma hakkının engellenmesini talep ettiğimiz anlamına gelmez.

Buradan hareketle, araştırmamız, tercih özgürlüğü üzerinden liberal çoğulculuk fikri üzerine yaslanmakta ve bu anlamda aynı kanaatleri, aynı idealleri paylaşmayan insanların sergilediği beşerî çeşitliliği, farklılıkları ve anlaşmazlıkları kabul etmekte, devletin bu değerler karşısında tarafsızlığını savunmaktadır. Bu yönüyle sosyal mesafe araştırmalarından ya da güncel siyasi anketlerden farklılık arz eden araştırmamız, temelde değerler çoğulculuğu temelinde insanların devleti nasıl konumlandıklarını, ne kadar yetkili gördüklerini, sınırlı ve hukukun üstünlüğüne dayalı devleti ne kadar talep ettiklerini anlamayı amaçlamaktadır.

Araştırmamız, temel olarak yedi bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerde öncelikle, liberal bir demokrasinin ilkeleri listelenmiş, sonrasında bu ilkeleri araştırabileceğimiz sorular geliştirilmiştir. Aşağıda, temel başlıklar altında araştırılan temel ilkeler yer almaktadır:

Ekonomik Özgürlükler

Bu başlık altında, devletin piyasaya müdahalesi, mülkiyetin dokunulmazlığı, rekabet ve refah ilişkisi, devletin (eğitim sağlık gibi alanlarda) rolü, yerli üretimin gelişmesi ya da işsizliği düşürmek için ithalatın kısıtlanması, rekabet, tekelleşme ve vergi gibi konularda insanların yaklaşımları araştırılmıştır.

Hukuk Devleti ve Anayasa

Bu başlık altında, bireyin devlete önceliği, sınırlı devlet, idarenin kanuniliği, idarenin yargısal denetimi, yasamanın anayasal denetimi, yargı bağımsızlığı, kanun önünde eşitlik, liyakat ve insan haklarının evrenselliği konularında insanların yaklaşımları araştırılmıştır.

Seçimler ve Siyasi Partiler

Bu başlık altında, özgür, adil ve eşit seçimler, siyasal katılım, eşit propaganda hakkı, hesap verebilirlik, şeffaflık, çoğulculuk gibi konularda insanların yaklaşımları araştırılmıştır.

İfade ve Basın Özgürlüğü

Bu başlık altında, bilgi ve düşüncelere erişim hakkı, görüş sahibi olma hakkı, bilgi ve düşünceleri yayma hakkı ve bilgi ve düşünceleri yayma hakkı önündeki engeller gibi konularda insanların yaklaşımları araştırılmıştır.

Dinî Özgürlükler

Bu başlık altında, din veya inanca sahip olma hakkı ve inancını açığa vurma hakkı, ibadet özgürlüğü, din ve inancı yayma hakkı, dini örgütlenme, ibadethane özgürlüğü gibi konularda insanların yaklaşımları araştırılmıştır.

Örgütlenme Özgürlüğü

Bu başlık altında, örgüt kurma ve mevcut örgütlere katılma hakkı, örgütlenmelerin amaçlarını gerçekleştirmek için müdahale olmadan çalışma hakkı, devletin, örgütlenmelerin haklarını korumaya yönelik pozitif yükümlülüğü, politik ve kamusal işlere katılım hakkı, kaynak arama ve kaynaklarını güvence altına alma hakkı, örgütlenmelerin ifade ve barışçıl toplanma özgürlüğü gibi konularda insanların yaklaşımları araştırılmıştır.

Diğer Sivil Özgürlükler

Bu başlık altında, azınlık hakları ve göçmenler, cinsiyet eşitliği, demokrasi-istikrar-refah ilişkisi, hayat tarzına müdahale bu anlamda alkollü içki satışları, dizi ve filmlerin yasaklanması, bilgi güvenliği ve mahremiyet gibi konularda insanların yaklaşımları araştırılmıştır.

EKONOMİK ÖZGÜRLÜKLER

Araştırmanın sonuçlarına göre, Türkiye’de insanların genel olarak kapitalizme bakışının negatif olduğunu söylemek yanlış olmaz. Her ne kadar katılımcıların çoğunluğu devletin ekonomide sadece kuralları koyup ekonominin işleyişine müdahale etmemesi gerektiğini ve yaklaşık her üç katılımcıdan biri kapitalizmin ideal olmamakla birlikte olabilecek en iyi sistem olduğunu ifade etseler de kendi hayatlarını doğrudan etkileyen kiralar, sağlık hizmeti, tarım ürünlerinin ithalatı, market fiyatlarının denetimi, işsizliğin azalması için kamu personel alımı gibi konularda, çoğunluk dış ticarete korumacı, iç piyasada devletçi bir bakış açısına sahiptirler. Ayrıca, katılımcıların yarısından fazlası kapitalizmin yoksulluğu arttırdığını ve tekellere yol açtığını düşünmektedir. Bankalar ve borsa konusunda, muhtemelen kendileri kullandıkları için bu sistemlerden fayda sağlamakta ve çok yüksek oranda bu kurumların varlığını desteklemektedir. Rekabetin ekonomik refahı artıracığı ve zenginliğin kaynağı ile ilgili olumlu görüşler olsa da zenginlerden daha çok vergi alınması ya da zenginlerin sahip olduklarının fakirlerin pahasına olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda, toplumda zenginliğe ve zenginlere karşı olumsuz bir bakış açısı olduğu söylenebilir.

- **Piyasaya Müdahale:** Katılımcılar çok büyük oranda, devletin kira artışlarını sınırlandırmasını (%91,7), market fiyatlarını denetlemesini (%93,01) ve işsizliği engellemek için kamu personeli alımı yapmasını (%78,47) talep etmektedir.
- **Korumacılık:** Katılımcılar her ne kadar rekabetin ekonomik refahı artırdığını düşünse de (%66,52) nispeten yüksek oranda yerli üretimin gelişmesi (%66,68) ile tarım ve hayvancılıkta kendi kendine yeterlilik için korumacı tedbirlerin geliştirilmesini (%73,44) talep etmektedir.
- **Kapitalizm Algısı:** Kapitalizmin ideal olmasa da diğer sistemlerden daha iyi olduğu ile ilgili belirgin bir tavır yoktur. Ancak, katılımcılar kapitalizmin yoksulluğu artırdığını (%56,39) ve tekellere yol açtığını (%61,02) düşünmektedir.
- **Piyasanın İşleyişi:** Fiyatların sadece maliyetle ilgili olmadığına dair farkındalık (%63,26) nispeten yüksektir.
- **Devletin Rolü:** Devletin ekonomide kural koyucu rolü nispeten kabul edilmektedir. Ekonominin işleyişine müdahale etmeden devletin sadece kuralları koymasına katılımcıların %58,77’si destek verirken, özelleştirme konusunda belirgin bir tavır söz konusu değildir.
- **Zenginlik ve Vergiler:** Zenginlerin vergi oranlarının artırılmasına ilişkin güçlü bir eğilim bulunmakta (%82,49), ayrıca zenginlerin mülkiyetindeki (zenginliklerinin) artışın yoksulların pahasına olacağı (%75,24) düşünülmektedir.

HUKUK DEVLETİ VE ANAYASA

Araştırmanın sonuçlarına göre, Türkiye’de insanların genel olarak hukuk devleti, sınırlı devlet ve anayasacılık ilkelerine yeterince güçlü bir inanç ve bağlılığı bulunmamaktadır. En temel demokratik ilkelerle ilgili çoğu önermede birbirine çok yakın sonuçlar ortaya çıkmıştır. Kamu otoritelerinin gerektiğinde hukuk dışına çıkabileceği, yürütmenin yargıya müdahalesi, anayasa mahkemesi, meclisin hükümet harcamalarını denetlemesi, mutlak bir yasak olan işkencenin (şüphelinin konuşturulması için zor kullanılması) kullanılması gibi alanlarda tablo maalesef pek iç açıcı değildir. Katılımcıların ancak yarısının sınırsız yetki kullanan devlet fikrine karşı olduğu görülmektedir. Buna paralel olarak devletin menfaatlerinin ve bekasının birey haklarından önce geldiği önermesine, katılımcıların yarısından daha azının karşı çıktığı görülmektedir. Kamu otoritelerinin gerektiğinde hukuk dışına çıkabileceği fikrine karşı olanlar da ancak katılımcıların yarısı kadardır. Yürütmenin yargıya müdahalesini tasvip etmeyenlerin oranı sadece %40 civarındadır. İnsan haklarının korunması alanında mutlak bir yasak olan işkence yasağı ile ilgili olarak katılımcıların %46’sının gerektiğinde zor kullanabileceğini düşündüğü görülmektedir. Kısaca sonuçlar Türkiye’de hâlâ çok güçlü bir devletçi bakış açısı olduğunu göstermektedir. Buna göre devlet, bireylerin hakları, özgürlükleri, ihtiyaçları ve çıkarlarından önce gelmekte, bu durum da daha merkeziyetçi ve otoriter yaklaşımların oluşmasına ortam hazırlamaktadır. Katılımcıların açıkladıkları siyasi görüşlerine göre devletin hukukla sınırlandırılması fikrine en uzak grubun kendilerini muhafazakâr ya da dindar olarak tanımlayanlar olduğu görülmektedir. Bu görüşlerdeki yaklaşımların yaklaşık %70’i devletin sınırlandırılmayacağı fikrini desteklemektedir. Aynı gruplar kendini ülkücü ve milliyetçi olarak tanımlayanlarla birlikte devletin çıkarlarının birey haklarından önce geleceği fikrine %50-70 oranında destek verdiği görülmektedir. Diğer sorular bakımından da benzer bir durum söz konusudur.

İnsanların birçoğu Türkiye’de adaletsizliklerle ilgili şikâyet etseler de bağımsız ve tarafsız yargı için talep de maalesef düşüktür. Yürütmenin yargı üzerindeki etkisi ve baskısı, farklı sorularda değişiklik gösterse de neredeyse her üç katılımcıdan en az biri tarafından onaylanmaktadır. Benzer şekilde yürütmenin yargısal denetimi, kanuniliği ya da Meclisin yürütmeyi denetlemesi fikrine de farklı sorularda değişiklik gösterse de neredeyse her üç katılımcıdan en az biri tarafından karşı çıkılmaktadır. Hükümetin siyasi denetimi konusunda ise yargı bağımsızlığından daha iyimser bir tablo karşımıza çıkmıştır. Meclisin, hükümeti, harcamaların denetlenmesi ve bakanların Meclis tarafından değiştirilmesi aracılığıyla denetleyebileceği fikri, katılımcılar tarafından nispeten güçlü bir şekilde desteklenmektedir.

- **Hukukun Üstünlüğü ve Sınırlı Devlet:** Katılımcıların çoğunluğu (%54) devletin yetkilerinin sınırları olması gerektiğini düşünmektedir. Bireysel hakların devletin menfaati ve bekasından daha önemli olduğunu düşünenler katılımcıların yarısı bile değildir (%47,93). Kamu görevlilerinin, her ne amaçla olursa olsun, yasal yetkilerinin çerçevesinde davranması gerektiğini düşünenler de görece ortalamanın üstündedir (%52,71). Bu üç önermeden elde edilen sonuçlar birbiri ile çok yakın olup insanlardaki güçlü devletçi bakış açısını yansı-

maktadır. Liberal teoride olduğu gibi devletin varlık sebebi ve görevi bireyi ve haklarını korumak değildir, aksine katılımcıların gözünde devletin çıkarı ve bekası bireysel haklardan önce gelmektedir.

- **Bağımsız Yargı:** Bağımsız ve tarafsız bir yargı sistemi için maalesef yeterince güçlü bir talep yoktur. Cumhurbaşkanının yargı mensuplarını kararlarıyla ilgili araması %40,82 oranında kabul görmektedir. Kararsızlar ve fikri olmayanlar çıktığında, katılımcıların sadece %40,28 yargı bağımsızlığının altını çizmiştir. Benzer şekilde katılımcıların %44,11'i, adalet bakanının HSYK üyesi olmasını sakıncalı bulmakta, %33,31'i ise burada bir sorun görmemektedir. Hükümetin, beğenmediği hakimleri başka yerlere tayin etmesini katılımcıların %24,46'sı desteklemekte, %60,37'si karşı çıkmaktadır.
- **İdarenin Yargısal Denetimi:** İdarenin yargısal denetimi, devlet organlarının ve kamu görevlilerinin hukuka uygun hareket etmelerini ayrıca şeffaflığı ve hesap verebilirliği sağlamak açısından önemli bir denetim mekanizması olup, bu kapsamda sorulan idarenin kararlarına dava açılabilmesi ile ilgili önerme %43,01 oranında desteklenmektedir.
- **Yasamanın Anayasal Denetimi:** Yasamanın anayasal denetimi, bir denge-fren mekanizması olup temelde çoğunluğun tiranlığını önlemeyi amaçlar. Çoğunluk, anayasa dışı veya hakları ihlal eden yasalar çıkarmaya çalışıldığında, anayasal denetim bu yasaları iptal edebilir veya düzeltilmesini sağlayabilir. Katılımcıların %38,24'ü Anayasa Mahkemesinin bu görevini kabul ederken, %38,54'ü Anayasa Mahkemesinin yasa denetimi işlevini demokrasiye aykırı bulmuştur. Kamuoyunun bu konudaki kararsızlığı, anayasanın önemi ve işlevi ile ilgili bir farkındalık olmadığını göstermektedir.
- **Yürütmenin Siyasi Denetimi:** Bu ilke hükümet harcamalarının Meclis tarafından denetlenmesi (katılanlar %60,06) ve başarısız bakanların Meclis tarafından görevden alınabilmesi (katılanlar %59,22) üzerinden sorulmuştur. Yargısal denetim kadar önemli olan siyasi denetimi katılımcıların çoğunluğu gerekli görmekte ve desteklemektedir.
- **İnsan Hakları:** İnsan haklarının evrenselliği katılımcıların çoğu (%66,09) tarafından vurgulanmış olsa da şüphelilerin zor kullanılarak konuşdurulmasını da neredeyse katılımcıların yarısı (%45,94) doğru bulmaktadır.
- **Yerel Yönetimler:** Türkiye'nin eski ama kayyum politikaları yüzünden her daim güncel kalan sorunların biri olan yerel yönetimler konusunda, katılımcıların yarısından çoğu yerel yönetimlerin güçlendirilmesine yeşil ışık yakmaktadır.

SEÇİMLER, SİYASİ PARTİLER, DEMOKRASİ

Özgür ve adil seçimler, demokratik sistemlerin temel sütunlarından biridir ve seçmenlerin gerçek anlamda temsil edilmesini, hükümetlerin meşruiyetini ve toplumun demokratik süreçlere katılımını sağlar.

Araştırmanın sonuçlarına göre, eşit propaganda hakkı, tarafsız bilginin önemi, seçilme hakkı gibi konularda demokratik ilkelere belirgin bir bağlılık gözlemlense de toplumun tüm kesimlerinin temsil edilmesi ile ilişkilendirilebilecek etnik ve dini temelli partilerin kurulmasına karşı şüpheli bir bakış açısı hakimdir. İstikrar, güvenlik, refah ve kalkınma gibi hedeflerin demokrasi-den daha önemli olduğuna neredeyse katılımcıların yarısı katılmaktadır. Refah ve kalkınmanın sürdürülebilir olması, başta hukuk devleti olmak üzere demokratik ilkelerin hâkim kılınmasıyla doğrudan ilişkilidir, katılımcılar tarafından bunlar arasındaki ilişkinin büyük oranda anlaşılammış olduğu görülmektedir.

Bu başlık altındaki en önemli sonuçlardan biri ise ordu ile ilgilidir. Ordu, özellikle demokratik tecrübesi zayıf ülkelerde parlamento ve diğer sivil organlar aracılığıyla her daim sivil denetim altında olması gereken bir kurumdur. Türkiye’de toplumun hafızasının darbeler ve darbeler sonrası ortaya çıkmış birçok farklı mağduriyetle dolu olmasına karşı, orduya demokrasiyi ve cumhuriyeti koruma görevi de verilmiştir.

- **Eşit Propaganda Hakkı:** Partilerin propaganda hakkının engellenemeyeceği (%64,95) ve özgür seçimler için tarafsız bilginin önemine (%88,57) ve seçilme hakkının engellenmesinin seçimlere kuşku düşüreceğine (%88,57) ayrıca devletin yayın organlarının iktidar partisine hizmet etmemesi (%56,13) gerektiğine dair nispeten güçlü bir eğilim vardır.
- **Eşit Oy Hakkı:** Katılımcıların %31,92 eşit oy hakkın karşıdır.
- **Çoğulculuk:** Etnik ve din temelli siyasi partilerin kurulması konusunda belirgin bir eğilim bulunmamaktadır. Ancak din temelli partilerin kurulmasına karşı olanlar (%44) etnik temelli partilerin kurulmasına karşı olanlardan (%35,4) yüksektir.
- **İstikrar-Güvenlik / Demokrasi:** Bir ülke için istikrar ve güvenliğin demokrasiden daha önemli olduğu önermesini katılımcıların %51,31’i desteklemektedir.
- **Refah-Kalkınma / Demokrasi:** Bir ülke için refah ve kalkınmanın demokrasiden daha önemli olduğu önermesini katılımcıların %49,62’si desteklemektedir.
- **Ordu ve Demokrasi:** Ordunun Cumhuriyeti ve demokrasiyi koruma rolü olması gerektiği önermesini katılımcıların %59,22’si desteklemektedir.

İFADE VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

İfade ve basın özgürlüğü, bireylerin düşüncelerini, görüşlerini ve inançlarını herhangi bir engel veya baskı olmaksızın açıkça ifade etme hakkını tanıyan temel bir haktır. Hem insan varlığının bir uzantısı olarak onun varlığına içkin vazgeçilmez bir haktır hem de farklı düşüncelerin ve görüşlerin paylaşılması, toplumsal ilerlemeyi ve yeniliği teşvik ettiği için kamusal faydaya hizmet etmektedir. Nefret söylemi, kamu düzeni, tehdit ve şiddet çağrısı gibi sınırları olsa da ifade ve basın özgürlüğü en geniş şekilde yorumlanmalı ve uygulanmalıdır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, ifade ve basın özgürlüğünün korunmasında görece güçlü bir tavır ortaya çıkmıştır. İnsanların birebir kullandıkları ve hayatlarını doğrudan etkilediği için sosyal medyanın engellenmesini yanlış bulmaları, ülkede ifade hürriyetinin geleceği açısından umut vericidir. Yine de her üç katılımcıdan biri hükümetin eleştirilmesine kapıların kapatılması ve cumhurbaşkanına hakaretin hapis cezasını gerektirmesi fikrini desteklemektedir. İfade özgürlüğüne yönelik tartışmalar bu özgürlüğün sınırlarına yöneliktir, bu anlamda ifade özgürlüğüne açıktan karşı olan ana akım siyasi bir gelenek yoktur. Siyasi ifadeler ise ekseriyetle ifade hürriyetinin sınırlarında değil, merkezinde kabul edilir ve demokratik toplumlarda sınırlandırılması en zor ifadelerdir. Hem Türkiye’de hem Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında politikacıların eleştiriye sıradan insanlardan daha açık olmaları gerektiği defalarca karara bağlanmıştır.

Hükümetin kendi medyasını oluşturmak için bazı kanallara maddi destek vermesine ve RTÜK’ün eleştirel kanalları cezalarla yıldırma politikasına karşı güçlü bir tavır bulunmaktadır. Muğlak ve soyut olduğu için ne olduğu tam olarak tanımlanamayan “toplumun değerlerine” karşı olduğu iddia edilen ifadelerin sınırlandırılmasını talep edenlerin oranı %43,91 gibi yüksek bir rakamdır.

- **Bilgi ve Düşünceyi Yayma Hakkı:** Katılımcıların %55,44’ü hükümeti zor durumda düşürecek yayınlara erişimin engellenmemesi gerektiğini düşünmekte, %28,79’u karşı çıkmaktadır. Sosyal medya kullanımı daha yoğun olan gençler ve eğitimliler bu hakkı en çok destekleyen gruptur. Benzer şekilde katılımcıların %53,81’i gazetecilerin Cumhurbaşkanına hakarettten hapis cezasına çarptırılmasına karşı çıkmaktadır, %29,29’u desteklemektedir. Kısaca neredeyse her üç katılımcıdan biri gazetecilerin, hapiste olmasından rahatsız olmamaktadır.
- **Hükümete Yakın Medyaya Destek, Eleştirel Medyaya Ceza:** Katılımcıların %59,42’si kamu kaynaklarıyla hükümete yakın medya kuruluşlarının desteklenmesine, %63,6’sı ise RTÜK’ün muhalif kanallara karşı sansürcü tavrına karşı çıkmaktadır.

DİNİ ÖZGÜRLÜKLER

Din ve inanç özgürlüğü, bireylerin dini inançlarını seçme, uygulama ve yayma hakkını koruyan temel bir insan hakkıdır. Bu özgürlük, sadece dini inançların serbestçe ifade edilmesini değil, aynı zamanda inançsızlığı ve bunu açıklama ve yayma hakkını da garanti altına alır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, dini özgürlüklerde, farklı din ve mezheplerin dini yayma ve ibadet hakkına kuşkuyla yaklaşılmaktadır. Toplumsal uyumu zorlaştırma, bireylerin özgürlüklerini ve demokratik değerleri olumsuz etkileme potansiyeli olsa da bu, din ve mezheplerin tanıtım yapması veya ibadethaneleriyle ilgili yasaklama talebi bulunmaktadır. Katılımcıların neredeyse yarısı (%42,71) başka dinlerin tanıtım yapmasına, kendi mahallerinde başka din ve mezheplere ait ibadethane olmasına (Sinagog ve kilise %43,96, Cem evleri %49,68) karşı çıkmaktadır, din derslerinde ise sadece İslam'ın öğretilmesi her iki kişiden biri tarafından (%51,17) talep edilmektedir.

- **Dini Yayma Özgürlüğü:** Her ne kadar katılımcıların %39,48'i İslam dışındaki Hristiyan, Yahudi vb. dinlerin tanıtım yapmasında (misyonerlik faaliyetleri) bir sakınca görmese de daha fazla katılımcı (%42,71) kendi dinleri dışındaki dinler için yasak talep etmektedir.
- **İbadet Özgürlüğü:** İbadet özgürlüğünün bir parçası olarak mahallerinde kilise ve sinagog açılmasında sakınca görmeyenlerin oranı sadece %29,93'tür. Dini yayma özgürlüğündeki orana kıyasla ibadet özgürlüğünde desteğin düşmesinin, farklı dinlere ait ibadethanelerin insanların gündelik hayatlarıyla doğrudan ilişkili olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir, belli ki mahallelerinde başka dinlerin ibadethanelerini istemeyen bu kişiler kendilerini misyonerlik faaliyetlerinin bir hedefi olarak görmemektedirler. Mahallerinde Cem evi açılmasında sakınca görmeyenlerin oranı ise %39,93'tür. Her ne kadar bu oran sinagog ve kiliseye göre yüksek görünse de Türkiye nüfusunun yaklaşık %15'inin ve araştırmaya katılanların bir kısmının Alevi olduğu düşünüldüğünde, Cem evlerine karşı tavrın, sinagog ve kiliselere karşı olan tavır kadar güçlü olduğu söylenebilir.
- **Din Dersleri:** Katılımcıların %51,17'si din derslerinde ağırlıklı olarak İslam'ın öğretilmesi gerektiğini desteklemektedir. Bu derslerin içeriğinin daha çok Sünni İslam olduğu ve başta Alevilik olmak üzere diğer mezhep ve dinlere çok yer verilmediği düşünüldüğünde, bu oran da aslında zorunlu din dersleri ve bu derslerin içeriği ile ilgili kamuoyunda tartışıldığı kadar insanlar arasında bir sorun olmadığını göstermektedir.

ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

Sivil toplum kuruluşları, yardımlaşma ve dayanışma, demokratik katılımı güçlendirme, bilgilendirme, eğitim gibi pek çok fonksiyonu yerine getiriyor olsa da en temelinde sivil alanı temsil etmekte ve devletin gücü karşısında dengeleyici, denetleyici bir işlev yerine getirmektedir. Bu anlamda kamu politikaları ve uygulamaları üzerindeki denetim işleviyle, sivil toplum kuruluşları doğrudan ve dolaylı olarak yönetimin daha şeffaf ve adil olmasına katkı sağlarlar. Bu başlık altında, örgüt kurma ve mevcut örgütlere katılma hakkı, örgütlenmelerin amaçlarını gerçekleştirmek için müdahale olmadan çalışma hakkı, devletin, örgütlenmelerin haklarını korumaya yönelik pozitif yükümlülüğü, politik ve kamusal işlere katılım hakkı, kaynak arama ve kaynaklarını güvence altına alma hakkı, örgütlenmelerin ifade ve barışçıl toplanma özgürlüğü gibi konularda insanların yaklaşımları araştırılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, sivil toplumun izleme, eleştirme ve raporlama işlevleri güçlü bir şekilde kabul edilse de, LGBTİ+ gibi bazı gruplar bu hakkın dışında tutulmuş, ve bu kişilerin örgütlenmelerinin engellenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Buna ek olarak katılımcıların neredeyse yarısı (%43,91) hükümete kendi isteği, ideolojisi ve iyi-kötü algısı doğrultusunda sivil toplum kuruluşlarını kapatma yetkisi vermektedir. Yine her üç kişiden biri (%33,92) silahsız saldırsız barışçıl gösteri hakkı karşısında konumlanmaktadır. Hükümetlere hem sivil alanı kendi ideolojisi doğrultusunda şekillendirme hem de bu alanda yüksелеcek sesleri bastırma yetkisi tanınmaktadır.

- **Örgüt Kurma ve Örgüte Katılma Hakkı:** Hükümetin, yasal da olsa zararlı olduğunu düşündüğü bazı STK'ları kapatabilmesi %43,91 oranında desteklenmekte, bu sonuç insanların hükümete sivil toplumu istediği şekilde şekillendirme gücünü tanıdığı ve sivil toplum kuruluşlarının demokrasinin işleyişi için yeterince önemli bir aktör olarak görülmediğini göstermektedir. Diğer taraftan katılımcıların %68,47'si sivil toplum kuruluşlarının hükümeti izleme, eleştirme ve raporlama işlevine olumlu yönden bakmakta, sivil toplum kuruluşlarının kamu otoritesini denetleme işlevi olduğunu kabul etmektedir. Katılımcıların %32,62'si LGBTİ+ bireylerin, %23'72'si demokrasi karşıtı grupların ve %17'70'i de dini toplulukların örgütlenme hakkı kapsamı dışında tutulması gerektiğini düşünmektedir. Ne yazık ki, LGBTİ+ örgütler, demokrasi karşıtı örgütlerden daha sakıncalı görülmektedir.
- **Barışçıl Toplantı ve Gösteri Hakkı:** Katılımcıların %54,15'i hükümetin silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yapılmasını engellememesi gerektiğini düşünmektedir. Soruda özellikle silahsız ve saldırsız gösteri vurgulanmış olsa da %33,92 gibi yüksek bir orandaki katılımcı hükümetin barışçıl toplantıları engelleyebileceğini savunmaktadır. Kolluk kuvvetlerinin barışçıl gösterilere sert müdahalesine katılımcıların %66,24'ü karşı çıkmaktadır. Bu sonuç, orantısız güç kullanma konusunda kamuoyunun hoşnutsuzluğunu yansıtmaktadır.

DİĞER SİVİL ÖZGÜRLÜKLER

Ana dilde eğitimin ulusal birliği zedeleyebileceği veya toplumsal entegrasyonu zorlaştırabileceği ve bunun da toplumdaki karşıtlıkların temelini oluşturabileceğine ilişkin Türkiye’de yaygın bir kanaat vardır. Bu sorun bir hakkın konusu olarak değil, siyasetin bir konusu olarak ele alınmakta ve bu yönde bir söylem oluşturulmaktadır. Araştırmanın sonuçları, benzer bir karşıtlığın altını çizmektedir. Önermede Türkçe ile birlikte diye altının çizilmesine rağmen Kürtçe ve Arapçanın eğitim dili olmasına karşıdır. Yabancılara karşı daha güçlü bir tavır (%86,37) ekonomide işe alımlarda ortaya çıkmaktadır.

Cinsiyet eşitliği kapsamında kadın ve aile konusu da araştırma kapsamına alınmış ve hem bekarlık soyadı hem de boşanma konularında sorular sorulmuştur. Bekarlık soyadı konusunda hâlâ bir direnç olmakla birlikte, ailenin korunması için boşanma süreçlerinin zorlaştırılması katılımcılar tarafından desteklenmemektedir.

Cinsel yönelim ve LGBTİ+ hakları ise ne yazık ki hâlâ bir ayrımcılık sebebi olarak karşımızda durmaktadır. Özellikle hükümetin LGBTİ+ bireylere karşı son dönemlerde artan ayrımcı söylemi, toplumda karşılık bulmuş görünmektedir. Eşcinsel evlilikler büyük oranda onaylanmamakta, ayrıca her üç kişiden biri de eşcinsellerin kamusal görevlerde istihdam edilmesine karşı çıkmaktadır.

- **Anadilde Eğitim:** Arap ve Kürt nüfusun yoğun olduğu bölgelerde Arapça ve Kürtçenin Türkçe ile birlikte eğitim dili olmasına karşı belirgin bir tavır söz konusudur. Arapçanın Türkçe ile birlikte eğitim dili olmasına katılımcıların %66,78’i, Kürtçenin Türkçe ile birlikte eğitim dili olmasına ise katılımcıların %59,72’si karşı çıkmaktadır.
- **Fırsat Eşitliği:** İşe alımlarda Türk vatandaşlarına öncelik verilmesi fikri %86,37 gibi çok yüksek bir oranda kabul edilmektedir. Bu önermenin tüm önermeler arasında en yüksek desteği almasının arkasında, Türkiye’de yaşanmakta olan ekonomik kriz ve bunun parçası olan yüksek işsizlik oranları olduğu düşünülmektedir.
- **Evlilik Soyadı:** Evlendiklerinde kadınların sadece kendi soyadlarını kullanabilmesi önermesini katılımcıların %48,68’i desteklemekte, %33,92’si karşı çıkmaktadır. Her üç kişiden birinin karşı çıkması, geleneksel ve erkek egemen bir bakış açısının hâlâ hâkim olduğunun göstergesidir.
- **Boşanma Zorluğu:** Ailenin korunması için boşanma süreçlerinin zorlaştırılması fikri ise en az destek gören önermelerden biridir. Katılımcıların %67,77’si boşanma süreçlerinin zorlaştırılmasına karşı çıkmaktadır.
- **Kamusal Görevlerde Fırsat Eşitliği ve LGBTİ+ Hakları:** Katılımcıların neredeyse yarısı (%45,26) cinsel yönelimin kamusal görevler için engel teşkil ettiğini düşünmektedir. AK Parti, dine ve geleneğe aykırı olarak düşündüğü LGBTİ+ bireylere karşı son dönemlerde bir nefret söylemi kullanmakta ve bunu her fırsatta dile getirmektedir. Bu yüksek oran,

katılımcıların bu söylemi benimsediğini göstermektedir. Eşcinsel evliliklerin yasal olması fikri ise %76,56 oranla en az desteklenen ifadedir. Kamusal görevlere bile LGBTİ+ bireyleri uygun görmeyen insanlar için eşcinsel evlilikleri onaylamak henüz çok uzaktadır.

Hayat Tarzına Müdahale

Devletin değerler karşısında tarafsızlığı, toplumsal çeşitliliğin ve farklılıkların kabul edilmesini, yasa ve politikaların objektif bir temele dayanmasını ifade eder. Bu ilke, kişilerin kendi değer setlerini ve ahlaki ilkelerini belirleme, bu ilkelere uygun hayatlar kurma ve bu hayatlarında herhangi bir baskıya maruz kalmamaları anlamı gelmektedir. Hayat tarzı, bu çerçevede, ele alınmalıdır. Devlet bu değer setleri karşısında tarafsız olmalı, bir değeri seçerek bunu topluma dayatmamalıdır.

Türkiye’de ise devlet belli bir hayat tarzını benimsediği gibi, buna uygun olmayan tarzları da dolaylı yöntemlerle cezalandırmaktadır. Örneğin alkollü içkilerdeki çok yüksek oranlı vergiler, artık bir vergi politikası gibi anlaşılmaktan uzaktır. Aynı zamanda hükümetin onaylamadığı dizi ve filmlere RTÜK aracılığıyla çokça ceza verilmektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre, hükümetin bu politikaları katılımcılar tarafından dikkate değer bir oranda onaylanmaktadır. Katılımcıların yarısı RTÜK’ün verdiği cezaları onaylarken, her üç katılımcıdan biri alkollü içkilerin yasaklanabileceğini savunmaktadır. Ayrıca katılımcıların yarısından çoğu kamu güvenliği gerekçesiyle devletin kişisel verilerimizi toplayabileceğini savunmaktadır.

- **Alkollü İçki:** Alkollü içkiler üzerindeki aşırı yüksek vergiler, artık bu konunun hayat tarzına bir müdahale anlamına geldiği göstermekte ve katılımcıların %47,84’ü hükümetin alkollü içki satışı ve tüketiminin sınırlandırmasına karşı çıkmaktadır.
- **Dizi ve Filmler:** Katılımcıların %49,73’ü devletin dizi ve filmler üzerinden genel ahlak gerekçesiyle uyguladığı sansürle ve kanallara verdiği cezalarla toplum mühendisliği yapmasını desteklemektedir.
- **Mahremiyet Hakkı:** Kimse kendisi cinsel yaşam, dinsel tercihler, ırksal köken, sağlık ve genetik gibi bilgilerin devlet tarafından bilinmesini istemese de kamu güvenliği için bu sınırların aşılmasına katılımcıların %54’ü onay vermektedir.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırma kapsamında 20 Mayıs – 10 Haziran 2024 tarihleri arasında Türkiye genelini temsil eden 28 şehirde 2011 kişi ile görüşülmüştür. Loginsight tarafından yapılan bu araştırmada yüz yüze (F2F) yöntemi kullanılmıştır. Görüşülen kişiler 18 yaş ve üzeri, AB-C1-C2-D SES gruplarına dahil kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların %50,1'ini kadınlar, %49'9'unu da erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların ortalama hane halkı geliri 37.475, TL'dir.

Anket sorularında liberalizmin temel prensipleri ile ilgili önermeler verilmiş, cevaplar 1 ile 5 arasında değerlendirilmiştir. Yüksek değerler katılımcının söz konusu önermeye daha fazla katıldığını göstermektedir.

Katılımcıların şehirlere göre dağılımı

Şehir	Sayı	Şehir	Sayı
İstanbul	354	Kayseri	46
Ankara	200	Malatya	45
İzmir	148	Trabzon	45
Bursa	123	Van	38
Antalya	100	Aydın	37
Adana	80	Mardin	37
Kocaeli	76	Erzurum	36
Gaziantep	75	Eskişehir	36
Konya	69	Tekirdağ	36
Diyarbakır	60	Çanakkale	33
Mersin	60	Zonguldak	33
Hatay	52	Ağrı	32
Manisa	49	Kastamonu	32
Samsun	49	Kırıkkale	30

Katılımcıların yaşa göre dağılımı

Age Range	Participants	Percentage
18-24	287	14.27%
25-34	641	31.87%
35-44	636	31.63%
45-54	313	15.56%
55+	134	6.66%
Total	2011	100.00%

Katılımcıların eğitim seviyesine göre dağılımı

Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde
Okuryazar değil	3	0,15%
Sadece okur/yazar	18	0,90%
İlkokul mezunu	198	9,85%
Ortaokul mezunu	236	11,74%
Lise mezunu	765	38,04%
Yüksek okul mezunu	182	9,05%
Üniversite	578	28,74%
Master / Yüksek lisans	20	0,99%
Doktora	11	0,55%
Toplam	2011	100,00%

Katılımcıların siyasi oryantasyonlarına göre dağılımı

Siyasî Oryantasyon	Yüzde
Milliyetçi	32.1%
Atatürkçü	28.8%
Demokrat	14.3%
Dindar muhafazakâr	11.3%
Sosyal demokrat	9.7%
Geleneksel muhafazakâr	9.4%
Sosyalist	7.4%
İdealist	6.9%
Kürt milliyetçisi	6.2%
Yeni Milliyetçi	5.1%
Liberal	4.9%
Kemalist	3.2%
Radikal İslamcı	1.5%
Komünist	1.2%
İslamcı	1.2%
Anarşist	0.5%
Diğer	0.8%
Hiçbiri	13.8%

Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

Meslek	Sayı	Yüzde
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	24	1,19%
Esnaf	162	8,05%
Üst düzey yönetici	32	1,59%
İşçi	504	25,06%
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	120	5,96%
Kamu çalışanı	211	10,49%
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	128	6,36%
İşsiz	58	2,88%
Emekli	126	6,26%
Öğrenci	168	8,35%
Ev hanımı	279	13,87%
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	52	2,58%
Diğer	147	7,3%
Cevap yok	1	0,049%

ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI

Ekonomik Özgürlükler

1. Kiraların düşmesi için devletin kira artışlarına sınırlama getirmesi gerekir.

Faizler düşünce insanların alternatif yatırım aracı olarak konuta yönelmesi ve göçmenlerin konut piyasasına dahil olması sonucunda konut talebi artmış ve bu durum kiraların da yükselmesine sebep olmuştur. Hükümetin ise enflasyonun çok daha yüksek olmasına rağmen kiralara %25 artış sınırı koyması ve bu yolla ekonomiye müdahalesi piyasanın dengelerine ciddi anlamda zarar vermiş ve bunun sonucu olarak 2024 yılı ev sahipleri ve kiracılar arasında neredeyse fiziksel şiddete varan sorunlara yol açmıştır. Katılımcıların %91,7'si kiraların düşmesi için devletin müdahalesini talep etmekte, sadece %3,92'si hükümetin kiralara müdahalesini yanlış bulmaktadır. Bütün yaş, cinsiyet, eğitim ve meslek gruplarında kira artışlarına müdahale çok yüksek düzeyde talep edildiğinden, bu gruplar içinde göze çarpan bir farklılık söz konusu olmasa da bu önermeye en yüksek düzeyde karşı çıkanlar yüksek lisans mezunları ve işletme sahipleridir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	1,14
2. Katılmıyorum	2,78
3. Kararsızım	3,98
4. Katılıyorum	38,44
5. Kesinlikle Katılıyorum	53,26
Fikrim Yok/Cevap Yok	0,40

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	1,39%	16,29%	8,94%	41,41%	24,53%	7,45%	50,07%	3,8
Erkek	2,09%	16,43%	10,06%	42,53%	24,90%	3,98%	49,93%	3,8
Toplam	1,74%	16,36%	9,50%	41,97%	24,71%	5,72%	100,00%	
18-24 yaş	1,39%	3,14%	3,48%	34,49%	57,49%	0,00%	14,27%	4,4
25-34 yaş	0,62%	2,65%	4,06%	38,53%	53,82%	0,31%	31,87%	4,4
35-44 yaş	1,42%	2,99%	4,56%	41,19%	48,90%	0,94%	31,63%	4,3
45-54 yaş	1,60%	2,24%	2,88%	39,62%	53,67%	0,00%	15,56%	4,4
55+ yaş	0,75%	2,99%	4,48%	30,60%	61,19%	0,00%	6,66%	4,5
Toplam	1,14%	2,78%	3,98%	38,44%	53,26%	0,40%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,15%	5
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	11,11%	0,00%	88,89%	0,00%	0,90%	4,78
İlkokul mezunu	1,01%	1,52%	2,02%	37,88%	57,07%	0,51%	9,85%	4,49
Ortaokul mezunu	1,27%	2,54%	4,24%	41,10%	50,85%	0,00%	11,74%	4,38
Lise mezunu	1,18%	2,48%	5,62%	38,82%	51,37%	0,52%	38,04%	4,37
Yüksek okul mezunu	1,65%	2,20%	2,20%	25,82%	68,13%	0,00%	9,05%	4,57
Üniversite	0,69%	3,46%	2,94%	42,91%	49,48%	0,52%	28,74%	4,38
Master / Yüksek lisans	10,00%	15,00%	0,00%	25,00%	50,00%	0,00%	0,99%	3,9
Doktora	0,00%	9,09%	0,00%	36,36%	54,55%	0,00%	0,55%	4,36
Toplam	1,14%	2,78%	3,98%	38,44%	53,26%	0,40%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	4,17%	12,50%	58,33%	16,67%	0,00%	1,29%	3,71
Esnaf	2,47%	4,94%	8,64%	42,59%	41,36%	0,00%	8,69%	4,15
Üst düzey yönetici	0,00%	15,63%	0,00%	31,25%	53,13%	0,00%	1,72%	4,22
İşçi	0,60%	2,18%	3,97%	40,67%	51,98%	0,60%	27,04%	4,42
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	0,83%	3,33%	5,83%	41,67%	47,50%	0,83%	6,44%	4,33
Kamu çalışanı	0,95%	0,95%	1,42%	33,65%	62,09%	0,95%	11,32%	4,56
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	0,78%	6,25%	2,34%	32,81%	57,81%	0,00%	6,87%	4,41
İşsiz	0,00%	1,72%	6,90%	27,59%	63,79%	0,00%	3,11%	4,53
Emekli	1,59%	2,38%	3,97%	36,51%	54,76%	0,79%	6,76%	4,42
Öğrenci	1,19%	2,98%	1,19%	35,71%	58,93%	0,00%	9,01%	4,48
Ev hanımı	1,43%	1,43%	3,58%	39,43%	54,12%	0,00%	14,97%	4,43
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	1,92%	1,92%	7,69%	34,62%	51,92%	1,92%	2,79%	4,35
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	1,18%	2,84%	4,02%	38,14%	53,38%	0,43%	100,00%	

2. İthalat yerli sanayinin gelişmesini engeller ve işsizlik yaratır. O yüzden kısıtlanmalıdır.

Bu soru serbest ticaret ve korumacılık arasındaki çok eski ama her zaman güncel bir tartışmaya referansla sorulmuştur. Korumacılık politikalarının dayandırıldığı başlıca gerekçeler yerli bebek endüstrilerin korunması, dışa bağımlılığın azaltılması ve işsizliğin düşürülmesidir. Diğer taraftan, liberalizme göre serbest ticaret, tüketiciye daha kaliteli ve daha ucuz ürüne ulaşma imkânı sağlar, yerli üreticiyi teknolojik yenilenme ve inovasyona zorlar ve bu şekilde rekabet gücünü artırır. Bu soruda katılımcıların serbest ticaret ve korumacılık arasında nerede durdukları anlaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, katılımcıların %66,68'i korumacılıktan yana tavır koymaktadır. Profesyonel meslek sahipleri, esnaflar ve 55+ yaş olanlar bu önermeyi en çok destekleyen grupken, işletme sahipleri, üst düzey yöneticiler ve 24-34 yaş arasındaki yaştaki katılımcılar ithalatın kısıtlanmasına en karşı olan gruplardır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	1,74
2. Katılmıyorum	16,36
3. Kararsızım	9,50
4. Katılıyorum	41,97
5. Kesinlikle Katılıyorum	24,71
Fikrim Yok/Cevap Yok	5,72

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	1,39%	16,29%	8,94%	41,41%	24,53%	7,45%	50,07%	3,8
Erkek	2,09%	16,43%	10,06%	42,53%	24,90%	3,98%	49,93%	3,8
Toplam	1,74%	16,36%	9,50%	41,97%	24,71%	5,72%	100,00%	
18-24 yaş	1,39%	19,16%	8,01%	41,11%	25,44%	4,88%	14,27%	3,7
25-34 yaş	1,40%	15,44%	10,30%	43,37%	24,96%	4,52%	31,87%	3,8
35-44 yaş	1,73%	17,14%	10,38%	43,40%	21,86%	5,50%	31,63%	3,7
45-54 yaş	3,19%	14,70%	7,67%	37,06%	29,39%	7,99%	15,56%	3,8
55+ yaş	0,75%	14,93%	8,96%	41,79%	24,63%	8,96%	6,66%	3,8
Toplam								
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	33,33%	0,15%	4,5
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	5,56%	50,00%	38,89%	5,56%	0,90%	4,4
İlkokul mezunu	2,02%	7,58%	12,12%	41,41%	22,22%	14,65%	9,85%	3,9
Ortaokul mezunu	2,12%	19,92%	7,63%	39,41%	19,49%	11,44%	11,74%	3,6
Lise mezunu	1,96%	17,52%	10,33%	41,05%	23,53%	5,62%	38,04%	3,7
Yüksek okul mezunu	0,55%	12,64%	7,14%	42,86%	34,07%	2,75%	9,05%	4,0
Üniversite	1,38%	18,34%	8,82%	44,64%	25,61%	1,21%	28,74%	3,8
Master / Yüksek lisans	10,00%	10,00%	15,00%	25,00%	35,00%	5,00%	0,99%	3,7
Doktora	0,00%	18,18%	18,18%	36,36%	18,18%	9,09%	0,55%	3,6
Toplam	1,74%	16,36%	9,50%	41,97%	24,71%	5,72%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	25,00%	8,33%	41,67%	16,67%	0,00%	1,29%	3,33
Esnaf	1,85%	15,43%	16,05%	46,91%	16,05%	3,70%	8,69%	3,62
Üst düzey yönetici	0,00%	31,25%	6,25%	34,38%	25,00%	3,13%	1,72%	3,55
İşçi	1,39%	15,87%	7,74%	41,67%	27,18%	6,15%	27,04%	3,82
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	1,67%	18,33%	13,33%	47,50%	15,00%	4,17%	6,44%	3,58
Kamu çalışanı	2,84%	14,69%	9,00%	41,71%	30,33%	1,42%	11,32%	3,83
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	1,56%	19,53%	7,81%	28,91%	40,63%	1,56%	6,87%	3,89
İşsiz	0,00%	3,45%	8,62%	43,10%	37,93%	6,90%	3,11%	4,24
Emekli	0,00%	14,29%	9,52%	40,48%	24,60%	11,11%	6,76%	3,85
Öğrenci	1,79%	19,05%	8,93%	42,26%	23,21%	4,76%	9,01%	3,69
Ev hanımı	2,51%	13,26%	10,75%	43,37%	16,13%	13,98%	14,97%	3,67
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	1,92%	7,69%	1,92%	42,31%	42,31%	3,85%	2,79%	4,2
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	1,77%	15,67%	9,50%	41,79%	25,11%	6,17%	100,00%	

3. Kapitalizm yoksulluğu artırır.

Türkiye’de ve dünyada pek çok insan yoksulluk ve açlığın temel nedeninin kapitalizm olduğuna inanmaktadır. Yoksulluk, zorunlu mallar ve hizmetlere ulaşım olanakları ile tanımlanır ve bunlara ulaşamayanlar “mutlak” anlamda yoksul olarak kabul edilir. Kapitalizmin yoksulluğu artırdığı tezi ise, genellikle kapitalizm öncesi dönemle karşılaştırılarak tartışılır. Bu karşılaştırmanın sonucunda, yaşamak için zorunlu olan mal ve hizmetlere ulaşmanın kapitalizmle birlikte arttığı iddia edilir. Bu karşılaştırmaya ve açıklamalara rağmen, kapitalizmin yoksulluğu artırdığı fikri hâlâ çok yaygındır. Türkiye’de de katılımcıların %56,39’u kapitalizmin yoksulluğu artırdığını düşünmektedir. Bu fikre katılmayanlar %16,7 iken, bu tabloda ilgi çeken nokta, kararsızların yüksek oranıdır (%16,71). Kapitalizmin yoksulluğu artıracığına en yüksek katılım, 55+ yaş grubunda ve emeklilerde gözlemlenirken, eğitim seviyesinde gruplar arası göze çarpan bir farklılık bulunmamaktadır. Profesyonel meslek sahipleri ise, bu önermeyi en çok sorgulayan gruptur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	1,14
2. Katılmıyorum	15,56
3. Kararsızım	16,71
4. Katılıyorum	34,21
5. Kesinlikle Katılıyorum	22,18
Fikrim Yok/Cevap Yok	10,19

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	0,99%	14,90%	17,68%	32,27%	20,95%	13,21%	50,07%	3,7
Erkek	1,29%	16,24%	15,74%	36,16%	23,41%	7,17%	49,93%	3,7
Toplam	1,14%	15,56%	16,71%	34,21%	22,18%	10,19%	100,00%	
18-24 yaş	1,74%	14,63%	13,94%	34,15%	25,78%	9,76%	14,27%	3,8
25-34 yaş	1,40%	17,16%	18,25%	34,48%	21,53%	7,18%	31,87%	3,6
35-44 yaş	0,47%	15,57%	16,51%	37,42%	19,81%	10,22%	31,63%	3,7
45-54 yaş	1,92%	16,61%	19,81%	26,84%	22,04%	12,78%	15,56%	3,6
55+ yaş	0,00%	7,46%	8,96%	35,07%	29,10%	19,40%	6,66%	4,1
Toplam	1,14%	15,56%	16,71%	34,21%	22,18%	10,19%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,15%	0
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	16,67%	16,67%	5,56%	61,11%	0,90%	3,7
İlkokul mezunu	0,00%	7,07%	11,11%	32,83%	26,77%	22,22%	9,85%	4,0
Ortaokul mezunu	2,12%	12,29%	16,53%	27,97%	21,19%	19,92%	11,74%	3,7
Lise mezunu	1,31%	13,73%	16,86%	35,16%	24,31%	8,63%	38,04%	3,7
Yüksek okul mezunu	0,55%	17,58%	19,78%	36,26%	14,84%	10,99%	9,05%	3,5
Üniversite	1,21%	21,63%	18,51%	36,51%	19,90%	2,25%	28,74%	3,5
Master / Yüksek lisans	0,00%	30,00%	0,00%	25,00%	40,00%	5,00%	0,99%	3,8
Doktora	0,00%	18,18%	0,00%	27,27%	54,55%	0,00%	0,55%	4,2
Toplam	1,14%	15,56%	16,71%	34,21%	22,18%	10,19%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	20,83%	8,33%	29,17%	29,17%	4,17%	1,29%	3,52
Esnaf	3,09%	15,43%	17,28%	37,04%	21,60%	5,56%	8,69%	3,62
Üst düzey yönetici	0,00%	28,13%	12,50%	43,75%	15,63%	0,00%	1,72%	3,47
İşçi	0,60%	12,30%	15,48%	36,51%	23,41%	11,71%	27,04%	3,79
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	1,67%	21,67%	26,67%	30,00%	14,17%	5,83%	6,44%	3,35
Kamu çalışanı	0,95%	25,59%	17,06%	32,70%	17,54%	6,16%	11,32%	3,43
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	0,00%	32,81%	25,78%	23,44%	16,41%	1,56%	6,87%	3,24
İşsiz	0,00%	5,17%	6,90%	39,66%	44,83%	3,45%	3,11%	4,29
Emekli	0,79%	6,35%	11,11%	38,89%	27,78%	15,08%	6,76%	4,02
Öğrenci	1,19%	13,10%	14,29%	35,12%	28,57%	7,74%	9,01%	3,83
Ev hanımı	1,43%	7,53%	17,56%	30,11%	19,35%	24,01%	14,97%	3,77
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	1,92%	17,31%	13,46%	36,54%	25,00%	5,77%	2,79%	3,69
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	1,18%	15,34%	16,68%	34,01%	22,32%	10,46%	100,00%	

4. İşsizliğin azalması için devletin kamuya personel alımı arttırılmalıdır.

Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde işsizlik arttığında, devletin uyguladığı politikalardan biri kamuda istihdamı arttırmaktır. Bu politika her ne kadar işsizliği düşürüyormuş gibi görünse de kamunun yükünü arttırmakta, bu yükü kaldırmak için de devlet vergileri yükseltmektedir. Katılımcıların %78,47 gibi yüksek bir oranı, devletin bu politikasını desteklemektedir. Yüksek lisans mezunları bu argümana en az katılan, okuryazar olmayanlar ise en çok katılan gruptur. Üst düzey yöneticiler ve işletme sahipleri devletin istihdam kapısı olduğu fikrine karşı çıkmaktadır. Bu sonuçlar, piyasada iş bulma ihtimali en yüksek grupların bu fikre en az itibar ettiğini göstermektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	5,27
2. Katılmıyorum	8,35
3. Kararsızım	5,97
4. Katılıyorum	54,65
5. Kesinlikle Katılıyorum	23,82
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,94

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	4,87%	7,25%	4,97%	55,71%	25,22%	1,99%	50,07%	3,9
Erkek	5,68%	9,46%	6,97%	53,59%	22,41%	1,89%	49,93%	3,8
Toplam	5,27%	8,35%	5,97%	54,65%	23,82%	1,94%	100,00%	
18-24 yaş	4,88%	6,62%	6,27%	52,26%	27,53%	2,44%	14,27%	3,9
25-34 yaş	4,84%	8,89%	6,86%	55,07%	23,87%	0,47%	31,87%	3,9
35-44 yaş	5,66%	8,49%	5,19%	57,08%	21,38%	2,20%	31,63%	3,8
45-54 yaş	5,75%	7,99%	5,75%	55,27%	22,36%	2,88%	15,56%	3,8
55+ yaş	5,22%	9,70%	5,22%	44,78%	30,60%	4,48%	6,66%	3,9
Toplam	5,27%	8,35%	5,97%	54,65%	23,82%	1,94%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,15%	4,7
Sadece okur/yazar	0,00%	5,56%	11,11%	38,89%	44,44%	0,00%	0,90%	4,2
İlkokul mezunu	7,07%	6,06%	7,07%	46,97%	25,76%	7,07%	9,85%	3,8
Ortaokul mezunu	2,97%	8,05%	3,81%	56,78%	25,00%	3,39%	11,74%	4,0
Lise mezunu	6,54%	7,84%	6,93%	54,64%	22,35%	1,70%	38,04%	3,8
Yüksek okul mezunu	3,30%	9,34%	7,69%	56,04%	22,53%	1,10%	9,05%	3,9
Üniversite	4,50%	9,17%	4,84%	57,79%	23,36%	0,35%	28,74%	3,9
Master / Yüksek lisans	15,00%	20,00%	0,00%	30,00%	35,00%	0,00%	0,99%	3,5
Doktora	0,00%	18,18%	0,00%	36,36%	45,45%	0,00%	0,55%	4,1
Toplam	5,27%	8,35%	5,97%	54,65%	23,82%	1,94%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	16,67%	4,17%	45,83%	20,83%	0,00%	1,29%	3,46
Esnaf	9,88%	10,49%	9,88%	46,91%	19,75%	3,09%	8,69%	3,58
Üst düzey yönetici	3,13%	34,38%	0,00%	43,75%	18,75%	0,00%	1,72%	3,41
İşçi	3,97%	7,94%	5,95%	56,55%	23,41%	2,18%	27,04%	3,89
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	2,50%	5,00%	5,83%	58,33%	27,50%	0,83%	6,44%	4,04
Kamu çalışanı	6,64%	8,53%	5,69%	51,18%	26,07%	1,90%	11,32%	3,83
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	3,13%	7,81%	4,69%	66,41%	17,19%	0,78%	6,87%	3,87
İşsiz	13,79%	8,62%	5,17%	41,38%	31,03%	0,00%	3,11%	3,67
Emekli	3,97%	8,73%	6,35%	53,17%	24,60%	3,17%	6,76%	3,89
Öğrenci	5,36%	6,55%	5,95%	52,98%	27,38%	1,79%	9,01%	3,92
Ev hanımı	6,09%	5,02%	3,94%	56,63%	24,73%	3,58%	14,97%	3,92
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	7,69%	5,77%	3,85%	50,00%	32,69%	0,00%	2,79%	3,94
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	5,58%	8,05%	5,69%	54,35%	24,25%	2,09%	100,00%	

5. Enflasyonun kontrol altına alınabilmesi için marketlerdeki fiyatlar daha sıkı denetlenmelidir.

Serbest piyasa ekonomisinde (oligopol, düopol ya da monopol gibi yapıların olmadığı durumlarda), fiyatlar arz ve talep ile belirlenir ve bu, piyasada hiçbir kişi ya da grup, tüm toplumu kapsayacak bilgiye sahip olmadığından fiyatların oluşumu “kendiliğinden doğan düzen (*spontaneous order*)” de denilen bir süreç içinde işler. Bu sebeple müdahale ederek fiyatları kontrol etmeye çalışan devlet, aslında piyasanın arz ve talep dengesine zarar vermektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre, katılımcıların neredeyse tamamı (%93,01) devletin fiyatları denetlemeyle enflasyonun kontrol edilebileceğini düşünmektedir. Yaş ve eğitim açısından sonuçlarda göze çarpan bir farklılık bulunmamakta, işletme sahipleri denetimlerle enflasyon kontrolüne en az inanan grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Kısaca, hükümetin fiyatların yükselmesinden marketlerin sorumlu olduğuna yönelik propagandası karşılık bulmuş görünmektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	1,14
2. Katılmıyorum	1,89
3. Kararsızım	2,93
4. Katılıyorum	44,11
5. Kesinlikle Katılıyorum	48,93
Fikrim Yok/Cevap Yok	0,99

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	1,39%	1,89%	3,08%	41,41%	50,94%	1,29%	50,07%	4,4
Erkek	0,90%	1,89%	2,79%	46,81%	46,91%	0,70%	49,93%	4,4
Toplam	1,14%	1,89%	2,93%	44,11%	48,93%	0,99%	100,00%	
18-24 yaş	2,09%	3,48%	3,14%	42,51%	48,78%	0,00%	14,27%	4,3
25-34 yaş	0,78%	1,40%	2,65%	46,02%	48,05%	1,09%	31,87%	4,4
35-44 yaş	0,94%	1,26%	2,67%	47,64%	46,54%	0,94%	31,63%	4,4
45-54 yaş	1,92%	2,24%	3,51%	36,10%	53,99%	2,24%	15,56%	4,4
55+ yaş	0,00%	2,99%	3,73%	40,30%	52,99%	0,00%	6,66%	4,4
Toplam	1,14%	1,89%	2,93%	44,11%	48,93%	0,99%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,15%	4,7
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	5,56%	38,89%	55,56%	0,00%	0,90%	4,5
İlkokul mezunu	1,01%	0,51%	4,04%	40,91%	50,00%	3,54%	9,85%	4,4
Ortaokul mezunu	1,69%	2,12%	1,27%	47,46%	46,19%	1,27%	11,74%	4,4
Lise mezunu	1,31%	1,83%	3,92%	43,79%	47,97%	1,18%	38,04%	4,4
Yüksek okul mezunu	1,10%	2,75%	1,10%	29,67%	65,38%	0,00%	9,05%	4,6
Üniversite	0,69%	1,90%	2,60%	49,48%	45,16%	0,17%	28,74%	4,4
Master / Yüksek lisans	5,00%	10,00%	0,00%	30,00%	55,00%	0,00%	0,99%	4,2
Doktora	0,00%	0,00%	0,00%	45,45%	54,55%	0,00%	0,55%	4,6
Toplam	1,14%	1,89%	2,93%	44,11%	48,93%	0,99%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	4,17%	8,33%	0,00%	50,00%	37,50%	0,00%	1,29%	4,08
Esnaf	0,62%	3,09%	6,79%	54,94%	33,33%	1,23%	8,69%	4,19
Üst düzey yönetici	0,00%	12,50%	0,00%	46,88%	40,63%	0,00%	1,72%	4,16
İşçi	0,99%	1,98%	2,18%	44,05%	49,40%	1,39%	27,04%	4,41
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	1,67%	2,50%	3,33%	53,33%	38,33%	0,83%	6,44%	4,25
Kamu çalışanı	1,42%	0,00%	4,27%	35,55%	58,77%	0,00%	11,32%	4,5
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	0,78%	1,56%	0,00%	41,41%	56,25%	0,00%	6,87%	4,51
İşsiz	1,72%	0,00%	6,90%	36,21%	53,45%	1,72%	3,11%	4,42
Emekli	0,79%	2,38%	3,97%	34,13%	57,14%	1,59%	6,76%	4,47
Öğrenci	1,19%	2,98%	1,79%	46,43%	47,62%	0,00%	9,01%	4,36
Ev hanımı	1,79%	1,08%	2,87%	39,43%	52,69%	2,15%	14,97%	4,43
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	0,00%	1,92%	3,85%	42,31%	50,00%	1,92%	2,79%	4,43
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam								

6. Kapitalizm ideal olmayabilir ama yine de diğer tüm ekonomik sistemlerden daha iyidir.

Kapitalizmin ideal olmasa da tüm ekonomik sistemlerden iyi olduğu önermesi konusunda, katılımcılar arasında göze çarpan bir eğilim bulunmamaktadır. Bu önermeye katılmayanlar %34,12 iken, katılanlar %34,31'dir. Kararsızların (%19,79) ve fikri olmayanların oranı (11,79) da oldukça yüksektir. Lisans üstü mezunları kapitalizme «ehven-i şer» bir ekonomik sistem olarak en çok yaklaşan grupken, işletme sahipleri diğer ekonomik sistemlere kıyasla kapitalizmi en çok makul bulan gruptur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	11,69
2. Katılmıyorum	22,43
3. Kararsızım	19,79
4. Katılıyorum	26,90
5. Kesinlikle Katılıyorum	7,41
Fikrim Yok/Cevap Yok	11,79

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	10,63%	19,46%	20,06%	26,42%	7,45%	15,99%	50,07%	3,0
Erkek	12,75%	25,40%	19,52%	27,39%	7,37%	7,57%	49,93%	2,9
Toplam	11,69%	22,43%	19,79%	26,90%	7,41%	11,79%	100,00%	
18-24 yaş	10,10%	24,74%	18,12%	25,44%	9,06%	12,54%	14,27%	3,0
25-34 yaş	9,98%	19,50%	22,93%	30,27%	8,27%	9,05%	31,87%	3,1
35-44 yaş	9,91%	24,06%	18,87%	28,46%	7,39%	11,32%	31,63%	3,0
45-54 yaş	13,74%	23,00%	20,77%	23,64%	6,07%	12,78%	15,56%	2,8
55+ yaş	26,87%	22,39%	10,45%	14,18%	2,99%	23,13%	6,66%	2,3
Toplam	11,69%	22,43%	19,79%	26,90%	7,41%	11,79%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,15%	0,0
Sadece okur/yazar	0,00%	5,56%	22,22%	5,56%	5,56%	61,11%	0,90%	3,3
İlkokul mezunu	19,70%	18,69%	15,66%	14,14%	6,06%	25,76%	9,85%	2,6
Ortaokul mezunu	9,75%	13,98%	21,61%	24,58%	8,05%	22,03%	11,74%	3,1
Lise mezunu	11,50%	23,92%	21,05%	25,36%	8,37%	9,80%	38,04%	3,0
Yüksek okul mezunu	4,95%	24,73%	23,63%	28,02%	6,59%	12,09%	9,05%	3,1
Üniversite	12,63%	25,09%	18,34%	34,43%	5,88%	3,63%	28,74%	3,0
Master / Yüksek lisans	15,00%	15,00%	10,00%	30,00%	25,00%	5,00%	0,99%	3,4
Doktora	0,00%	36,36%	0,00%	36,36%	18,18%	9,09%	0,55%	3,4
Toplam	11,69%	22,43%	19,79%	26,90%	7,41%	11,79%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	4,17%	16,67%	4,17%	58,33%	16,67%	0,00%	1,29%	3,67
Esnaf	20,37%	17,28%	17,90%	29,63%	7,41%	7,41%	8,69%	2,85
Üst düzey yönetici	0,00%	43,75%	0,00%	34,38%	9,38%	12,50%	1,72%	3,11
İşçi	9,52%	22,22%	23,02%	21,83%	10,32%	13,10%	27,04%	3,01
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	3,33%	22,50%	27,50%	30,00%	5,83%	10,83%	6,44%	3,14
Kamu çalışanı	11,37%	30,81%	20,38%	27,49%	4,27%	5,69%	11,32%	2,81
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	7,81%	24,22%	17,97%	41,41%	7,03%	1,56%	6,87%	3,16
İşsiz	31,03%	13,79%	22,41%	18,97%	6,90%	6,90%	3,11%	2,54
Emekli	21,43%	26,98%	16,67%	15,08%	3,17%	16,67%	6,76%	2,42
Öğrenci	9,52%	29,76%	17,26%	27,38%	8,33%	7,74%	9,01%	2,95
Ev hanımı	13,98%	16,13%	18,64%	18,28%	5,38%	27,60%	14,97%	2,79
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	9,62%	17,31%	17,31%	36,54%	15,38%	3,85%	2,79%	3,32
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	12,07%	22,91%	19,80%	25,54%	7,56%	12,12%	100,00%	

7. Her alanda rekabetin artması ekonomik refahı da arttıracaktır.

Her ne kadar ilk sorularda belirgin bir devlet müdahalesini savunan korumacı ve devletçi bir bakış açısı ortaya çıksa da rekabetin ekonomik refahı artıracağına dair bir görüş hâkim görünmektedir. Bu önermeye katılımcıların %66,52'si katılırken, sadece %16,41'i karşı çıkmaktadır. İşletme sahibi ve serbest meslek sahipleri rekabetin ekonomik refahı artıracağı önerisine en güçlü katılan gruptur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	3,43
2. Katılmıyorum	12,98
3. Kararsızım	11,24
4. Katılıyorum	51,86
5. Kesinlikle Katılıyorum	16,66
Fikrim Yok/Cevap Yok	3,83

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	3,77%	13,80%	11,12%	50,05%	15,99%	5,26%	50,07%	3,6
Erkek	3,09%	12,15%	11,35%	53,69%	17,33%	2,39%	49,93%	3,7
Toplam	3,43%	12,98%	11,24%	51,86%	16,66%	3,83%	100,00%	
18-24 yaş	3,83%	13,24%	12,89%	47,39%	19,16%	3,48%	14,27%	3,7
25-34 yaş	4,99%	12,95%	12,01%	53,04%	14,35%	2,65%	31,87%	3,6
35-44 yaş	1,73%	11,95%	9,59%	55,66%	16,98%	4,09%	31,63%	3,8
45-54 yaş	2,88%	12,46%	12,78%	51,76%	15,97%	4,15%	15,56%	3,7
55+ yaş	4,48%	18,66%	8,21%	38,06%	22,39%	8,21%	6,66%	3,6
Toplam	3,43%	12,98%	11,24%	51,86%	16,66%	3,83%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	33,33%	0,15%	4,5
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	5,56%	55,56%	27,78%	11,11%	0,90%	4,3
İlkokul mezunu	2,02%	10,10%	9,60%	41,41%	24,75%	12,12%	9,85%	3,9
Ortaokul mezunu	3,39%	10,59%	8,47%	56,78%	14,83%	5,93%	11,74%	3,7
Lise mezunu	3,79%	13,99%	13,33%	50,72%	15,03%	3,14%	38,04%	3,6
Yüksek okul mezunu	1,65%	14,84%	14,29%	49,45%	18,13%	1,65%	9,05%	3,7
Üniversite	3,63%	13,67%	9,34%	56,75%	15,22%	1,38%	28,74%	3,7
Master / Yüksek lisans	10,00%	10,00%	15,00%	40,00%	25,00%	0,00%	0,99%	3,6
Doktora	18,18%	9,09%	9,09%	18,18%	36,36%	9,09%	0,55%	3,5
Toplam	3,43%	12,98%	11,24%	51,86%	16,66%	3,83%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	0,00%	8,33%	4,17%	58,33%	29,17%	0,00%	1,29%	4,08
Esnaf	3,09%	6,79%	14,20%	54,94%	18,52%	2,47%	8,69%	3,81
Üst düzey yönetici	0,00%	12,50%	6,25%	50,00%	25,00%	6,25%	1,72%	3,93
İşçi	3,37%	14,68%	11,11%	53,57%	13,29%	3,97%	27,04%	3,61
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	0,83%	21,67%	16,67%	45,00%	14,17%	1,67%	6,44%	3,51
Kamu çalışanı	3,79%	12,80%	10,43%	54,98%	16,11%	1,90%	11,32%	3,68
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	2,34%	13,28%	5,47%	64,84%	13,28%	0,78%	6,87%	3,74
İşsiz	3,45%	6,90%	10,34%	51,72%	25,86%	1,72%	3,11%	3,91
Emekli	3,97%	16,67%	12,70%	41,27%	18,25%	7,14%	6,76%	3,57
Öğrenci	2,38%	14,88%	11,90%	49,40%	19,05%	2,38%	9,01%	3,7
Ev hanımı	6,81%	12,90%	9,68%	43,37%	16,85%	10,39%	14,97%	3,56
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	1,92%	3,85%	15,38%	51,92%	26,92%	0,00%	2,79%	3,98
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	3,49%	13,36%	11,16%	51,23%	16,68%	4,08%	100,00%	

8. Sağlık harcamalarımı karşılayabilecek maddi gücüm olsa bile, sağlık masraflarımı devletin ödemesi gerekir.

Refah devleti teorisi, sağlık hizmetlerini, sosyal amaçlı yönü olması, uzun vadeli sonuçlarının olması, bunun dolaylı da olsa kalkınmaya katkısı, ikame edilmemesi, ertelenememesi gibi özelliklerinden dolayı diğer mal ve hizmetlerden ayırır ve toplumun tüm kesimleri tarafından ihtiyaç olduğu zaman yeterli kalitede ulaşılabilir olması gerektiğini iddia eder. Ancak bu, tüm kesimlerin sağlık hizmeti harcamalarının devlet tarafından karşılanması gerektiği anlamına gelmemektedir. Bu önerme bu fikirden hareketle sorulmuştur. Katılımcıların çok büyük bir oranı (%85,53'ü) maddi güçleri olsa bile, sağlık harcamalarını devletin karşılaması gerektiğini düşünmektedir. Sadece %8,05'i bu önermeye karşı çıkmıştır. Bireylerin sağlık harcamalarının devlet tarafından karşılanması gerektiği fikri tüm cinsiyet, yaş ve eğitim grupları tarafından onaylanırken, işletme sahipleri devletin sağlık harcamalarını üstlenmesini en az benimseyen grup olmuştur. Buna karşılık, bu önerme kendi gelirleri olmayan öğrenciler ile düşük gelirli olduğu tahmin edilen işçiler ve işsizler arasında en yüksek oranlarda kabul görmüştür.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	1,69
2. Katılmıyorum	6,36
3. Kararsızım	5,72
4. Katılıyorum	45,50
5. Kesinlikle Katılıyorum	40,03
Fikrim Yok/Cevap Yok	0,70

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	2,18%	4,87%	4,77%	45,28%	42,20%	0,70%	50,07%	4,2
Erkek	1,20%	7,87%	6,67%	45,72%	37,85%	0,70%	49,93%	4,1
Toplam	1,69%	6,36%	5,72%	45,50%	40,03%	0,70%	100,00%	
18-24 yaş	2,79%	3,83%	3,48%	50,87%	39,02%	0,00%	14,27%	4,2
25-34 yaş	1,40%	6,55%	4,52%	46,02%	40,87%	0,62%	31,87%	4,2
35-44 yaş	1,73%	6,92%	8,02%	46,70%	35,85%	0,79%	31,63%	4,1
45-54 yaş	1,28%	6,71%	5,75%	41,85%	43,45%	0,96%	15,56%	4,2
55+ yaş	1,49%	7,46%	5,22%	34,33%	50,00%	1,49%	6,66%	4,3
Toplam	1,69%	6,36%	5,72%	45,50%	40,03%	0,70%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,15%	4,7
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	11,11%	33,33%	55,56%	0,00%	0,90%	4,4
İlkokul mezunu	2,02%	5,56%	6,57%	40,40%	43,94%	1,52%	9,85%	4,2
Ortaokul mezunu	3,39%	6,36%	4,24%	48,73%	36,44%	0,85%	11,74%	4,1
Lise mezunu	1,70%	5,10%	6,27%	47,71%	38,82%	0,39%	38,04%	4,2
Yüksek okul mezunu	1,65%	5,49%	1,65%	38,46%	52,75%	0,00%	9,05%	4,4
Üniversite	1,04%	7,79%	6,75%	46,89%	36,51%	1,04%	28,74%	4,1
Master / Yüksek lisans	0,00%	15,00%	0,00%	15,00%	70,00%	0,00%	0,99%	4,4
Doktora	0,00%	45,45%	0,00%	36,36%	18,18%	0,00%	0,55%	3,3
Toplam	1,69%	6,36%	5,72%	45,50%	40,03%	0,70%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	4,17%	25,00%	0,00%	41,67%	25,00%	4,17%	1,29%	3,61
Esnaf	3,09%	5,56%	10,49%	50,00%	30,86%	0,00%	8,69%	4
Üst düzey yönetici	0,00%	15,63%	3,13%	40,63%	37,50%	3,13%	1,72%	4,03
İşçi	1,79%	4,17%	4,37%	47,62%	41,87%	0,20%	27,04%	4,24
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	0,00%	6,67%	10,83%	51,67%	30,00%	0,83%	6,44%	4,06
Kamu çalışanı	0,47%	8,06%	4,27%	38,86%	47,87%	0,47%	11,32%	4,26
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	0,00%	14,84%	5,47%	28,13%	51,56%	0,00%	6,87%	4,16
İşsiz	3,45%	3,45%	6,90%	39,66%	46,55%	0,00%	3,11%	4,22
Emekli	1,59%	3,97%	3,17%	38,89%	50,79%	1,59%	6,76%	4,35
Öğrenci	1,79%	4,17%	2,98%	50,00%	41,07%	0,00%	9,01%	4,24
Ev hanımı	3,23%	4,30%	5,73%	49,10%	35,84%	1,79%	14,97%	4,12
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	1,92%	3,85%	3,85%	36,54%	51,92%	1,92%	2,79%	4,35
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	1,77%	6,06%	5,36%	44,85%	41,26%	0,70%	100,00%	

9. Zengin olmanın yolu yetenek, çalışma ve yeni fikirler geliştirmeden geçer.

Zenginliđin kaynağına dair dűřünceler, o toplumdaki iř hayatı, iř ahlakı ve iř hayatının yapısı ile ilgili fikir vermektedir. Buradan hareketle zenginliğin aileden, siyaset araçlarıyla devlet ihalelerinden ya da yasal olmayan faaliyetlerden kaynaklandığına dair dűřünceler, o toplumda piyasa mekanizmaları ile zengin olunamayacağı dűřüncesinin baskın olduğu anlamına gelmektedir. Daha önceki sorularda her ne kadar piyasa ekonomisine karşı kuşkulu bir bakış olsa da zengin olmanın yolu olarak, yetenek, çalışma ve yeni fikirleri gören katılımcıların oranı %65,89'dur. 55+ yař grubu ile işletme sahipleri ve üst düzey yöneticiler zengin olmanın yetenek, çalışma ve yeni fikirlerden geçtiğini diğer gruplara kıyasla daha çok vurgulamaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	5,12
2. Katılmıyorum	20,09
3. Kararsızım	7,06
4. Katılıyorum	45,80
5. Kesinlikle Katılıyorum	20,09
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,84

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	5,06%	22,05%	6,26%	44,79%	19,76%	2,09%	50,07%	3,5
Erkek	5,18%	18,13%	7,87%	46,81%	20,42%	1,59%	49,93%	3,6
Toplam	5,12%	20,09%	7,06%	45,80%	20,09%	1,84%	100,00%	
18-24 yaş	6,97%	19,51%	6,27%	42,86%	23,34%	1,05%	14,27%	3,6
25-34 yaş	4,99%	20,28%	7,02%	48,83%	17,00%	1,87%	31,87%	3,5
35-44 yaş	5,03%	20,28%	8,18%	43,55%	20,44%	2,52%	31,63%	3,6
45-54 yaş	4,15%	23,32%	5,43%	45,69%	19,81%	1,60%	15,56%	3,6
55+ yaş	4,48%	11,94%	7,46%	48,51%	26,87%	0,75%	6,66%	3,8
Toplam	5,12%	20,09%	7,06%	45,80%	20,09%	1,84%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	33,33%	0,00%	33,33%	33,33%	0,00%	0,15%	3,7
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	5,56%	66,67%	27,78%	0,00%	0,90%	4,2
İlkokul mezunu	2,53%	13,64%	9,09%	42,93%	29,80%	2,02%	9,85%	3,9
Ortaokul mezunu	4,66%	25,00%	7,63%	38,98%	18,64%	5,08%	11,74%	3,4
Lise mezunu	6,93%	21,18%	6,93%	44,97%	18,69%	1,31%	38,04%	3,5
Yüksek okul mezunu	3,85%	32,42%	8,79%	38,46%	14,29%	2,20%	9,05%	3,3
Üniversite	4,15%	16,44%	6,23%	52,60%	19,38%	1,21%	28,74%	3,7
Master / Yüksek lisans	5,00%	5,00%	0,00%	50,00%	40,00%	0,00%	0,99%	4,2
Doktora	18,18%	0,00%	0,00%	27,27%	54,55%	0,00%	0,55%	4,0
Toplam	5,12%	20,09%	7,06%	45,80%	20,09%	1,84%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	8,33%	0,00%	54,17%	29,17%	0,00%	1,29%	3,88
Esnaf	1,85%	14,20%	12,35%	48,77%	20,37%	2,47%	8,69%	3,73
Üst düzey yönetici	3,13%	9,38%	3,13%	62,50%	21,88%	0,00%	1,72%	3,91
İşçi	6,15%	24,40%	7,74%	41,87%	17,46%	2,38%	27,04%	3,41
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	5,83%	16,67%	8,33%	50,83%	13,33%	5,00%	6,44%	3,52
Kamu çalışanı	6,64%	25,59%	5,69%	45,02%	16,59%	0,47%	11,32%	3,4
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	2,34%	19,53%	6,25%	45,31%	26,56%	0,00%	6,87%	3,74
İşsiz	5,17%	20,69%	3,45%	41,38%	27,59%	1,72%	3,11%	3,67
Emekli	3,97%	21,43%	7,94%	46,03%	19,05%	1,59%	6,76%	3,56
Öğrenci	7,74%	19,05%	7,14%	44,05%	22,02%	0,00%	9,01%	3,54
Ev hanımı	5,02%	17,20%	5,38%	46,95%	22,58%	2,87%	14,97%	3,67
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	0,00%	15,38%	5,77%	44,23%	32,69%	1,92%	2,79%	3,96
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	5,15%	20,23%	7,08%	45,44%	20,23%	1,88%	100,00%	

10. Maliyetlerde bir artış olmasa da bir mala talep artıyorsa, o malın satış fiyatının artması normaldir.

Serbest bir piyasada fiyatlar, alıcı ve satıcıların gönüllü mübadele üzerinden kendiliğinden bir şekilde oluşan ortak kararla; yani arz ve talebin ortaklaştığı noktada belirlenir. Kısaca, serbest bir piyasada satıcı, maliyetinden bağımsız istediği fiyattan satma özgürlüğüne, alıcı ise istediği satıcıdan alışverişini yapma özgürlüğüne sahiptir. Adil ve rekabetçi bir piyasada bu ikisinin dengeye geldiği noktada fiyatlar oluşur. Bu soruda insanların fiyatların nasıl oluştuğuna dair, temel ekonomi bilgisiyle ilgili farkındalık anlaşılmaya çalışılmıştır. Maliyet sabitken talep artıyorsa fiyatın da artacağı önermesine katılanların oranı %63,26'dır. Bu önermede yaş bazında bir farklılık gözlemlenmezken, işletme sahipleri bir malın fiyatının artmasının sadece maliyetlerle ilgili olmadığını en çok düşünen gruptur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	6,32
2. Katılmıyorum	20,64
3. Kararsızım	5,82
4. Katılıyorum	48,14
5. Kesinlikle Katılıyorum	15,12
Fikrim Yok/Cevap Yok	3,98

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	6,06%	21,75%	5,46%	47,07%	14,20%	5,46%	50,07%	3,4
Erkek	6,57%	19,52%	6,18%	49,20%	16,04%	2,49%	49,93%	3,5
Toplam	6,32%	20,64%	5,82%	48,14%	15,12%	3,98%	100,00%	
18-24 yaş	8,71%	21,95%	6,27%	42,86%	17,07%	3,14%	14,27%	3,4
25-34 yaş	7,02%	19,81%	6,08%	49,14%	13,57%	4,37%	31,87%	3,4
35-44 yaş	5,19%	22,17%	5,66%	49,21%	13,68%	4,09%	31,63%	3,5
45-54 yaş	3,83%	18,53%	5,11%	53,67%	15,02%	3,83%	15,56%	3,6
55+ yaş	8,96%	19,40%	5,97%	36,57%	25,37%	3,73%	6,66%	3,5
Toplam	6,32%	20,64%	5,82%	48,14%	15,12%	3,98%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	33,33%	33,33%	33,33%	0,00%	0,00%	0,15%	3,0
Sadece okur/yazar	0,00%	5,56%	0,00%	38,89%	50,00%	5,56%	0,90%	4,4
İlkokul mezunu	4,55%	17,68%	5,56%	41,41%	22,22%	8,59%	9,85%	3,7
Ortaokul mezunu	6,36%	22,88%	8,47%	40,25%	11,02%	11,02%	11,74%	3,3
Lise mezunu	6,93%	21,83%	5,36%	48,37%	14,25%	3,27%	38,04%	3,4
Yüksek okul mezunu	8,79%	22,53%	3,85%	48,35%	13,74%	2,75%	9,05%	3,4
Üniversite	5,71%	19,20%	6,06%	54,84%	13,15%	1,04%	28,74%	3,5
Master / Yüksek lisans	5,00%	10,00%	10,00%	25,00%	50,00%	0,00%	0,99%	4,1
Doktora	0,00%	27,27%	0,00%	27,27%	45,45%	0,00%	0,55%	3,9
Toplam	6,32%	20,64%	5,82%	48,14%	15,12%	3,98%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	4,17%	4,17%	50,00%	33,33%	0,00%	1,29%	3,96
Esnaf	3,09%	12,96%	8,64%	56,79%	16,05%	2,47%	8,69%	3,72
Üst düzey yönetici	3,13%	25,00%	6,25%	40,63%	21,88%	3,13%	1,72%	3,55
İşçi	8,13%	20,44%	4,96%	45,44%	15,08%	5,95%	27,04%	3,41
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	4,17%	21,67%	11,67%	49,17%	9,17%	4,17%	6,44%	3,39
Kamu çalışanı	5,69%	17,54%	8,06%	54,50%	12,32%	1,90%	11,32%	3,51
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	0,00%	15,63%	2,34%	69,53%	12,50%	0,00%	6,87%	3,79
İşsiz	3,45%	15,52%	12,07%	43,10%	17,24%	8,62%	3,11%	3,6
Emekli	11,11%	25,40%	7,14%	35,71%	19,05%	1,59%	6,76%	3,27
Öğrenci	7,74%	26,79%	5,36%	39,29%	19,64%	1,19%	9,01%	3,37
Ev hanımı	7,53%	27,24%	3,58%	37,28%	15,05%	9,32%	14,97%	3,28
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	5,77%	11,54%	3,85%	51,92%	25,00%	1,92%	2,79%	3,8
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	6,38%	20,60%	6,06%	47,00%	15,67%	4,29%	100,00%	

11. Ekonomide devlet kuralları koymalı ama ekonominin işleyişine müdahale etmemelidir.

Bu önerme, liberalizmin temeli olan özgürlük anlayışının ekonomideki uzantısıdır ve bu anlamda serbest piyasa ekonomisinin de temelidir. Kısaca, liberalizme göre devlet küçük ve sınırlı, piyasa serbest olmalıdır. Bu önermeye katılanların oranı %58,77, katılmayanların oranı ise %25,56'dır. Bu önermede en ilgi çekici sonuç işsizlerin devletin kural koyucu ve tarafsız rolüne daha çok vurgu yapmasıdır. Profesyonel meslek sahiplerinin devletin ekonomiye müdahalesini daha az talep etmesi beklenirken, bu talebin diğer gruplara göre daha yüksek çıkması şaşırtıcıdır. Üniversite ve yüksek lisans mezunları ise bu önermeyi yüksek oranda desteklemektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	4,08
2. Katılmıyorum	21,48
3. Kararsızım	11,74
4. Katılıyorum	41,37
5. Kesinlikle Katılıyorum	17,40
Fikrim Yok/Cevap Yok	3,93

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	3,28%	21,65%	13,11%	39,52%	17,28%	5,16%	50,07%	3,5
Erkek	4,88%	21,31%	10,36%	43,23%	17,53%	2,69%	49,93%	3,5
Toplam	4,08%	21,48%	11,74%	41,37%	17,40%	3,93%	100,00%	
18-24 yaş	4,18%	16,72%	14,98%	39,37%	19,51%	5,23%	14,27%	3,6
25-34 yaş	4,68%	22,31%	11,39%	40,72%	17,47%	3,43%	31,87%	3,5
35-44 yaş	2,67%	24,21%	11,32%	42,61%	15,88%	3,30%	31,63%	3,5
45-54 yaş	4,15%	20,45%	11,50%	41,21%	17,25%	5,43%	15,56%	3,5
55+ yaş	7,46%	17,16%	8,96%	43,28%	20,15%	2,99%	6,66%	3,5
Toplam	4,08%	21,48%	11,74%	41,37%	17,40%	3,93%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	33,33%	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	0,15%	3,5
Sadece okur/yazar	5,56%	5,56%	16,67%	33,33%	27,78%	11,11%	0,90%	3,8
İlkokul mezunu	7,07%	21,21%	10,61%	34,85%	17,68%	8,59%	9,85%	3,4
Ortaokul mezunu	5,08%	22,03%	11,02%	38,56%	13,98%	9,32%	11,74%	3,4
Lise mezunu	3,53%	20,92%	12,42%	41,31%	18,56%	3,27%	38,04%	3,5
Yüksek okul mezunu	3,30%	25,82%	9,34%	37,91%	19,78%	3,85%	9,05%	3,5
Üniversite	3,46%	21,28%	12,63%	46,71%	15,05%	0,87%	28,74%	3,5
Master / Yüksek lisans	10,00%	15,00%	0,00%	40,00%	35,00%	0,00%	0,99%	3,8
Doktora	0,00%	27,27%	9,09%	27,27%	36,36%	0,00%	0,55%	3,7
Toplam	4,08%	21,48%	11,74%	41,37%	17,40%	3,93%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	0,00%	20,83%	12,50%	41,67%	25,00%	0,00%	1,29%	3,71
Esnaf	3,70%	16,05%	9,26%	51,23%	18,52%	1,23%	8,69%	3,66
Üst düzey yönetici	0,00%	25,00%	0,00%	50,00%	21,88%	3,13%	1,72%	3,71
İşçi	5,16%	21,23%	9,52%	41,67%	16,87%	5,56%	27,04%	3,46
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	2,50%	17,50%	16,67%	48,33%	13,33%	1,67%	6,44%	3,53
Kamu çalışanı	3,32%	26,07%	16,11%	35,07%	17,54%	1,90%	11,32%	3,38
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	1,56%	29,69%	9,38%	44,53%	14,06%	0,78%	6,87%	3,4
İşsiz	3,45%	12,07%	6,90%	36,21%	39,66%	1,72%	3,11%	3,98
Emekli	5,56%	24,60%	9,52%	38,89%	15,87%	5,56%	6,76%	3,37
Öğrenci	2,98%	12,50%	17,26%	42,26%	22,62%	2,38%	9,01%	3,71
Ev hanımı	6,09%	22,58%	12,90%	34,41%	16,13%	7,89%	14,97%	3,35
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	3,85%	5,77%	13,46%	50,00%	21,15%	5,77%	2,79%	3,84
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	4,13%	20,65%	11,80%	41,36%	18,03%	4,02%	100,00%	

12. Kamu işletmeleri etkin çalışmadıkları için özelleştirilmelidir.

Bu önerme, bir önceki soru gibi devletin ekonomideki rolü ile ilgidir. Devletin rolü sadece kural koymak ve denetlemek midir yoksa ekonomik bir aktör olarak piyasada daha büyük bir yer mi işgal etmelidir sorusu sermayesinin tamamı veya çoğunluğunun kamu tüzel kişilerine ait olan kamu işletmeleri ile ilişkilendirilerek sorulmuştur. Kamu işletmeleri ekonomik bir aktör gibi mal ve hizmet üretir ancak bunu kâr amacı güderek yapmaz. Kamu işletmelerinin etkin çalışmadıkları için özelleştirilmesi önermesine katılımcıların %41'77'si katılmakta, %37,84'ü karşı çıkmaktadır. İlginç bir şekilde yüksek lisans mezunları hariç eğitim düzeyi arttıkça korumacı yaklaşımın da arttığı görülmektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	11,24
2. Katılmıyorum	26,60
3. Kararsızım	14,32
4. Katılıyorum	30,68
5. Kesinlikle Katılıyorum	11,09
Fikrim Yok/Cevap Yok	6,07

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	10,33%	26,12%	13,31%	31,88%	10,43%	7,94%	50,07%	3,1
Erkek	12,15%	27,09%	15,34%	29,48%	11,75%	4,18%	49,93%	3,0
Toplam	11,24%	26,60%	14,32%	30,68%	11,09%	6,07%	100,00%	
18-24 yaş	10,10%	26,13%	15,68%	29,27%	11,15%	7,67%	14,27%	3,1
25-34 yaş	10,30%	27,30%	14,04%	30,11%	13,42%	4,84%	31,87%	3,1
35-44 yaş	11,32%	29,40%	13,99%	30,66%	9,12%	5,50%	31,63%	3,0
45-54 yaş	11,18%	21,73%	13,74%	36,74%	9,58%	7,03%	15,56%	3,1
55+ yaş	17,91%	22,39%	15,67%	22,39%	12,69%	8,96%	6,66%	2,9
Toplam	11,24%	26,60%	14,32%	30,68%	11,09%	6,07%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	0,00%	33,33%	0,15%	3,5
Sadece okur/yazar	0,00%	11,11%	22,22%	27,78%	16,67%	22,22%	0,90%	3,6
İlkokul mezunu	11,11%	15,66%	17,17%	27,27%	13,13%	15,66%	9,85%	3,2
Ortaokul mezunu	5,08%	27,12%	13,56%	31,78%	10,17%	12,29%	11,74%	3,2
Lise mezunu	11,90%	24,97%	16,34%	30,07%	10,85%	5,88%	38,04%	3,0
Yüksek okul mezunu	4,95%	31,87%	10,44%	35,71%	13,19%	3,85%	9,05%	3,2
Üniversite	14,88%	31,49%	12,63%	31,49%	8,65%	0,87%	28,74%	2,9
Master / Yüksek lisans	15,00%	20,00%	0,00%	15,00%	50,00%	0,00%	0,99%	3,7
Doktora	27,27%	27,27%	0,00%	18,18%	27,27%	0,00%	0,55%	2,9
Toplam	11,24%	26,60%	14,32%	30,68%	11,09%	6,07%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	20,83%	8,33%	37,50%	25,00%	0,00%	1,29%	3,5
Esnaf	15,43%	24,07%	17,28%	29,63%	10,49%	3,09%	8,69%	2,96
Üst düzey yönetici	3,13%	34,38%	9,38%	28,13%	25,00%	0,00%	1,72%	3,38
İşçi	7,94%	24,40%	15,28%	32,54%	12,90%	6,94%	27,04%	3,19
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	3,33%	31,67%	19,17%	31,67%	9,17%	5,00%	6,44%	3,12
Kamu çalışanı	17,54%	30,81%	9,95%	33,18%	8,06%	0,47%	11,32%	2,83
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	11,72%	30,47%	10,16%	39,06%	7,81%	0,78%	6,87%	3,01
İşsiz	24,14%	31,03%	12,07%	12,07%	15,52%	5,17%	3,11%	2,62
Emekli	14,29%	25,40%	15,08%	27,78%	9,52%	7,94%	6,76%	2,92
Öğrenci	12,50%	23,21%	14,29%	35,12%	8,93%	5,95%	9,01%	3,05
Ev hanımı	12,19%	23,30%	13,62%	25,09%	10,04%	15,77%	14,97%	2,97
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	15,38%	19,23%	7,69%	38,46%	17,31%	1,92%	2,79%	3,24
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	11,75%	25,97%	13,89%	31,06%	11,11%	6,22%	100,00%	

13. Kapitalizm büyük şirketlerin (örneğin Google veya Amazon) tüm pazarı kontrol ettiği tekelere yol açar.

Tekelleşme iktisadi olarak negatif bir kavramdır ve rekabetin azalmasını, bunun sonucunda fiyatların yükselmesini ve refahın düşmesini ima etmektedir. Her ne kadar tarihsel olarak zaman içinde dünyada ticari bariyerler (gümrük duvarları, kotalar vs.) azalmış, taşımacılık imkanları gelişmiş ve sermaye eskisine göre daha hızlı hareket edebildiği için rekabet artmış olsa da bu önerme, geçmişten beri gelen ve sloganlara konu olan tekeli kapitalizm algısını ölçmek için sorulmuştur. Diğer taraftan piyasada Google ve Amazon gibi çok büyük firmalar ortaya çıkmış olsa da bunun sonuçları negatif değildir. Geleneksel teoriye göre tersi olması gerekirken, herkes bu büyük firmaları daha ucuza alışveriş yapmak için kullanmaktadır. İkinci olarak şu an bu firmalar piyasaya hâkim olsalar da bunun hep devam edeceğinin garantisi yoktur. Örneğin web browser piyasasının yakın zamana kadar hâkimi Microsoft Internet Explorer ve Netscape iken, Google sonrasında bu iki dev piyasadan silinmiştir. Bu uzun tartışmaya girilmeden kapitalizmin tekelere yol açtığı algısının hâlâ önemli oranda (%61,02) kabul gördüğü söylenebilir. Katılımcıların sadece %12,49'u bu önermeye karşı çıkmıştır. İşsizler ve serbest meslek sahipleri kapitalizmin büyük şirket tekellerine destek olduğunu diğer gruplara göre daha çok seslendirmiştir. Benzer şekilde 50+ yaş grubu ile düşük eğitilmiş gruplar da kapitalizmin tekelleşmeye yol açacağı önermesini desteklemektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	0,85
2. Katılmıyorum	11,64
3. Kararsızım	14,77
4. Katılıyorum	42,02
5. Kesinlikle Katılıyorum	19,00
Fikrim Yok/Cevap Yok	11,74

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	0,89%	9,73%	15,29%	40,52%	17,97%	15,59%	50,07%	3,8
Erkek	0,80%	13,55%	14,24%	43,53%	20,02%	7,87%	49,93%	3,7
Toplam	0,85%	11,64%	14,77%	42,02%	19,00%	11,74%	100,00%	
18-24 yaş	0,70%	11,50%	14,98%	42,51%	19,51%	10,80%	14,27%	3,8
25-34 yaş	1,25%	13,73%	16,07%	41,81%	17,63%	9,52%	31,87%	3,7
35-44 yaş	0,47%	10,22%	13,99%	43,08%	21,07%	11,16%	31,63%	3,8
45-54 yaş	1,28%	12,78%	16,61%	38,66%	16,61%	14,06%	15,56%	3,7
55+ yaş	0,00%	5,97%	7,46%	44,78%	20,15%	21,64%	6,66%	4,0
Toplam	0,85%	11,64%	14,77%	42,02%	19,00%	11,74%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,15%	0,0
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	11,11%	11,11%	11,11%	66,67%	0,90%	4,0
İlkokul mezunu	1,01%	4,55%	13,64%	34,34%	21,72%	24,75%	9,85%	4,0
Ortaokul mezunu	1,27%	9,75%	12,29%	33,47%	19,92%	23,31%	11,74%	3,8
Lise mezunu	0,92%	11,76%	15,03%	40,78%	21,70%	9,80%	38,04%	3,8
Yüksek okul mezunu	0,00%	17,58%	15,93%	41,76%	14,29%	10,44%	9,05%	3,6
Üniversite	0,69%	12,98%	15,92%	51,38%	15,05%	3,98%	28,74%	3,7
Master / Yüksek lisans	5,00%	20,00%	5,00%	25,00%	45,00%	0,00%	0,99%	3,9
Doktora	0,00%	9,09%	18,18%	54,55%	18,18%	0,00%	0,55%	3,8
Toplam	0,85%	11,64%	14,77%	42,02%	19,00%	11,74%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	4,17%	8,33%	12,50%	58,33%	12,50%	4,17%	1,29%	3,7
Esnaf	0,00%	11,73%	13,58%	40,12%	25,93%	8,64%	8,69%	3,88
Üst düzey yönetici	0,00%	15,63%	15,63%	50,00%	6,25%	12,50%	1,72%	3,54
İşçi	0,99%	10,12%	15,28%	41,27%	19,64%	12,70%	27,04%	3,78
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	0,00%	11,67%	17,50%	45,83%	11,67%	13,33%	6,44%	3,66
Kamu çalışanı	0,47%	18,01%	17,06%	39,34%	19,43%	5,69%	11,32%	3,63
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	1,56%	28,13%	21,09%	35,16%	14,06%	0,00%	6,87%	3,32
İşsiz	0,00%	6,90%	12,07%	50,00%	25,86%	5,17%	3,11%	4
Emekli	0,00%	7,94%	14,29%	45,24%	19,05%	13,49%	6,76%	3,87
Öğrenci	0,60%	16,07%	14,29%	41,67%	20,83%	6,55%	9,01%	3,71
Ev hanımı	2,15%	5,73%	12,54%	31,90%	18,64%	29,03%	14,97%	3,83
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	1,92%	5,77%	9,62%	53,85%	23,08%	5,77%	2,79%	3,96
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	0,91%	12,07%	15,02%	40,72%	19,15%	12,12%	100,00%	

14. Zenginlerin ödediği vergiler önemli ölçüde arttırılmalıdır.

Zenginlerin daha fazla vergi ödemesi fikri, sadece Türkiye’de değil, dünyada da özellikle ekonomik kriz dönemlerinde, dile getirilen bir taleptir. Gelir dağılımındaki eşitsizlik artıkça da bu talepler daha da yüksek sesle söylenmeye başlar. Araştırmada da benzer bir talep açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Katılımcıların, %82,49’u zenginlerin daha fazla vergi ödemesi gerektiğini düşünürken, sadece %9,84’ü bu önermeye katılmamaktadır. Zenginlere yönelik ilave/yeni vergiler hemen hemen her kesimden eşit düzeyde destek görürken, işletme sahipleri ve üst düzey yöneticiler zenginlere ilave/yeni vergileri en az destekleyen gruptur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	1,04
2. Katılmıyorum	8,80
3. Kararsızım	6,66
4. Katılıyorum	43,31
5. Kesinlikle Katılıyorum	39,18
Fikrim Yok/Cevap Yok	0,99

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	0,70%	7,75%	6,95%	42,80%	40,62%	1,19%	50,07%	4,2
Erkek	1,39%	9,86%	6,37%	43,82%	37,75%	0,80%	49,93%	4,1
Toplam	1,04%	8,80%	6,66%	43,31%	39,18%	0,99%	100,00%	
18-24 yaş	0,35%	10,45%	6,97%	43,55%	37,98%	0,70%	14,27%	4,1
25-34 yaş	0,47%	9,05%	7,96%	46,18%	35,57%	0,78%	31,87%	4,1
35-44 yaş	1,57%	8,02%	6,60%	42,61%	39,94%	1,26%	31,63%	4,1
45-54 yaş	1,60%	7,99%	4,47%	41,53%	42,81%	1,60%	15,56%	4,2
55+ yaş	1,49%	9,70%	5,22%	36,57%	47,01%	0,00%	6,66%	4,2
Toplam	1,04%	8,80%	6,66%	43,31%	39,18%	0,99%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,15%	4,7
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	5,56%	38,89%	55,56%	0,00%	0,90%	4,5
İlkokul mezunu	1,52%	1,52%	4,55%	43,43%	47,47%	1,52%	9,85%	4,4
Ortaokul mezunu	0,85%	5,51%	4,24%	46,19%	42,37%	0,85%	11,74%	4,3
Lise mezunu	1,18%	7,06%	6,27%	46,67%	37,52%	1,31%	38,04%	4,1
Yüksek okul mezunu	0,00%	7,14%	8,24%	36,81%	47,25%	0,55%	9,05%	4,3
Üniversite	0,69%	15,74%	8,48%	40,48%	33,91%	0,69%	28,74%	3,9
Master / Yüksek lisans	10,00%	5,00%	5,00%	35,00%	45,00%	0,00%	0,99%	4,0
Doktora	9,09%	18,18%	9,09%	27,27%	36,36%	0,00%	0,55%	3,6
Toplam	1,04%	8,80%	6,66%	43,31%	39,18%	0,99%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	33,33%	0,00%	33,33%	20,83%	0,00%	1,29%	3,17
Esnaf	1,23%	9,88%	10,49%	51,23%	25,31%	1,85%	8,69%	3,91
Üst düzey yönetici	0,00%	34,38%	6,25%	31,25%	25,00%	3,13%	1,72%	3,48
İşçi	0,60%	4,56%	6,15%	46,23%	42,26%	0,20%	27,04%	4,25
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	0,83%	14,17%	15,83%	43,33%	24,17%	1,67%	6,44%	3,77
Kamu çalışanı	1,42%	10,90%	7,11%	34,12%	45,97%	0,47%	11,32%	4,13
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	1,56%	17,19%	6,25%	23,44%	50,78%	0,78%	6,87%	4,06
İşsiz	1,72%	0,00%	1,72%	44,83%	50,00%	1,72%	3,11%	4,44
Emekli	1,59%	4,76%	5,56%	43,65%	43,65%	0,79%	6,76%	4,24
Öğrenci	0,00%	8,93%	7,14%	47,62%	35,12%	1,19%	9,01%	4,1
Ev hanımı	0,72%	5,73%	3,94%	45,16%	42,29%	2,15%	14,97%	4,25
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	1,92%	11,54%	7,69%	42,31%	34,62%	1,92%	2,79%	3,98
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	1,07%	8,74%	6,81%	42,76%	39,54%	1,07%	100,00%	

15. Tarım ve hayvancılıkta kendi kendine yeterlilik için tarım ürünleri ithalatı kısıtlanmalıdır.

Tarım ve hayvancılık ürünleri doğrudan beslenme ihtiyaçları ile ilişkili olduğundan insanların hassasiyet gösterdiği alanlardan biridir. Türkiye’de eskiden yetişen ancak özellikle yanlış tarım politikaları sebebiyle pek çok tarımsal ve hayvansal ürünün artık yetiştirilemediği bu sebeple ithalata bağımlı hale geldiği yönünde sıklıkla eleştiriler yükselmektedir. Tarımsal ve hayvansal ürünlerin ithalatına bakış, diğer ticari ürünlerin ithalatına bakıştan bu açıdan farklılık arz etmektedir. Katılımcıların %73,44’ü tarım ve hayvancılıkta ithalatın kısıtlanması gerektiğini savunmaktadır. Eğitim seviyesi düştükçe bu kanaat daha çok benimsenmektedir. Ayrıca işsizler ve serbest meslek sahipleri de diğer meslek gruplarına göre bu fikre daha çok katılmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	1,64
2. Katılmıyorum	11,98
3. Kararsızım	8,20
4. Katılıyorum	42,91
5. Kesinlikle Katılıyorum	30,53
Fikrim Yok/Cevap Yok	4,72

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	1,69%	12,21%	8,14%	42,40%	30,09%	5,46%	50,07%	3,9
Erkek	1,59%	11,75%	8,27%	43,43%	30,98%	3,98%	49,93%	3,9
Toplam	1,64%	11,98%	8,20%	42,91%	30,53%	4,72%	100,00%	
18-24 yaş	2,09%	14,29%	10,80%	41,11%	27,53%	4,18%	14,27%	3,8
25-34 yaş	1,40%	11,70%	7,64%	44,77%	30,89%	3,59%	31,87%	4,0
35-44 yaş	1,57%	12,74%	6,13%	44,65%	30,82%	4,09%	31,63%	3,9
45-54 yaş	1,60%	10,22%	10,86%	37,70%	31,63%	7,99%	15,56%	4,0
55+ yaş	2,24%	8,96%	8,96%	41,79%	31,34%	6,72%	6,66%	4,0
Toplam	1,64%	11,98%	8,20%	42,91%	30,53%	4,72%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	33,33%	0,15%	4,5
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	16,67%	27,78%	55,56%	0,00%	0,90%	4,4
İlkokul mezunu	3,03%	6,57%	7,58%	43,43%	27,27%	12,12%	9,85%	4,0
Ortaokul mezunu	2,12%	15,68%	8,47%	44,07%	22,03%	7,63%	11,74%	3,7
Lise mezunu	1,96%	12,81%	11,50%	43,27%	26,01%	4,44%	38,04%	3,8
Yüksek okul mezunu	0,55%	12,64%	4,95%	31,32%	48,90%	1,65%	9,05%	4,2
Üniversite	1,04%	11,42%	4,84%	46,37%	33,91%	2,42%	28,74%	4,0
Master / Yüksek lisans	0,00%	15,00%	5,00%	20,00%	55,00%	5,00%	0,99%	4,2
Doktora	0,00%	9,09%	9,09%	63,64%	18,18%	0,00%	0,55%	3,9
Toplam	1,64%	11,98%	8,20%	42,91%	30,53%	4,72%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	4,17%	12,50%	8,33%	41,67%	25,00%	8,33%	1,29%	3,77
Esnaf	0,62%	12,35%	14,81%	48,15%	19,75%	4,32%	8,69%	3,77
Üst düzey yönetici	0,00%	15,63%	0,00%	43,75%	31,25%	9,38%	1,72%	4
İşçi	2,38%	11,90%	6,55%	46,43%	29,17%	3,57%	27,04%	3,91
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	0,83%	14,17%	8,33%	47,50%	25,00%	4,17%	6,44%	3,85
Kamu çalışanı	2,84%	13,27%	7,11%	35,55%	38,39%	2,84%	11,32%	3,96
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	0,78%	13,28%	2,34%	28,13%	54,69%	0,78%	6,87%	4,24
İşsiz	1,72%	1,72%	12,07%	34,48%	44,83%	5,17%	3,11%	4,25
Emekli	2,38%	8,73%	8,73%	45,24%	29,37%	5,56%	6,76%	3,96
Öğrenci	1,19%	14,88%	10,12%	42,26%	28,57%	2,98%	9,01%	3,85
Ev hanımı	1,79%	11,47%	12,90%	40,86%	21,86%	11,11%	14,97%	3,78
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	0,00%	7,69%	1,92%	50,00%	34,62%	5,77%	2,79%	4,18
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	1,77%	11,96%	8,53%	42,49%	30,36%	4,88%	100,00%	

16. Zenginler ne kadar çok Őeye sahip olursa, yoksullar için o kadar az Şey kalır.

Zenginlerin mülkiyetindeki artışın yoksulluk pahasına olacağı fikri üzerinden, insanların zenginliğe bakışının anlaşılmaya çalışıldığı bu soruda, katılımcıların %75,24'ü bu önermeyi onaylamakta, sadece %14,72'si karşı çıkmaktadır. Bu önerme en genç ve en yaşlı gruplar ile düşük eğitime sahip gruplar tarafından en yüksek ilgiyi görürken, en az katılan grup yüksek lisans mezunları, işletme sahipleri ve üst düzey yöneticilerdir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	1,64
2. Katılmıyorum	13,08
3. Kararsızım	8,95
4. Katılıyorum	45,35
5. Kesinlikle Katılıyorum	29,89
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,09

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	1,69%	12,12%	8,74%	45,78%	30,19%	1,49%	50,07%	3,9
Erkek	1,59%	14,04%	9,16%	44,92%	29,58%	0,70%	49,93%	3,9
Toplam	1,64%	13,08%	8,95%	45,35%	29,89%	1,09%	100,00%	
18-24 yaş	2,09%	9,41%	8,01%	43,90%	35,54%	1,05%	14,27%	4,0
25-34 yaş	2,03%	15,29%	9,98%	45,24%	27,15%	0,31%	31,87%	3,8
35-44 yaş	1,10%	13,99%	8,96%	45,44%	28,77%	1,73%	31,63%	3,9
45-54 yaş	1,60%	10,54%	9,90%	46,96%	29,71%	1,28%	15,56%	3,9
55+ yaş	1,49%	11,94%	3,73%	44,78%	36,57%	1,49%	6,66%	4,1
Toplam	1,64%	13,08%	8,95%	45,35%	29,89%	1,09%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,15%	4,0
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	0,00%	55,56%	44,44%	0,00%	0,90%	4,4
İlkokul mezunu	1,52%	6,57%	5,56%	51,01%	33,84%	1,52%	9,85%	4,1
Ortaokul mezunu	2,12%	10,17%	6,36%	47,88%	33,05%	0,42%	11,74%	4,0
Lise mezunu	1,83%	11,76%	9,15%	45,88%	30,20%	1,18%	38,04%	3,9
Yüksek okul mezunu	0,55%	13,74%	10,44%	40,66%	32,42%	2,20%	9,05%	3,9
Üniversite	1,38%	18,34%	10,73%	43,77%	25,09%	0,69%	28,74%	3,7
Master / Yüksek lisans	5,00%	15,00%	10,00%	20,00%	50,00%	0,00%	0,99%	4,0
Doktora	9,09%	18,18%	9,09%	27,27%	27,27%	9,09%	0,55%	3,5
Toplam	1,64%	13,08%	8,95%	45,35%	29,89%	1,09%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	25,00%	12,50%	33,33%	20,83%	0,00%	1,29%	3,33
Esnaf	1,85%	14,81%	12,35%	44,44%	25,93%	0,62%	8,69%	3,78
Üst düzey yönetici	3,13%	34,38%	15,63%	21,88%	25,00%	0,00%	1,72%	3,31
İşçi	1,19%	11,31%	7,54%	46,63%	32,74%	0,60%	27,04%	3,99
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	0,83%	15,00%	15,83%	40,83%	25,83%	1,67%	6,44%	3,77
Kamu çalışanı	1,42%	13,74%	9,00%	50,24%	25,12%	0,47%	11,32%	3,84
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	1,56%	18,75%	7,81%	38,28%	32,03%	1,56%	6,87%	3,82
İşsiz	1,72%	6,90%	5,17%	53,45%	32,76%	0,00%	3,11%	4,09
Emekli	1,59%	11,11%	6,35%	47,62%	29,37%	3,97%	6,76%	3,96
Öğrenci	1,19%	11,31%	10,12%	44,64%	31,55%	1,19%	9,01%	3,95
Ev hanımı	2,87%	10,04%	5,73%	47,67%	32,62%	1,08%	14,97%	3,98
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	1,92%	11,54%	5,77%	40,38%	36,54%	3,85%	2,79%	4,02
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	1,72%	12,88%	8,64%	45,39%	30,26%	1,13%	100,00%	

17. İşletmelerin yeni yatırımları için ihtiyaç duydukları parayı bulabilmeleri için banka ve borsa gibi finansal sistemler gereklidir.

Bankalara ve borsaya karşı, para üzerinden para kazanmayı sağladığı, zenginleri daha da zenginleştirdiği gibi gerekçelerle bir önyargı olabilmekte, özellikle ekonomik kriz dönemlerinde, bu kurumlar daha şiddetli bir şekilde suçlanabilmektedir. Bu suçlamalar hem insanlardan hem de işveren kuruluşları ya da iktidar partilerinden gelebilmektedir. Bu soruda, banka ve borsaya karşı bir önyargı olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Yeni yatırımlar için finansal sistemlerin gerekliliğine ilişkin kanaat tüm gruplarda benzer olup (katılanlar %82,35; katılmayanlar %5,67) katılımcı sayısı az olmakla birlikte en yüksek eğitimli kesim bu argümanı en çok haklı bulan kesimdir. Diğer yandan, işletme sahipleri, serbest meslek sahipleri ve üst düzey yöneticiler bu fikri en yüksek düzeyde destekleyenlerdir. Banka ve borsa sistemleri daha çok bu gruplar tarafından kullanıldığı için bu sonuç manidar görünmektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	1,84
2. Katılmıyorum	3,83
3. Kararsızım	6,61
4. Katılıyorum	61,71
5. Kesinlikle Katılıyorum	20,64
Fikrim Yok/Cevap Yok	5,37

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	1,29%	4,97%	6,85%	59,78%	19,86%	7,25%	50,07%	4,0
Erkek	2,39%	2,69%	6,37%	63,65%	21,41%	3,49%	49,93%	4,0
Toplam	1,84%	3,83%	6,61%	61,71%	20,64%	5,37%	100,00%	
18-24 yaş	2,79%	5,57%	8,01%	55,40%	21,60%	6,62%	14,27%	3,9
25-34 yaş	1,87%	3,74%	5,46%	64,12%	20,12%	4,68%	31,87%	4,0
35-44 yaş	1,89%	3,14%	6,29%	63,52%	20,75%	4,40%	31,63%	4,0
45-54 yaş	0,96%	3,19%	7,35%	64,22%	17,57%	6,71%	15,56%	4,0
55+ yaş	1,49%	5,22%	8,96%	49,25%	27,61%	7,46%	6,66%	4,0
Toplam	1,84%	3,83%	6,61%	61,71%	20,64%	5,37%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	0,00%	33,33%	0,15%	4,0
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	27,78%	27,78%	27,78%	16,67%	0,90%	4,0
İlkokul mezunu	1,01%	2,02%	11,11%	48,48%	24,24%	13,13%	9,85%	4,1
Ortaokul mezunu	1,69%	3,81%	5,93%	61,86%	16,10%	10,59%	11,74%	4,0
Lise mezunu	2,35%	4,84%	7,32%	60,39%	19,87%	5,23%	38,04%	4,0
Yüksek okul mezunu	0,00%	1,10%	4,40%	70,33%	20,88%	3,30%	9,05%	4,2
Üniversite	2,08%	4,15%	4,84%	66,78%	20,93%	1,21%	28,74%	4,0
Master / Yüksek lisans	5,00%	5,00%	0,00%	50,00%	40,00%	0,00%	0,99%	4,2
Doktora	0,00%	0,00%	0,00%	54,55%	45,45%	0,00%	0,55%	4,5
Toplam	1,84%	3,83%	6,61%	61,71%	20,64%	5,37%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	0,00%	0,00%	0,00%	62,50%	37,50%	0,00%	1,29%	4,38
Esnaf	1,23%	1,85%	5,56%	61,73%	25,93%	3,70%	8,69%	4,13
Üst düzey yönetici	0,00%	6,25%	3,13%	59,38%	31,25%	0,00%	1,72%	4,16
İşçi	2,98%	4,37%	6,75%	61,11%	18,65%	6,15%	27,04%	3,94
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	0,83%	7,50%	8,33%	57,50%	15,83%	10,00%	6,44%	3,89
Kamu çalışanı	2,37%	2,84%	3,79%	68,25%	21,80%	0,95%	11,32%	4,05
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	1,56%	3,13%	0,78%	75,78%	18,75%	0,00%	6,87%	4,07
İşsiz	3,45%	0,00%	10,34%	56,90%	24,14%	5,17%	3,11%	4,04
Emekli	0,79%	3,97%	10,32%	54,76%	23,81%	6,35%	6,76%	4,03
Öğrenci	0,00%	5,36%	5,95%	61,31%	22,62%	4,76%	9,01%	4,06
Ev hanımı	2,15%	4,66%	10,75%	54,12%	16,85%	11,47%	14,97%	3,89
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	1,92%	0,00%	3,85%	63,46%	30,77%	0,00%	2,79%	4,21
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	1,88%	3,92%	6,65%	61,21%	20,87%	5,47%	100,00%	

18. Bir mağazadan/marketten alışveriş yapıldığında kim kazançlı çıkar?

Piyasa ekonomisinin temellerinden biri olan gönüllü mübadele ilkesi, alıcı ve satıcının karşılıklı anlaştığı ve iki tarafın da bu alışverişten kazançlı çıktığı, kazanç olmadığı takdirde zaten bu ticaretin olmayacağı fikri üzerine kuruludur. Bu soruda ilginç bir şekilde alıcının kazançlı çıktığını düşünenler sadece %1,39 iken, sadece satıcının kazançlı çıktığını düşünenler %49,88'dir. Her iki tarafın da kazançlı çıktığını düşünenler ise %48,73'tür. İşletme sahipleri alışverişin doğası gereği iki tarafın da kazanç sağlayacağını diğer kesimlere göre daha çok düşünmektedir. Her ikisinin birden kazanacağını düşünenler ayrıca yüksek lisans seviyesinde yoğunlaşmaktadır.

	Yüzde (%)
Alıcı	1,39
Satıcı	49,88
Her ikisi de	48,73

	Alıcı	Satıcı	Her ikisi de	Toplam
Kadın	1,6%	50,3%	48,2%	100%
Erkek	1,2%	49,5%	49,3%	100%
Toplam				
18-24 yaş	0,70%	52,61%	46,69%	14,27%
25-34 yaş	0,78%	51,33%	47,89%	31,87%
35-44 yaş	1,42%	46,54%	52,04%	31,63%
45-54 yaş	3,19%	45,69%	51,12%	15,56%
55+ yaş	1,49%	62,69%	35,82%	6,66%
Toplam	1,39%	49,88%	48,73%	100,00%
Okuryazar değil	0,00%	100,00%	0,00%	0,15%
Sadece okur/yazar	0,00%	88,89%	11,11%	0,90%
İlkokul mezunu	3,03%	63,13%	33,84%	9,85%
Ortaokul mezunu	2,12%	52,12%	45,76%	11,74%
Lise mezunu	0,92%	48,24%	50,85%	38,04%
Yüksek okul mezunu	1,65%	45,05%	53,30%	9,05%
Üniversite	0,87%	47,40%	51,73%	28,74%
Master / Yüksek lisans	0,00%	30,00%	70,00%	0,99%
Doktora	18,18%	45,45%	36,36%	0,55%
Toplam	1,39%	49,88%	48,73%	100,00%
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	0,00%	33,33%	66,67%	1,29%
Esnaf	3,09%	34,57%	62,35%	8,69%
Üst düzey yönetici	0,00%	43,75%	56,25%	1,72%
İşçi	0,99%	54,96%	44,05%	27,04%
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	0,83%	45,83%	53,33%	6,44%
Kamu çalışanı	1,42%	40,28%	58,29%	11,32%
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	1,56%	36,72%	61,72%	6,87%
İşsiz	1,72%	56,90%	41,38%	3,11%
Emekli	0,79%	57,94%	41,27%	6,76%
Öğrenci	1,19%	48,21%	50,60%	9,01%
Ev hanımı	2,87%	60,22%	36,92%	14,97%
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	0,00%	42,31%	57,69%	2,79%
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Toplam	1,50%	49,30%	49,20%	100,00%

Hukuk Devleti ve Anayasa

1. Devletin yetkilerine hiçbir sınırlama getirilemez.

Devletin hukukla sınırlandırılması, liberal demokrasilerin en birincil kriterlerinden biridir ve temel olarak elinde çokça gücü olan devletin, bu gücü keyfi olarak kullanmasının önlenmesini amaçlar. Katılımcıların %32,12'si yani her üç katılımcıdan biri devlete sınırsız yetki tanımakta, keyfiliği bir tehlike olarak görmemektedir. Katılımcıların %54'ü devletin yetkilerinin sınırları olması gerektiğini düşünmektedir. Okuyazar olmayanlar bu argümanı en çok destekleyen grupken, yüksek lisans mezunları en az katılım gösteren kesim olarak öne çıkmıştır. Ev hanımları, esnaf ve emekliler ise diğer kesimlere kıyasla devletin yetkilerini daha az tartışmaya açmıştır. Bu önermeye karşı en yüksek muhalefet kendisini “sosyal demokrat” ve “Kürt milliyetçisi” olarak tanımlayanlardan, en büyük destek de kendisini “dindar muhafazakar” olarak tanımlayanlardan gelmektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	16,61
2. Katılmıyorum	37,39
3. Kararsızım	10,94
4. Katılıyorum	25,16
5. Kesinlikle Katılıyorum	6,96
Fikrim Yok/Cevap Yok	2,93

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok / Cevap Yok
Ülkücü	9,35%	30,94%	7,91%	39,57%	9,35%	2,88%
Milliyetçi	14,26%	34,57%	9,15%	33,18%	6,51%	2,33%
Kürt Milliyetçisi	32,00%	37,60%	8,00%	16,80%	4,00%	1,60%
Geleneksel muhafazakâr	7,94%	20,11%	17,99%	40,74%	10,58%	2,65%
Dindar muhafazakâr	6,17%	10,57%	8,37%	47,58%	25,11%	2,20%
Siyasal İslamcı	8,00%	12,00%	12,00%	48,00%	20,00%	0,00%
Radikal İslamcı	0,00%	41,94%	0,00%	51,61%	6,45%	0,00%
Demokrat	26,48%	40,42%	10,80%	16,72%	4,88%	0,70%
Liberal	20,41%	43,88%	21,43%	11,22%	2,04%	1,02%
Atatürkçü	16,38%	43,97%	11,38%	23,79%	2,59%	1,90%
Ulusalçı	28,16%	47,57%	9,71%	13,59%	0,97%	0,00%
Sosyal demokrat	31,28%	43,59%	8,72%	11,79%	3,08%	1,54%
Sosyalist	17,57%	55,41%	10,14%	14,19%	2,70%	0,00%
Komünist	20,00%	68,00%	8,00%	4,00%	0,00%	0,00%
Kemalist	21,88%	42,19%	7,81%	23,44%	3,13%	1,56%
Anarşist	11,11%	88,89%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Hiçbiri	9,39%	45,49%	14,80%	16,25%	5,05%	9,03%
Toplam	16,61%	37,31%	10,97%	25,19%	6,98%	2,94%

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	16,58%	39,03%	10,43%	22,94%	7,25%	3,77%	50,07%	2,6
Erkek	16,63%	35,76%	11,45%	27,39%	6,67%	2,09%	49,93%	2,7
Toplam	16,61%	37,39%	10,94%	25,16%	6,96%	2,93%	100,00%	
18-24 yaş	22,30%	44,25%	9,06%	17,42%	4,18%	2,79%	14,27%	2,4
25-34 yaş	17,00%	40,72%	12,01%	22,62%	4,84%	2,81%	31,87%	2,6
35-44 yaş	16,04%	37,89%	10,85%	25,79%	6,92%	2,52%	31,63%	2,7
45-54 yaş	10,54%	29,71%	12,14%	32,27%	11,50%	3,83%	15,56%	3,1
55+ yaş	19,40%	22,39%	7,46%	34,33%	12,69%	3,73%	6,66%	3,0
Toplam	16,61%	37,39%	10,94%	25,16%	6,96%	2,93%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	33,33%	0,00%	0,15%	4,3
Sadece okur/yazar	11,11%	22,22%	16,67%	33,33%	11,11%	5,56%	0,90%	3,1
İlkokul mezunu	13,64%	18,18%	9,60%	40,40%	14,65%	3,54%	9,85%	3,3
Ortaokul mezunu	11,02%	29,24%	9,75%	33,90%	11,02%	5,08%	11,74%	3,1
Lise mezunu	17,25%	36,21%	13,86%	23,01%	6,54%	3,14%	38,04%	2,6
Yüksek okul mezunu	10,44%	46,15%	14,29%	20,88%	6,59%	1,65%	9,05%	2,7
Üniversite	19,72%	46,89%	6,92%	21,11%	3,29%	2,08%	28,74%	2,4
Master / Yüksek lisans	65,00%	25,00%	5,00%	5,00%	0,00%	0,00%	0,99%	1,5
Doktora	9,09%	54,55%	18,18%	9,09%	9,09%	0,00%	0,55%	2,6
Toplam	16,61%	37,39%	10,94%	25,16%	6,96%	2,93%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	33,33%	29,17%	4,17%	33,33%	0,00%	0,00%	1,29%	2,38
Esnaf	15,43%	28,40%	17,28%	25,31%	11,73%	1,85%	8,69%	2,89
Üst düzey yönetici	12,50%	56,25%	3,13%	18,75%	6,25%	3,13%	1,72%	2,48
İşçi	16,27%	33,93%	11,71%	28,37%	7,34%	2,38%	27,04%	2,76
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	11,67%	48,33%	12,50%	19,17%	3,33%	5,00%	6,44%	2,52
Kamu çalışanı	14,69%	35,55%	11,37%	29,38%	8,06%	0,95%	11,32%	2,8
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	14,84%	47,66%	7,81%	26,56%	2,34%	0,78%	6,87%	2,54
İşsiz	24,14%	46,55%	8,62%	10,34%	5,17%	5,17%	3,11%	2,22
Emekli	16,67%	26,98%	8,73%	30,95%	11,11%	5,56%	6,76%	2,92
Öğrenci	22,62%	44,64%	11,31%	15,48%	3,57%	2,38%	9,01%	2,31
Ev hanımı	15,05%	26,52%	12,54%	30,82%	10,39%	4,66%	14,97%	2,95
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	34,62%	34,62%	3,85%	19,23%	1,92%	5,77%	2,79%	2,14
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	16,95%	35,62%	11,27%	25,97%	7,24%	2,95%	100,00%	

2. Devletin menfaatleri ve bekası bireyin haklarından önce gelir.

Liberalizme göre devletin varlık sebebi, bireyin canını, malını ve diğer temel haklarını korumaktır, bu anlamda birey devlet karşısında anayasa ile belirtilmiş istisna durumları haricinde önceliklidir. Katılımcıların %47,93'ü bireysel haklardan taraf olurken, %37,94'ü devletin menfaati ve bekasından taraf olmuştur. Bu önermeye en yüksek destek kendisini “dindar muhafazakar” ve “siyasal İslamcı” olarak tanımlayanlardan ve okuryazar olmayanlardan gelmektedir, beklendiği gibi bu önermeye en karşı grup da kendilerini “komünist” ve “anarşist” olarak tanımlayanlar ve yüksek lisans mezunlarıdır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	13,72
2. Katılmıyorum	34,21
3. Kararsızım	11,49
4. Katılıyorum	30,78
5. Kesinlikle Katılıyorum	7,16
Fikrim Yok/Cevap Yok	2,64

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/Cevap Yok
Ülkücü	5,04%	26,62%	10,79%	45,32%	12,23%	0,00%
Milliyetçi	11,01%	29,77%	9,61%	43,10%	5,27%	1,24%
Kürt Milliyetçisi	27,20%	44,00%	7,20%	16,80%	4,80%	0,00%
Geleneksel muhafazakâr	5,29%	14,81%	21,69%	42,86%	11,11%	4,23%
Dindar muhafazakâr	3,96%	9,69%	12,33%	51,98%	18,50%	3,52%
Siyasal İslamcı	12,00%	12,00%	12,00%	44,00%	20,00%	0,00%
Radikal İslamcı	0,00%	38,71%	6,45%	48,39%	6,45%	0,00%
Demokrat	21,95%	39,72%	14,98%	18,47%	4,53%	0,35%
Liberal	13,27%	50,00%	22,45%	13,27%	1,02%	0,00%
Atatürkçü	11,55%	39,66%	10,86%	33,10%	3,45%	1,38%
Ulusalçı	16,50%	49,51%	3,88%	23,30%	6,80%	0,00%
Sosyal demokrat	22,05%	41,03%	9,23%	18,46%	7,69%	1,54%
Sosyalist	18,24%	53,38%	8,11%	16,22%	2,70%	1,35%
Komünist	28,00%	64,00%	0,00%	8,00%	0,00%	0,00%
Kemalist	18,75%	42,19%	6,25%	28,13%	1,56%	3,13%
Anarşist	33,33%	66,67%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Hiçbiri	13,00%	35,74%	11,19%	23,47%	6,50%	10,11%
Toplam	13,67%	34,26%	11,47%	30,77%	7,18%	2,64%

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	14,10%	36,74%	10,33%	28,70%	6,65%	3,48%	50,07%	2,8
Erkek	13,35%	31,67%	12,65%	32,87%	7,67%	1,79%	49,93%	2,9
Toplam	13,72%	34,21%	11,49%	30,78%	7,16%	2,64%	100,00%	
18-24 yaş	20,56%	40,77%	10,10%	20,21%	5,92%	2,44%	14,27%	2,5
25-34 yaş	14,20%	34,95%	9,98%	31,83%	6,24%	2,81%	31,87%	2,8
35-44 yaş	11,48%	34,28%	14,47%	31,29%	5,97%	2,52%	31,63%	2,9
45-54 yaş	10,22%	30,35%	10,22%	36,42%	9,58%	3,19%	15,56%	3,1
55+ yaş	15,67%	25,37%	10,45%	32,84%	14,18%	1,49%	6,66%	3,1
Toplam	13,72%	34,21%	11,49%	30,78%	7,16%	2,64%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	33,33%	0,15%	4,5
Sadece okur/yazar	5,56%	22,22%	11,11%	33,33%	27,78%	0,00%	0,90%	3,6
İlkokul mezunu	12,63%	16,16%	9,09%	41,41%	15,66%	5,05%	9,85%	3,3
Ortaokul mezunu	8,47%	30,08%	16,53%	35,59%	5,93%	3,39%	11,74%	3,0
Lise mezunu	15,56%	34,64%	12,94%	27,06%	6,93%	2,88%	38,04%	2,7
Yüksek okul mezunu	8,79%	37,36%	8,79%	35,71%	8,24%	1,10%	9,05%	3,0
Üniversite	14,01%	41,70%	9,52%	29,24%	3,81%	1,73%	28,74%	2,7
Master / Yüksek lisans	60,00%	15,00%	10,00%	10,00%	5,00%	0,00%	0,99%	1,9
Doktora	18,18%	36,36%	0,00%	27,27%	18,18%	0,00%	0,55%	2,9
Toplam	13,72%	34,21%	11,49%	30,78%	7,16%	2,64%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	25,00%	29,17%	8,33%	33,33%	0,00%	4,17%	1,29%	2,52
Esnaf	11,73%	31,48%	16,67%	30,25%	9,26%	0,62%	8,69%	2,94
Üst düzey yönetici	12,50%	46,88%	6,25%	15,63%	18,75%	0,00%	1,72%	2,81
İşçi	11,31%	30,95%	11,71%	35,91%	6,94%	3,17%	27,04%	2,96
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	10,83%	40,83%	12,50%	25,83%	5,00%	5,00%	6,44%	2,72
Kamu çalışanı	8,53%	31,28%	9,95%	42,65%	6,64%	0,95%	11,32%	3,08
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	12,50%	35,94%	5,47%	41,41%	3,13%	1,56%	6,87%	2,87
İşsiz	36,21%	36,21%	12,07%	12,07%	1,72%	1,72%	3,11%	2,05
Emekli	15,08%	27,78%	9,52%	34,92%	11,11%	1,59%	6,76%	2,99
Öğrenci	22,62%	45,24%	7,74%	16,07%	6,55%	1,79%	9,01%	2,38
Ev hanımı	11,83%	26,88%	14,34%	30,47%	10,75%	5,73%	14,97%	3,02
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	26,92%	28,85%	17,31%	21,15%	5,77%	0,00%	2,79%	2,5
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	13,84%	32,83%	11,48%	31,71%	7,46%	2,68%	100,00%	

3. Kamu görevlileri devlet yararı için yeri geldiğinde yasal yetkilerini aşabilir.

Kamu görevlileri, devletin düzenini ve halkın refahını sağlamakla yükümlüdür, ancak bu yükümlülüklerini yerine getirirken yasaların çizdiği sınırları aşmamaları gerekir. Katılımcıların %52,71'i kamu görevlilerinin, her ne amaçla olursa olsun, yasal yetkilerinin çerçevesinde davranması gerektiğini, katılımcıların %32,47'si ise kamu görevlilerinin yasal yetkilerini aşabileceğini düşünmektedir. Eğitim düzeyi en düşük kesimler ile 45-54 yaş arasında olanlar kamu görevlilerinin devlet yararı için kuralları esnetebileceğini en çok düşünen grup olurken, öğrenciler ve üst düzey yöneticiler, bu önermeye en çok karşı çıkan gruptur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	17,16
2. Katılmıyorum	35,55
3. Kararsızım	10,44
4. Katılıyorum	27,50
5. Kesinlikle Katılıyorum	4,97
Fikrim Yok/Cevap Yok	4,38

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	17,28%	35,95%	9,83%	26,32%	5,36%	5,26%	50,07%	2,7
Erkek	17,03%	35,16%	11,06%	28,69%	4,58%	3,49%	49,93%	2,7
Toplam	17,16%	35,55%	10,44%	27,50%	4,97%	4,38%	100,00%	
18-24 yaş	22,65%	42,86%	8,36%	17,42%	4,18%	4,53%	14,27%	2,4
25-34 yaş	17,63%	36,66%	11,08%	26,83%	4,37%	3,43%	31,87%	2,6
35-44 yaş	16,51%	38,36%	10,06%	25,94%	3,93%	5,19%	31,63%	2,6
45-54 yaş	12,46%	25,24%	9,58%	40,58%	7,67%	4,47%	15,56%	3,1
55+ yaş	17,16%	25,37%	15,67%	29,10%	8,21%	4,48%	6,66%	2,9
Toplam	17,16%	35,55%	10,44%	27,50%	4,97%	4,38%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	33,33%	0,00%	0,15%	4,3
Sadece okur/yazar	16,67%	27,78%	22,22%	22,22%	5,56%	5,56%	0,90%	2,7
İlkokul mezunu	12,63%	19,70%	10,61%	37,88%	9,60%	9,60%	9,85%	3,1
Ortaokul mezunu	8,47%	34,75%	11,02%	29,24%	7,20%	9,32%	11,74%	2,9
Lise mezunu	18,69%	35,56%	11,63%	25,75%	4,31%	4,05%	38,04%	2,6
Yüksek okul mezunu	9,89%	36,81%	10,44%	35,16%	5,49%	2,20%	9,05%	2,9
Üniversite	20,76%	42,56%	8,30%	23,18%	3,29%	1,90%	28,74%	2,5
Master / Yüksek lisans	65,00%	10,00%	0,00%	25,00%	0,00%	0,00%	0,99%	1,9
Doktora	27,27%	18,18%	27,27%	27,27%	0,00%	0,00%	0,55%	2,6
Toplam	17,16%	35,55%	10,44%	27,50%	4,97%	4,38%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	16,67%	45,83%	16,67%	16,67%	4,17%	0,00%	1,29%	2,46
Esnaf	16,05%	32,72%	13,58%	27,78%	8,64%	1,23%	8,69%	2,8
Üst düzey yönetici	12,50%	50,00%	3,13%	28,13%	6,25%	0,00%	1,72%	2,66
İşçi	17,06%	31,55%	10,91%	29,96%	4,56%	5,95%	27,04%	2,72
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	10,00%	45,83%	15,00%	23,33%	2,50%	3,33%	6,44%	2,61
Kamu çalışanı	15,17%	30,81%	8,06%	36,02%	7,11%	2,84%	11,32%	2,89
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	19,53%	28,13%	7,81%	39,84%	1,56%	3,13%	6,87%	2,75
İşsiz	39,66%	37,93%	6,90%	12,07%	1,72%	1,72%	3,11%	1,96
Emekli	19,05%	23,02%	11,90%	35,71%	7,14%	3,17%	6,76%	2,89
Öğrenci	19,05%	43,45%	10,71%	18,45%	5,95%	2,38%	9,01%	2,48
Ev hanımı	14,70%	30,82%	11,83%	25,81%	6,45%	10,39%	14,97%	2,76
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	25,00%	51,92%	3,85%	17,31%	0,00%	1,92%	2,79%	2,14
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	17,27%	33,91%	10,68%	28,33%	5,26%	4,56%	100,00%	

4. Verdikleri kararlar nedeniyle hukuken sorumlu tutulabilecekleri endişesi, yöneticilerin etkili kararlar almalarını zorlaştırır.

Katılımcıların %26,4'ü hukuken sınırlandırılmanın, kamuda yöneticilerin etkili kararlar verilebilmesinin önünde engel teşkil ettiğini düşünürken, %26,4'ü bu fikre karşı çıkmaktadır. Buradan hesap vermek zorunda olmasalar, yöneticilerin çok daha etkin olabilecekleri anlamı çıkmaktadır. Cinsiyet, yaş ve ideolojik oryantasyon açısından göze çarpan bir farklılık bulunmamaktadır. Yüksek lisans mezunları bu önermeye en çok karşı çıkan grupken, okuryazar olmayanlar en çok destekleyen grup olmuştur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	7,01
2. Katılmıyorum	19,89
3. Kararsızım	13,67
4. Katılıyorum	41,92
5. Kesinlikle Katılıyorum	11,09
Fikrim Yok/Cevap Yok	6,41

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	6,75%	19,17%	13,51%	41,21%	11,62%	7,75%	50,07%	3,3
Erkek	7,27%	20,62%	13,84%	42,63%	10,56%	5,08%	49,93%	3,3
Toplam	7,01%	19,89%	13,67%	41,92%	11,09%	6,41%	100,00%	
18-24 yaş	9,41%	13,94%	13,24%	41,11%	14,98%	7,32%	14,27%	3,4
25-34 yaş	6,40%	23,24%	14,35%	39,47%	11,39%	5,15%	31,87%	3,3
35-44 yaş	7,23%	19,34%	11,95%	44,97%	9,59%	6,92%	31,63%	3,3
45-54 yaş	4,79%	20,45%	15,34%	42,81%	8,95%	7,67%	15,56%	3,3
55+ yaş	8,96%	17,91%	15,67%	38,81%	13,43%	5,22%	6,66%	3,3
Toplam	7,01%	19,89%	13,67%	41,92%	11,09%	6,41%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	33,33%	0,00%	0,15%	4,3
Sadece okur/yazar	11,11%	5,56%	38,89%	33,33%	5,56%	5,56%	0,90%	3,2
İlkokul mezunu	6,57%	13,64%	14,65%	40,40%	11,62%	13,13%	9,85%	3,4
Ortaokul mezunu	4,66%	13,56%	14,41%	43,64%	8,90%	14,83%	11,74%	3,5
Lise mezunu	7,84%	19,74%	15,42%	41,18%	10,20%	5,62%	38,04%	3,3
Yüksek okul mezunu	4,95%	24,73%	16,48%	42,31%	6,04%	5,49%	9,05%	3,2
Üniversite	6,92%	23,88%	9,69%	43,25%	13,84%	2,42%	28,74%	3,3
Master / Yüksek lisans	25,00%	20,00%	0,00%	25,00%	30,00%	0,00%	0,99%	3,2
Doktora	9,09%	18,18%	9,09%	45,45%	18,18%	0,00%	0,55%	3,5
Toplam	7,01%	19,89%	13,67%	41,92%	11,09%	6,41%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	4,17%	8,33%	62,50%	8,33%	8,33%	1,29%	3,64
Esnaf	10,49%	16,67%	17,28%	46,30%	7,41%	1,85%	8,69%	3,24
Üst düzey yönetici	6,25%	18,75%	9,38%	46,88%	18,75%	0,00%	1,72%	3,53
İşçi	5,95%	21,03%	13,29%	41,87%	8,53%	9,33%	27,04%	3,29
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	4,17%	29,17%	17,50%	36,67%	9,17%	3,33%	6,44%	3,18
Kamu çalışanı	5,21%	21,80%	13,74%	41,23%	13,74%	4,27%	11,32%	3,38
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	7,03%	28,13%	10,94%	44,53%	7,81%	1,56%	6,87%	3,18
İşsiz	12,07%	22,41%	18,97%	32,76%	8,62%	5,17%	3,11%	3,04
Emekli	7,14%	18,25%	15,87%	38,89%	11,11%	8,73%	6,76%	3,31
Öğrenci	9,52%	16,07%	10,71%	44,64%	16,07%	2,98%	9,01%	3,43
Ev hanımı	7,17%	15,05%	17,20%	36,20%	11,83%	12,54%	14,97%	3,35
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	15,38%	17,31%	1,92%	44,23%	15,38%	5,77%	2,79%	3,29
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	7,30%	19,90%	14,06%	41,36%	10,73%	6,65%	100,00%	

5. İdare organlarının verdikleri kararlar aleyhine dava açılması kamu hizmetlerini aksatır.

İdare organlarının hatalı veya hukuka aykırı olduğu düşünülen kararlarına karşı hukuki yollara başvurulması, kamu organlarının kararlarını denetleme ve şeffaflığı sağlama amacını taşımaktadır ve kuvvetler ayrılığının vazgeçilmez bir parçası olarak bireylerin temel haklarını koruyan önemli bir ilkedir. Katılımcıların %43,01'i bu önermeye katılmamakta, %33,32'si bu önermeyi desteklemektedir. Herkesin hayatında karşılaşabileceği bu sorunda, yürütmenin kararlarına karşı kendilerini yargı yoluyla koruyabilecek olmalarına rağmen, katılımcılar hizmetlerin aksamaması için yürütme üzerinde yargı denetimini istememektedirler. Bu önermeye en yüksek destek kendisini "dindar muhafazakar" ve "siyasal İslamcı" olarak tanımlayanlardan ve okuryazar olmayanlardan gelmektedir. Yaş yükseldikçe bu kanaat daha çok güçlenmektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	11,09
2. Katılmıyorum	31,92
3. Kararsızım	14,92
4. Katılıyorum	27,40
5. Kesinlikle Katılıyorum	5,92
Fikrim Yok/Cevap Yok	8,75

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/Cevap Yok
Ülkücü	3,60%	31,65%	15,83%	34,53%	8,63%	5,76%
Milliyetçi	10,54%	33,02%	15,81%	28,53%	4,96%	7,13%
Kürt Milliyetçisi	16,80%	31,20%	18,40%	23,20%	7,20%	3,20%
Geleneksel muhafazakâr	5,29%	17,46%	17,99%	32,80%	9,52%	16,93%
Dindar muhafazakâr	3,08%	15,42%	9,69%	43,17%	9,25%	19,38%
Siyasal İslamcı	0,00%	12,00%	24,00%	40,00%	20,00%	4,00%
Radikal İslamcı	0,00%	22,58%	12,90%	61,29%	0,00%	3,23%
Demokrat	19,86%	37,28%	11,15%	25,09%	3,83%	2,79%
Liberal	5,10%	51,02%	22,45%	16,33%	2,04%	3,06%
Atatürkçü	10,17%	46,90%	15,00%	20,34%	2,41%	5,17%
Ulusalçı	27,18%	18,45%	9,71%	34,95%	6,80%	2,91%
Sosyal demokrat	21,03%	36,92%	8,72%	28,72%	2,05%	2,56%
Sosyalist	11,49%	22,97%	11,49%	43,24%	6,76%	4,05%
Komünist	4,00%	36,00%	4,00%	32,00%	24,00%	0,00%
Kemalist	17,19%	40,63%	14,06%	21,88%	3,13%	3,13%
Anarşist	11,11%	22,22%	0,00%	66,67%	0,00%	0,00%
Hiçbiri	8,30%	32,13%	16,61%	20,94%	5,42%	16,61%
Toplam	11,12%	31,97%	14,91%	27,43%	5,89%	8,68%

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	10,53%	32,08%	14,10%	26,22%	6,75%	10,33%	50,07%	2,9
Erkek	11,65%	31,77%	15,74%	28,59%	5,08%	7,17%	49,93%	2,8
Toplam	11,09%	31,92%	14,92%	27,40%	5,92%	8,75%	100,00%	
18-24 yaş	15,68%	30,31%	13,94%	23,69%	4,88%	11,50%	14,27%	2,7
25-34 yaş	11,70%	35,73%	14,82%	24,18%	6,55%	7,02%	31,87%	2,8
35-44 yaş	11,16%	32,86%	13,05%	27,36%	5,50%	10,06%	31,63%	2,8
45-54 yaş	6,71%	26,84%	19,17%	32,59%	6,71%	7,99%	15,56%	3,1
55+ yaş	8,21%	24,63%	16,42%	38,81%	5,22%	6,72%	6,66%	3,1
Toplam	11,09%	31,92%	14,92%	27,40%	5,92%	8,75%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,15%	4,0
Sadece okur/yazar	5,56%	16,67%	38,89%	16,67%	11,11%	11,11%	0,90%	3,1
İlkokul mezunu	7,58%	17,17%	13,64%	34,85%	10,10%	16,67%	9,85%	3,3
Ortaokul mezunu	5,51%	25,42%	15,25%	30,93%	5,08%	17,80%	11,74%	3,1
Lise mezunu	12,42%	29,93%	15,82%	28,50%	6,27%	7,06%	38,04%	2,9
Yüksek okul mezunu	8,24%	39,01%	14,84%	25,27%	4,95%	7,69%	9,05%	2,8
Üniversite	12,11%	41,00%	14,01%	23,01%	4,50%	5,36%	28,74%	2,7
Master / Yüksek lisans	55,00%	15,00%	5,00%	20,00%	5,00%	0,00%	0,99%	2,1
Doktora	27,27%	45,45%	0,00%	18,18%	9,09%	0,00%	0,55%	2,4
Toplam	11,09%	31,92%	14,92%	27,40%	5,92%	8,75%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	16,67%	20,83%	20,83%	33,33%	4,17%	4,17%	1,29%	2,87
Esnaf	11,11%	24,07%	22,22%	33,33%	5,56%	3,70%	8,69%	2,98
Üst düzey yönetici	9,38%	31,25%	6,25%	28,13%	21,88%	3,13%	1,72%	3,23
İşçi	12,10%	29,17%	15,08%	26,19%	7,34%	10,12%	27,04%	2,86
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	10,83%	35,00%	19,17%	21,67%	3,33%	10,00%	6,44%	2,69
Kamu çalışanı	9,48%	30,81%	13,74%	33,18%	6,16%	6,64%	11,32%	2,95
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	8,59%	53,13%	14,84%	19,53%	2,34%	1,56%	6,87%	2,53
İşsiz	15,52%	34,48%	15,52%	20,69%	5,17%	8,62%	3,11%	2,62
Emekli	6,35%	28,57%	17,46%	36,51%	3,17%	7,94%	6,76%	3,02
Öğrenci	15,48%	33,93%	10,71%	27,98%	6,55%	5,36%	9,01%	2,75
Ev hanımı	7,89%	24,01%	15,05%	27,60%	9,32%	16,13%	14,97%	3,08
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	23,08%	32,69%	9,62%	28,85%	0,00%	5,77%	2,79%	2,47
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	11,11%	30,74%	15,34%	27,95%	6,33%	8,53%	100,00%	

6. Cumhurbaşkanı yüksek yargı organlarının üyeleriyle, gerektiğinde karar verecekleri dosyalarla ilgili görüşebilir.

Hukuk devletinin en temel ilkesi yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığıdır. Bu ilke, yargıçların ve mahkemelerin, siyasi ya da diğer dış etkilerden bağımsız olarak karar vermelerini güvence altına alır. Cumhurbaşkanı'nın veya herhangi bir siyasi otoritenin yüksek yargı organlarının üyeleriyle, karar verecekleri dosyalarla ilgili görüşmesi yargıya müdahale anlamına gelir ve bu, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkesini zedeler. Katılımcıların %40,82'si bu müdahaleyi makul görmekte, %40,28'i karşı çıkmaktadır. Bu temel ilkede, maalesef tavırlar birbirine çok yakındır. Eğitim düzeyi düştükçe ve yaş yükseldikçe Cumhurbaşkanı'nın yargıya müdahalesini meşru görme eğilimi artmaktadır. İşletme sahipleri yargıya müdahil bir Cumhurbaşkanı figürüne daha çok yakınlık göstermektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	14,97
2. Katılmıyorum	25,31
3. Kararsızım	11,59
4. Katılıyorum	32,07
5. Kesinlikle Katılıyorum	8,75
Fikrim Yok/Cevap Yok	7,31

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	13,60%	26,61%	10,92%	31,88%	8,24%	8,74%	50,07%	2,9
Erkek	16,33%	24,00%	12,25%	32,27%	9,26%	5,88%	49,93%	2,9
Toplam	14,97%	25,31%	11,59%	32,07%	8,75%	7,31%	100,00%	
18-24 yaş	19,86%	31,01%	7,67%	25,44%	5,92%	10,10%	14,27%	2,6
25-34 yaş	15,29%	26,05%	13,73%	30,27%	7,80%	6,86%	31,87%	2,9
35-44 yaş	14,62%	25,16%	10,53%	31,76%	10,06%	7,86%	31,63%	3,0
45-54 yaş	9,58%	22,68%	12,14%	39,62%	10,22%	5,75%	15,56%	3,2
55+ yaş	17,16%	16,42%	13,43%	38,81%	9,70%	4,48%	6,66%	3,1
Toplam	14,97%	25,31%	11,59%	32,07%	8,75%	7,31%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,00%	0,15%	3,7
Sadece okur/yazar	0,00%	22,22%	22,22%	50,00%	5,56%	0,00%	0,90%	3,4
İlkokul mezunu	9,60%	12,63%	8,08%	46,46%	12,12%	11,11%	9,85%	3,4
Ortaokul mezunu	7,20%	22,03%	10,59%	35,59%	12,71%	11,86%	11,74%	3,3
Lise mezunu	16,86%	25,10%	13,73%	28,89%	8,63%	6,80%	38,04%	2,9
Yüksek okul mezunu	8,79%	22,53%	12,09%	38,46%	10,99%	7,14%	9,05%	3,2
Üniversite	18,86%	32,35%	10,38%	27,51%	5,54%	5,36%	28,74%	2,7
Master / Yüksek lisans	45,00%	25,00%	0,00%	15,00%	10,00%	5,00%	0,99%	2,2
Doktora	18,18%	27,27%	0,00%	45,45%	9,09%	0,00%	0,55%	3,0
Toplam	14,97%	25,31%	11,59%	32,07%	8,75%	7,31%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	16,67%	8,33%	37,50%	20,83%	4,17%	1,29%	3,39
Esnaf	14,81%	19,75%	12,35%	40,12%	9,88%	3,09%	8,69%	3,11
Üst düzey yönetici	12,50%	34,38%	6,25%	28,13%	15,63%	3,13%	1,72%	3
İşçi	13,69%	23,21%	13,10%	31,35%	9,92%	8,73%	27,04%	3,01
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	11,67%	27,50%	9,17%	35,83%	5,00%	10,83%	6,44%	2,94
Kamu çalışanı	14,69%	23,70%	10,43%	33,18%	11,85%	6,16%	11,32%	3,04
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	16,41%	31,25%	10,16%	33,59%	7,81%	0,78%	6,87%	2,85
İşsiz	36,21%	22,41%	17,24%	15,52%	1,72%	6,90%	3,11%	2,19
Emekli	15,87%	18,25%	12,70%	42,06%	8,73%	2,38%	6,76%	3,1
Öğrenci	19,05%	32,14%	10,12%	26,19%	7,14%	5,36%	9,01%	2,69
Ev hanımı	10,04%	21,15%	11,11%	34,41%	11,11%	12,19%	14,97%	3,18
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	25,00%	26,92%	13,46%	30,77%	1,92%	1,92%	2,79%	2,57
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	15,02%	24,14%	11,64%	32,99%	9,28%	6,92%	100,00%	

7. Meclisin çıkardığı kanunların Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi demokrasiye aykırıdır.

Anayasa Mahkemesinin en önemli görevlerinden biri, kanunların Anayasa'ya uygunluğunun denetlemesidir. Meclis tarafından çıkarılan bir kanunun Anayasa'ya aykırı olması durumunda Anayasa Mahkemesi bu kanunu iptal eder ve bunu devletin anayasal sınırlar içinde kalması için yapar. Kısaca bu görev, Anayasa'nın üstünlüğünü ve hukuk devletini sağlamaya yönelik bir denetim mekanizmasıdır ve bu denetim olmadan anayasal sınırlı devlet fikri işleyemez. Katılımcıların %38,24'ü Anayasa Mahkemesinin bu görevini kabul etmekte, %38,54'ü Anayasa Mahkemesinin yasa denetimi işlevini demokrasiye aykırı bulmaktadır. Ev hanımları, emekliler ve işletme sahipleri Anayasa Mahkemesini daha çok kanunlara müdahil bulurken, bu hususta «fikri olmayanlar» çoğunluğu oluşturmaktadır. Siyasi görüş bağlamında kayda değer bir fark bulunmamaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	10,24
2. Katılmıyorum	28,00
3. Kararsızım	13,87
4. Katılıyorum	29,69
5. Kesinlikle Katılıyorum	8,85
Fikrim Yok/Cevap Yok	9,35

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	8,94%	26,81%	14,00%	29,89%	9,43%	10,92%	50,07%	3,1
Erkek	11,55%	29,18%	13,75%	29,48%	8,27%	7,77%	49,93%	2,9
Toplam	10,24%	28,00%	13,87%	29,69%	8,85%	9,35%	100,00%	
18-24 yaş	15,68%	27,53%	11,50%	24,74%	9,41%	11,15%	14,27%	2,8
25-34 yaş	10,45%	32,61%	14,98%	27,15%	7,02%	7,80%	31,87%	2,9
35-44 yaş	10,06%	27,36%	12,26%	30,97%	8,81%	10,53%	31,63%	3,0
45-54 yaş	6,39%	22,04%	16,61%	34,82%	10,86%	9,27%	15,56%	3,2
55+ yaş	7,46%	23,88%	14,93%	34,33%	11,94%	7,46%	6,66%	3,2
Toplam	10,24%	28,00%	13,87%	29,69%	8,85%	9,35%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,15%	5,0
Sadece okur/yazar	5,56%	5,56%	33,33%	27,78%	16,67%	11,11%	0,90%	3,5
İlkokul mezunu	7,58%	19,19%	12,12%	32,83%	10,10%	18,18%	9,85%	3,2
Ortaokul mezunu	5,08%	30,51%	13,14%	23,73%	10,17%	17,37%	11,74%	3,0
Lise mezunu	9,80%	26,80%	13,73%	30,33%	10,72%	8,63%	38,04%	3,1
Yüksek okul mezunu	6,04%	26,92%	19,78%	31,32%	5,49%	10,44%	9,05%	3,0
Üniversite	13,67%	32,70%	12,98%	30,62%	6,23%	3,81%	28,74%	2,8
Master / Yüksek lisans	55,00%	20,00%	0,00%	15,00%	10,00%	0,00%	0,99%	2,1
Doktora	18,18%	45,45%	18,18%	18,18%	0,00%	0,00%	0,55%	2,4
Toplam	10,24%	28,00%	13,87%	29,69%	8,85%	9,35%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	16,67%	12,50%	54,17%	4,17%	0,00%	1,29%	3,21
Esnaf	10,49%	22,22%	17,28%	33,95%	13,58%	2,47%	8,69%	3,18
Üst düzey yönetici	21,88%	31,25%	12,50%	25,00%	6,25%	3,13%	1,72%	2,61
İşçi	10,71%	29,56%	14,09%	27,38%	6,15%	12,10%	27,04%	2,87
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	6,67%	24,17%	12,50%	40,00%	3,33%	13,33%	6,44%	3,11
Kamu çalışanı	9,95%	25,12%	18,96%	29,86%	10,90%	5,21%	11,32%	3,07
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	12,50%	40,63%	12,50%	28,91%	2,34%	3,13%	6,87%	2,67
İşsiz	10,34%	22,41%	6,90%	29,31%	24,14%	6,90%	3,11%	3,37
Emekli	7,94%	23,81%	15,87%	33,33%	11,11%	7,94%	6,76%	3,17
Öğrenci	13,69%	30,95%	11,31%	27,38%	11,31%	5,36%	9,01%	2,91
Ev hanımı	6,45%	21,86%	14,34%	26,52%	12,54%	18,28%	14,97%	3,21
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	23,08%	25,00%	7,69%	28,85%	9,62%	5,77%	2,79%	2,76
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	10,46%	26,93%	14,16%	29,83%	9,28%	9,33%	100,00%	

8. Adalet Bakanının Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun (HSYK) üyesi olmasında bir sakınca yoktur.

Demokrasilerde güçler ayrılığı ilkesi, yasama, yürütme ve yargı organlarının birbirinden bağımsız olmasını sağlar. Yürütme yetkisine sahip olan adalet bakanının HSYK üyesi olması, yürütme organının yargı üzerinde doğrudan bir etkisi olabileceği anlamına gelmekte ve yargı bağımsızlığı açısından potansiyel bir tehlike taşımaktadır. Katılımcıların %44,11'i, adalet bakanının HSYK üyesi olmasını sakıncalı bulmakta, %33,31'i ise burada bir sorun görmemektedir. Eğitim düzeyi düşüp, yaş arttıkça yürütme ve yasama arasındaki sınırların belirsizliğini kabulleme eğiliminin yükseldiği tespit edilmiştir. Emekliler, ev hanımları ve üst düzey yöneticiler bu ayrıntıyı daha az önemli bulmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	14,57
2. Katılmıyorum	29,54
3. Kararsızım	10,94
4. Katılıyorum	28,19
5. Kesinlikle Katılıyorum	5,52
Fikrim Yok/Cevap Yok	11,24

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	14,80%	28,60%	10,72%	26,61%	5,46%	13,80%	50,07%	2,8
Erkek	14,34%	30,48%	11,16%	29,78%	5,58%	8,67%	49,93%	2,8
Toplam	14,57%	29,54%	10,94%	28,19%	5,52%	11,24%	100,00%	
18-24 yaş	17,07%	28,57%	8,71%	23,00%	5,92%	16,72%	14,27%	2,7
25-34 yaş	17,16%	31,20%	10,92%	27,15%	3,28%	10,30%	31,87%	2,7
35-44 yaş	14,15%	28,93%	11,16%	28,46%	5,03%	12,26%	31,63%	2,8
45-54 yaş	8,63%	29,71%	13,42%	32,59%	8,63%	7,03%	15,56%	3,0
55+ yaş	12,69%	26,12%	8,96%	32,84%	10,45%	8,96%	6,66%	3,0
Toplam	14,57%	29,54%	10,94%	28,19%	5,52%	11,24%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	33,33%	0,00%	0,15%	4,0
Sadece okur/yazar	0,00%	27,78%	16,67%	33,33%	11,11%	11,11%	0,90%	3,3
İlkokul mezunu	9,09%	17,17%	9,09%	37,37%	11,11%	16,16%	9,85%	3,3
Ortaokul mezunu	7,20%	19,49%	11,02%	36,44%	6,36%	19,49%	11,74%	3,2
Lise mezunu	15,03%	28,63%	11,63%	27,84%	5,23%	11,63%	38,04%	2,8
Yüksek okul mezunu	9,34%	33,52%	13,19%	34,62%	3,30%	6,04%	9,05%	2,9
Üniversite	19,90%	38,58%	9,52%	20,24%	4,15%	7,61%	28,74%	2,5
Master / Yüksek lisans	50,00%	15,00%	5,00%	20,00%	0,00%	10,00%	0,99%	1,9
Doktora	9,09%	27,27%	27,27%	27,27%	9,09%	0,00%	0,55%	3,0
Toplam	14,57%	29,54%	10,94%	28,19%	5,52%	11,24%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	16,67%	25,00%	8,33%	37,50%	4,17%	8,33%	1,29%	2,86
Esnaf	16,67%	20,99%	15,43%	33,95%	6,79%	6,17%	8,69%	2,93
Üst düzey yönetici	12,50%	34,38%	3,13%	28,13%	18,75%	3,13%	1,72%	3,06
İşçi	14,68%	26,39%	10,52%	31,35%	4,96%	12,10%	27,04%	2,84
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	5,83%	33,33%	18,33%	24,17%	2,50%	15,83%	6,44%	2,81
Kamu çalışanı	15,64%	33,18%	9,95%	26,54%	6,16%	8,53%	11,32%	2,72
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	15,63%	45,31%	11,72%	21,88%	2,34%	3,13%	6,87%	2,48
İşsiz	27,59%	37,93%	12,07%	10,34%	3,45%	8,62%	3,11%	2,17
Emekli	11,90%	27,78%	8,73%	34,13%	8,73%	8,73%	6,76%	3
Öğrenci	17,26%	27,98%	11,31%	27,98%	5,95%	9,52%	9,01%	2,75
Ev hanımı	12,19%	20,43%	9,32%	31,54%	7,89%	18,64%	14,97%	3,03
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	26,92%	32,69%	13,46%	21,15%	3,85%	1,92%	2,79%	2,41
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	14,86%	28,43%	11,21%	28,92%	5,85%	10,73%	100,00%	

9. Hükümet kararlarını beğenmediği hakimleri başka yerlere tayin edebilmelidir.

Hükümetin, kararlarını beğenmediği hakimleri başka yerlere tayin etmesi, hukuk devleti ve yargı bağımsızlığı ilkeleri açısından büyük sakıncalara yol açabilir. Bir ceza gibi düşünülen bu tayinler, hükümetin yargı üzerindeki etkisini göstermektedir. Bu durum, tayinlerden kaçınmak isteyen hakimlerin kararlarını siyasi baskıya göre şekillendirmesi tehlikesi taşımaktadır. Son dönemlerde Türkiye’de sık sık tecrübe edilen bu tayinleri katılımcıların %24,46’sı desteklemekte, %60,37’si karşı çıkmaktadır. Ev hanımları ve esnaf, hükümete bu yetkiyi en çok tanıyan grupken, ilginçtir ki işsizler ve öğrenciler hakimlerin atama ve görevden alınma süreçlerinin siyasi etkilerden bağımsız bir şekilde gerçekleşmesi gerektiğini en çok savunan gruplar olmuşlardır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	21,63
2. Katılmıyorum	38,74
3. Kararsızım	10,64
4. Katılıyorum	19,64
5. Kesinlikle Katılıyorum	4,82
Fikrim Yok/Cevap Yok	4,53

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	22,24%	37,84%	10,03%	20,36%	4,77%	4,77%	50,07%	2,5
Erkek	21,02%	39,64%	11,25%	18,92%	4,88%	4,28%	49,93%	2,5
Toplam	21,63%	38,74%	10,64%	19,64%	4,82%	4,53%	100,00%	
18-24 yaş	25,09%	45,30%	9,41%	10,80%	2,79%	6,62%	14,27%	2,2
25-34 yaş	22,62%	41,34%	11,39%	18,10%	3,90%	2,65%	31,87%	2,4
35-44 yaş	22,48%	38,36%	10,38%	18,40%	4,56%	5,82%	31,63%	2,4
45-54 yaş	14,06%	33,23%	11,18%	29,07%	7,35%	5,11%	15,56%	2,8
55+ yaş	23,13%	26,87%	9,70%	29,85%	8,96%	1,49%	6,66%	2,7
Toplam	21,63%	38,74%	10,64%	19,64%	4,82%	4,53%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	33,33%	0,00%	0,15%	4,3
Sadece okur/yazar	5,56%	22,22%	22,22%	33,33%	16,67%	0,00%	0,90%	3,3
İlkokul mezunu	14,65%	23,74%	8,08%	35,35%	9,09%	9,09%	9,85%	3,0
Ortaokul mezunu	12,71%	33,05%	13,56%	25,00%	6,36%	9,32%	11,74%	2,8
Lise mezunu	23,92%	36,47%	11,76%	18,95%	4,71%	4,18%	38,04%	2,4
Yüksek okul mezunu	18,68%	43,96%	10,99%	20,88%	2,75%	2,75%	9,05%	2,4
Üniversite	24,57%	48,96%	8,65%	12,28%	3,29%	2,25%	28,74%	2,2
Master / Yüksek lisans	75,00%	20,00%	5,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,99%	1,3
Doktora	9,09%	36,36%	9,09%	36,36%	0,00%	9,09%	0,55%	2,8
Toplam	21,63%	38,74%	10,64%	19,64%	4,82%	4,53%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	20,83%	50,00%	16,67%	8,33%	4,17%	0,00%	1,29%	2,25
Esnaf	22,22%	28,40%	15,43%	26,54%	4,94%	2,47%	8,69%	2,63
Üst düzey yönetici	21,88%	43,75%	9,38%	15,63%	9,38%	0,00%	1,72%	2,47
İşçi	20,83%	33,73%	12,30%	22,22%	4,96%	5,95%	27,04%	2,54
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	20,83%	41,67%	10,83%	20,83%	2,50%	3,33%	6,44%	2,41
Kamu çalışanı	16,59%	45,50%	7,11%	19,91%	6,64%	4,27%	11,32%	2,52
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	17,19%	52,34%	13,28%	11,72%	3,91%	1,56%	6,87%	2,32
İşsiz	34,48%	44,83%	8,62%	6,90%	0,00%	5,17%	3,11%	1,87
Emekli	25,40%	30,16%	7,94%	24,60%	6,35%	5,56%	6,76%	2,54
Öğrenci	28,57%	47,02%	9,52%	9,52%	2,98%	2,38%	9,01%	2,09
Ev hanımı	19,35%	27,60%	8,96%	27,24%	8,24%	8,60%	14,97%	2,75
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	30,77%	48,08%	5,77%	11,54%	3,85%	0,00%	2,79%	2,1
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	21,73%	37,55%	10,62%	20,23%	5,20%	4,67%	100,00%	

10. Hükümet kendi görüşüne muhalif kişileri kamu görevine atamayabilir.

Kamu görevleri herkese açıktır ve siyasi görüş, cinsiyet, yaş, etnik köken, din gibi faktörlere dayanarak ayrımcılık yapılamaz. Bu ilke, devletin tarafsızlığını ve kamu hizmetinde liyakati sağlar. Bu tarz atamalara katılımcıların %64,45'i karşı çıkmakta, %22,22'si desteklemektedir. Eğitim düzeyi düşüp, yaş arttıkça hükümetin kamu kaynaklarını muhalif kesimler aleyhine kullanma imtiyazını olumlama düzeyi de artmaktadır. İşsizler hükümetin kendi görüşüne muhalif kişileri kamu görevine atamaması fikrine en soğuk bakan grup olmuştur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	22,03
2. Katılmıyorum	42,42
3. Kararsızım	8,16
4. Katılıyorum	17,65
5. Kesinlikle Katılıyorum	4,57
Fikrim Yok/Cevap Yok	5,17

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	22,34%	41,11%	9,04%	16,39%	5,06%	6,06%	50,07%	2,4
Erkek	21,71%	43,73%	7,27%	18,92%	4,08%	4,28%	49,93%	2,4
Toplam	22,03%	42,42%	8,16%	17,65%	4,57%	5,17%	100,00%	
18-24 yaş	27,18%	45,64%	7,67%	10,45%	2,44%	6,62%	14,27%	2,1
25-34 yaş	24,18%	44,46%	8,11%	15,60%	3,12%	4,52%	31,87%	2,3
35-44 yaş	20,44%	45,13%	7,39%	16,35%	5,03%	5,66%	31,63%	2,4
45-54 yaş	14,70%	36,10%	10,54%	27,16%	6,71%	4,79%	15,56%	2,7
55+ yaş	25,37%	27,61%	7,46%	26,87%	8,96%	3,73%	6,66%	2,7
Toplam	22,03%	42,42%	8,16%	17,65%	4,57%	5,17%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	0,00%	33,33%	0,15%	4,0
Sadece okur/yazar	11,11%	27,78%	16,67%	27,78%	16,67%	0,00%	0,90%	3,1
İlkokul mezunu	16,16%	19,70%	10,10%	34,34%	9,60%	10,10%	9,85%	3,0
Ortaokul mezunu	10,17%	40,68%	8,90%	24,15%	5,08%	11,02%	11,74%	2,7
Lise mezunu	23,92%	41,44%	10,33%	15,69%	4,71%	3,92%	38,04%	2,3
Yüksek okul mezunu	17,58%	52,75%	7,69%	13,19%	3,85%	4,95%	9,05%	2,3
Üniversite	26,47%	50,17%	4,67%	12,98%	2,60%	3,11%	28,74%	2,1
Master / Yüksek lisans	70,00%	25,00%	0,00%	5,00%	0,00%	0,00%	0,99%	1,4
Doktora	27,27%	45,45%	0,00%	27,27%	0,00%	0,00%	0,55%	2,3
Toplam	22,03%	42,42%	8,16%	17,65%	4,57%	5,17%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	33,33%	33,33%	12,50%	12,50%	4,17%	4,17%	1,29%	2,17
Esnaf	22,84%	32,72%	9,88%	27,16%	4,94%	2,47%	8,69%	2,58
Üst düzey yönetici	28,13%	43,75%	0,00%	21,88%	3,13%	3,13%	1,72%	2,26
İşçi	19,25%	39,88%	9,72%	20,44%	4,76%	5,95%	27,04%	2,49
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	20,00%	43,33%	8,33%	17,50%	4,17%	6,67%	6,44%	2,38
Kamu çalışanı	18,01%	48,82%	8,06%	15,64%	5,21%	4,27%	11,32%	2,39
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	17,97%	64,06%	3,91%	10,94%	0,78%	2,34%	6,87%	2,1
İşsiz	41,38%	44,83%	3,45%	3,45%	1,72%	5,17%	3,11%	1,73
Emekli	26,19%	31,75%	5,56%	23,02%	7,94%	5,56%	6,76%	2,52
Öğrenci	32,14%	44,05%	8,33%	11,31%	1,79%	2,38%	9,01%	2,04
Ev hanımı	19,00%	28,67%	11,11%	23,30%	8,60%	9,32%	14,97%	2,71
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	25,00%	53,85%	7,69%	7,69%	1,92%	3,85%	2,79%	2,04
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	22,16%	40,83%	8,48%	18,45%	4,83%	5,26%	100,00%	

11. Hükümetin harcamalarını Meclis denetleyemez.

Şeffaf bir yönetimin temel unsurlarından biri denetimdir ve bu denetimler hükümetin kamu kaynaklarını nasıl kullandığı konusunda hesap vermesini, hükümetin harcamalarının yasal çerçevede ve kamu yararına uygun şekilde yapılmasını sağlar. Bu, yürütmenin siyasi denetim mekanizmalarından biridir. Katılımcıların %60,06'sı Meclisin hükümetin harcamalarını denetlemesi gerektiğini düşünürken, %22,78'si bu önermeye katılmamaktadır. Yaştaki artış ve eğitimdeki düşüş hükümetin denetlenemez konumunu daha çok meşru görme eğilimini güçlendirmekte olup, yüksek lisans mezunları bu hususta en muhalif kesim olarak öne çıkmaktadır. İşsizler ve serbest meslek sahipleri hükümetin harcamalarının denetlenemez olmasına en az katılan gruptur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	19,09
2. Katılmıyorum	40,97
3. Kararsızım	10,19
4. Katılıyorum	18,55
5. Kesinlikle Katılıyorum	4,23
Fikrim Yok/Cevap Yok	6,96

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	19,07%	40,71%	9,93%	17,58%	4,67%	8,04%	50,07%	2,4
Erkek	19,12%	41,24%	10,46%	19,52%	3,78%	5,88%	49,93%	2,4
Toplam	19,09%	40,97%	10,19%	18,55%	4,23%	6,96%	100,00%	
18-24 yaş	24,04%	43,21%	7,32%	12,54%	3,14%	9,76%	14,27%	2,2
25-34 yaş	22,15%	43,06%	9,36%	17,00%	2,50%	5,93%	31,87%	2,3
35-44 yaş	18,55%	41,67%	10,53%	18,40%	3,14%	7,70%	31,63%	2,4
45-54 yaş	9,58%	39,94%	14,06%	22,68%	8,63%	5,11%	15,56%	2,8
55+ yaş	18,66%	25,37%	9,70%	29,85%	9,70%	6,72%	6,66%	2,9
Toplam	19,09%	40,97%	10,19%	18,55%	4,23%	6,96%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	33,33%	0,15%	4,5
Sadece okur/yazar	5,56%	5,56%	22,22%	33,33%	16,67%	16,67%	0,90%	3,6
İlkokul mezunu	12,63%	20,20%	12,12%	30,30%	12,63%	12,12%	9,85%	3,1
Ortaokul mezunu	9,32%	32,63%	13,14%	25,00%	5,93%	13,98%	11,74%	2,8
Lise mezunu	20,52%	40,00%	11,11%	18,82%	2,75%	6,80%	38,04%	2,4
Yüksek okul mezunu	13,19%	53,85%	9,89%	15,38%	3,30%	4,40%	9,05%	2,4
Üniversite	24,74%	50,17%	7,27%	12,46%	2,25%	3,11%	28,74%	2,2
Master / Yüksek lisans	55,00%	30,00%	5,00%	5,00%	0,00%	5,00%	0,99%	1,6
Doktora	9,09%	54,55%	0,00%	18,18%	18,18%	0,00%	0,55%	2,8
Toplam	19,09%	40,97%	10,19%	18,55%	4,23%	6,96%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	20,83%	41,67%	8,33%	25,00%	0,00%	4,17%	1,29%	2,39
Esnaf	17,90%	33,95%	15,43%	23,46%	7,41%	1,85%	8,69%	2,68
Üst düzey yönetici	25,00%	34,38%	9,38%	15,63%	12,50%	3,13%	1,72%	2,55
İşçi	18,45%	37,30%	12,90%	20,04%	3,17%	8,13%	27,04%	2,48
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	13,33%	52,50%	10,00%	16,67%	0,83%	6,67%	6,44%	2,35
Kamu çalışanı	18,01%	42,18%	9,95%	20,38%	4,27%	5,21%	11,32%	2,48
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	17,97%	66,41%	4,69%	6,25%	2,34%	2,34%	6,87%	2,06
İşsiz	34,48%	44,83%	6,90%	5,17%	0,00%	8,62%	3,11%	1,81
Emekli	19,05%	32,54%	11,90%	23,02%	7,94%	5,56%	6,76%	2,66
Öğrenci	24,40%	48,21%	5,36%	13,69%	2,38%	5,95%	9,01%	2,16
Ev hanımı	15,41%	25,81%	10,75%	25,45%	8,96%	13,62%	14,97%	2,85
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	40,38%	38,46%	3,85%	11,54%	1,92%	3,85%	2,79%	1,92
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	19,37%	39,75%	10,41%	18,94%	4,56%	6,97%	100,00%	

12. Meclis başarısız bulduğu Bakanları görevden alabilir.

Denge ve fren mekanizmalarından biri olarak geliştirilen yürütmenin siyasi denetimi ilkesi, yürütmenin hukuki ve yargısal olduğu kadar siyasi olarak da denetime açık olduğu anlamına gelmektedir. Katılımcıların %59,22'si Meclisin başarısız bulduğu bakanları görevden alabileceğini düşünürken, %25,16'sı bu fikre karşı çıkmaktadır. Meclisin başarısız bulduğu Bakanları görevden alabileceği, kesimler arasında geniş konsensüs kurulan başlıklardan biridir. Master/yüksek lisans mezunları bu başlıkta negatif ayrışmaktadır. Üst düzey yöneticiler bu fikre en sıcak bakan kesim olurken, onu kamu çalışanı ve emekliler izlemektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	8,65
2. Katılmıyorum	16,51
3. Kararsızım	10,54
4. Katılıyorum	43,56
5. Kesinlikle Katılıyorum	15,66
Fikrim Yok/Cevap Yok	5,07

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	8,34%	16,88%	11,02%	44,19%	13,60%	5,96%	50,07%	3,4
Erkek	8,96%	16,14%	10,06%	42,93%	17,73%	4,18%	49,93%	3,5
Toplam	8,65%	16,51%	10,54%	43,56%	15,66%	5,07%	100,00%	
18-24 yaş	12,54%	16,72%	10,45%	38,68%	15,33%	6,27%	14,27%	3,3
25-34 yaş	7,80%	16,69%	10,92%	41,34%	19,34%	3,90%	31,87%	3,5
35-44 yaş	8,65%	16,35%	11,32%	45,75%	11,64%	6,29%	31,63%	3,4
45-54 yaş	6,39%	15,65%	9,27%	46,01%	18,53%	4,15%	15,56%	3,6
55+ yaş	9,70%	17,91%	8,21%	48,51%	11,19%	4,48%	6,66%	3,4
Toplam	8,65%	16,51%	10,54%	43,56%	15,66%	5,07%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,00%	0,15%	3,7
Sadece okur/yazar	5,56%	5,56%	27,78%	50,00%	0,00%	11,11%	0,90%	3,4
İlkokul mezunu	8,59%	13,64%	8,08%	51,01%	11,11%	7,58%	9,85%	3,5
Ortaokul mezunu	5,93%	16,10%	9,32%	48,31%	8,05%	12,29%	11,74%	3,4
Lise mezunu	10,33%	17,65%	10,59%	39,74%	16,86%	4,84%	38,04%	3,4
Yüksek okul mezunu	6,59%	14,29%	12,09%	40,66%	21,98%	4,40%	9,05%	3,6
Üniversite	7,44%	16,96%	11,07%	46,19%	16,44%	1,90%	28,74%	3,5
Master / Yüksek lisans	35,00%	20,00%	5,00%	10,00%	30,00%	0,00%	0,99%	2,8
Doktora	9,09%	27,27%	0,00%	27,27%	36,36%	0,00%	0,55%	3,6
Toplam	8,65%	16,51%	10,54%	43,56%	15,66%	5,07%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	25,00%	8,33%	37,50%	16,67%	0,00%	1,29%	3,21
Esnaf	9,88%	14,81%	13,58%	47,53%	11,73%	2,47%	8,69%	3,37
Üst düzey yönetici	12,50%	12,50%	3,13%	43,75%	28,13%	0,00%	1,72%	3,63
İşçi	8,13%	14,68%	9,33%	42,06%	19,05%	6,75%	27,04%	3,53
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	6,67%	20,00%	11,67%	46,67%	8,33%	6,67%	6,44%	3,32
Kamu çalışanı	9,00%	14,22%	10,90%	45,02%	18,01%	2,84%	11,32%	3,5
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	9,38%	12,50%	9,38%	39,06%	28,13%	1,56%	6,87%	3,65
İşsiz	15,52%	15,52%	20,69%	25,86%	18,97%	3,45%	3,11%	3,18
Emekli	6,35%	17,46%	10,32%	49,21%	12,70%	3,97%	6,76%	3,46
Öğrenci	14,29%	20,24%	9,52%	38,10%	15,48%	2,38%	9,01%	3,21
Ev hanımı	7,53%	16,85%	9,68%	47,31%	9,32%	9,32%	14,97%	3,38
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	11,54%	19,23%	7,69%	44,23%	13,46%	3,85%	2,79%	3,3
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	9,17%	16,09%	10,35%	43,40%	15,99%	4,99%	100,00%	

13. Yerel yönetimlerin (Belediyelerin vb.) yetkilerinin artırılması ülke bütünlüğünü tehdit eder.

Yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılması, yerel hizmetlerin kalitesinin artırılması, katılımcı yönetimi teşvik etmesi, şeffaflığı ve hesap verebilirliği kolaylaştırması gibi avantajlarından dolayı Türkiye’de dönem dönem gündeme gelmekte, ancak bu konu büyük siyasi gerilim ve çatışmalara sahne olduğu için her zaman merkezi hükümetin yetkilerinin genişletilmesi yönünde sonuçlanmıştır. Özellikle Kürt nüfusunun daha yoğun olarak yaşadığı il ve ilçeler için son dönemlerde sık sık başvurulan kayyum yönetimi bu gerilimin göstergesidir. Katılımcıların %28,59’u yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılmasını ülke bütünlüğüne tehdit olarak görürken, %52,31’i güçlü yerel yönetimleri ülke bütünlüğü açısından tehlikeli bulmamaktadır. En düşük eğitim düzeyine sahip gruplar yerel yönetimlere en az yetki tanınması gerektiğini ve bunun ülke bütünlüğünü tehdit edeceğini düşünenler olurken, ılımlı düzeyde de olsa yaş artışında da benzer bir tablo ile karşılaşmıştır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	16,16
2. Katılmıyorum	36,15
3. Kararsızım	12,93
4. Katılıyorum	21,78
5. Kesinlikle Katılıyorum	6,81
Fikrim Yok/Cevap Yok	6,17

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	15,49%	35,05%	13,60%	20,75%	6,65%	8,44%	50,07%	2,7
Erkek	16,83%	37,25%	12,25%	22,81%	6,97%	3,88%	49,93%	2,6
Toplam	16,16%	36,15%	12,93%	21,78%	6,81%	6,17%	100,00%	
18-24 yaş	16,72%	43,55%	10,45%	16,38%	6,97%	5,92%	14,27%	2,5
25-34 yaş	18,72%	35,26%	14,20%	20,75%	5,62%	5,46%	31,87%	2,6
35-44 yaş	15,72%	36,64%	11,16%	21,54%	7,86%	7,08%	31,63%	2,7
45-54 yaş	11,50%	32,59%	16,29%	26,84%	6,07%	6,71%	15,56%	2,8
55+ yaş	15,67%	30,60%	12,69%	27,61%	8,96%	4,48%	6,66%	2,8
Toplam	16,16%	36,15%	12,93%	21,78%	6,81%	6,17%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	0,00%	33,33%	0,15%	3,5
Sadece okur/yazar	0,00%	16,67%	22,22%	33,33%	11,11%	16,67%	0,90%	3,5
İlkokul mezunu	15,15%	19,70%	13,13%	32,32%	9,09%	10,61%	9,85%	3,0
Ortaokul mezunu	10,17%	31,78%	12,29%	25,00%	8,05%	12,71%	11,74%	2,9
Lise mezunu	16,21%	37,65%	13,59%	19,08%	7,58%	5,88%	38,04%	2,6
Yüksek okul mezunu	12,09%	42,31%	15,93%	24,18%	2,75%	2,75%	9,05%	2,6
Üniversite	19,72%	41,18%	11,42%	19,55%	5,02%	3,11%	28,74%	2,5
Master / Yüksek lisans	50,00%	20,00%	0,00%	10,00%	20,00%	0,00%	0,99%	2,3
Doktora	9,09%	27,27%	9,09%	27,27%	18,18%	9,09%	0,55%	3,2
Toplam	16,16%	36,15%	12,93%	21,78%	6,81%	6,17%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	16,67%	25,00%	12,50%	33,33%	4,17%	8,33%	1,29%	2,82
Esnaf	16,67%	33,33%	14,81%	20,37%	11,73%	3,09%	8,69%	2,76
Üst düzey yönetici	15,63%	37,50%	6,25%	25,00%	12,50%	3,13%	1,72%	2,81
İşçi	16,07%	32,94%	13,10%	24,40%	7,34%	6,15%	27,04%	2,72
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	15,00%	42,50%	10,83%	19,17%	4,17%	8,33%	6,44%	2,51
Kamu çalışanı	14,69%	42,18%	12,80%	21,80%	5,69%	2,84%	11,32%	2,6
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	17,19%	44,53%	11,72%	19,53%	5,47%	1,56%	6,87%	2,51
İşsiz	32,76%	43,10%	8,62%	10,34%	3,45%	1,72%	3,11%	2,07
Emekli	15,87%	29,37%	14,29%	30,16%	5,56%	4,76%	6,76%	2,79
Öğrenci	14,88%	44,05%	11,90%	16,67%	7,14%	5,36%	9,01%	2,55
Ev hanımı	11,83%	26,88%	13,98%	23,66%	8,24%	15,41%	14,97%	2,88
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	23,08%	32,69%	13,46%	19,23%	7,69%	3,85%	2,79%	2,54
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	15,93%	35,57%	12,82%	22,21%	7,14%	6,33%	100,00%	

14. İnsan hakları Batı kültürüne ait bir kavram ve Batının dayatmasıdır.

İnsan haklarını bazıları Batı kültürüne ait bir kavram olarak görmekte ve bu anlamda Batı dışı toplumlara uyumlu olmadığını öne sürmektedir. Batı kültürü, bu kavramın evrensel olarak kabul görmesinde önemli bir rol oynamış olsa da bu hakların ve ilkelerin tüm insanlığa ait olduğunu düşünenler de vardır. Bu kadim ve eski tartışmaya girmeden, bu soruda insan hakları fikri ile ilgili algının araştırılması amaçlanmıştır. Katılımcıların %66,09'u insan haklarının evrenselliğini vurgulamaktayken, %21,38'i insan haklarını Batı'nın dayatması olarak görmektedir. Genelde en az ilgi gösterilen bu argümanda yaşın artması ve eğitimin düşmesi argümana yönelik ilginin yoğunlaşması anlamına gelmektedir. Serbest meslek sahipleri, işsizler, profesyonel meslek sahipleri ve öğrenciler insan haklarının Batı menşeli bir kavram olduğu fikrini en az destekleyen gruplar olurken, beklenildiği şekilde kendisini "dindar muhafazakâr" ve "siyasal İslamcı" olarak tanımlayanlar en çok karşı çıkan grup olmuştur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	25,71
2. Katılmıyorum	40,38
3. Kararsızım	8,90
4. Katılıyorum	15,51
5. Kesinlikle Katılıyorum	5,87
Fikrim Yok/Cevap Yok	3,63

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/Cevap Yok
Ülkücü	16,55%	36,69%	12,95%	21,58%	9,35%	2,88%
Milliyetçi	21,40%	42,95%	10,23%	18,60%	4,03%	2,79%
Kürt Milliyetçisi	30,40%	42,40%	8,00%	11,20%	5,60%	2,40%
Geleneksel muhafazakâr	14,81%	32,28%	14,29%	26,46%	9,52%	2,65%
Dindar muhafazakâr	14,10%	20,70%	10,57%	31,28%	14,98%	8,37%
Siyasal İslamcı	8,00%	36,00%	4,00%	24,00%	24,00%	4,00%
Radikal İslamcı	3,23%	51,61%	9,68%	16,13%	19,35%	0,00%
Demokrat	47,04%	40,77%	3,14%	6,27%	1,05%	1,74%
Liberal	33,67%	51,02%	7,14%	6,12%	1,02%	1,02%
Atatürkçü	26,72%	52,76%	7,59%	9,48%	1,55%	1,90%
Ulusalçı	32,04%	48,54%	9,71%	7,77%	0,97%	0,97%
Sosyal demokrat	44,62%	36,41%	4,62%	6,15%	2,56%	5,64%
Sosyalist	30,41%	46,62%	3,38%	13,51%	2,03%	4,05%
Komünist	24,00%	56,00%	8,00%	12,00%	0,00%	0,00%
Kemalist	46,88%	43,75%	4,69%	1,56%	1,56%	1,56%
Anarşist	22,22%	77,78%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Hiçbiri	16,97%	41,16%	10,83%	17,69%	8,30%	5,05%
Toplam	25,64%	40,45%	8,88%	15,56%	5,84%	3,64%

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	27,11%	40,42%	8,64%	15,69%	4,27%	3,87%	50,07%	2,3
Erkek	24,30%	40,34%	9,16%	15,34%	7,47%	3,39%	49,93%	2,4
Toplam	25,71%	40,38%	8,90%	15,51%	5,87%	3,63%	100,00%	
18-24 yaş	32,06%	43,90%	5,57%	11,15%	3,48%	3,83%	14,27%	2,1
25-34 yaş	28,39%	41,19%	8,89%	14,35%	3,90%	3,28%	31,87%	2,2
35-44 yaş	22,80%	43,08%	9,12%	15,57%	6,45%	2,99%	31,63%	2,4
45-54 yaş	18,21%	40,26%	11,82%	18,21%	7,67%	3,83%	15,56%	2,6
55+ yaş	30,60%	16,42%	8,21%	23,88%	13,43%	7,46%	6,66%	2,7
Toplam	25,71%	40,38%	8,90%	15,51%	5,87%	3,63%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	0,00%	33,33%	0,15%	4,0
Sadece okur/yazar	11,11%	5,56%	27,78%	33,33%	11,11%	11,11%	0,90%	3,3
İlkokul mezunu	21,21%	21,21%	9,60%	21,72%	16,67%	9,60%	9,85%	2,9
Ortaokul mezunu	11,44%	40,25%	10,59%	23,73%	8,05%	5,93%	11,74%	2,8
Lise mezunu	26,93%	41,44%	9,67%	14,51%	4,71%	2,75%	38,04%	2,3
Yüksek okul mezunu	14,29%	50,55%	10,44%	13,19%	6,04%	5,49%	9,05%	2,4
Üniversite	33,91%	44,64%	6,40%	11,42%	2,60%	1,04%	28,74%	2,0
Master / Yüksek lisans	80,00%	15,00%	0,00%	0,00%	5,00%	0,00%	0,99%	1,4
Doktora	18,18%	36,36%	0,00%	36,36%	9,09%	0,00%	0,55%	2,8
Toplam	25,71%	40,38%	8,90%	15,51%	5,87%	3,63%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	45,83%	16,67%	20,83%	4,17%	0,00%	1,29%	2,58
Esnaf	28,40%	30,25%	12,35%	18,52%	8,02%	2,47%	8,69%	2,46
Üst düzey yönetici	28,13%	43,75%	0,00%	21,88%	3,13%	3,13%	1,72%	2,26
İşçi	20,44%	40,08%	9,52%	18,06%	6,55%	5,36%	27,04%	2,47
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	25,83%	42,50%	10,00%	12,50%	4,17%	5,00%	6,44%	2,23
Kamu çalışanı	26,07%	44,55%	8,06%	15,17%	5,69%	0,47%	11,32%	2,3
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	29,69%	56,25%	4,69%	5,47%	3,13%	0,78%	6,87%	1,95
İşsiz	39,66%	37,93%	8,62%	8,62%	1,72%	3,45%	3,11%	1,91
Emekli	23,81%	29,37%	11,11%	19,05%	11,11%	5,56%	6,76%	2,62
Öğrenci	35,71%	45,83%	4,17%	8,93%	3,57%	1,79%	9,01%	1,97
Ev hanımı	19,71%	33,33%	10,04%	24,01%	7,17%	5,73%	14,97%	2,63
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	51,92%	25,00%	9,62%	3,85%	5,77%	3,85%	2,79%	1,82
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	25,75%	39,43%	8,91%	16,09%	6,06%	3,76%	100,00%	

15. Ağır bir suç işlediğinde şüpheliyi konuşurmak için gerekirse kolluk görevlileri zor kullanabilir.

Hukuk devletinde şüpheliler, suçu ispatlanana kadar masum kabul edilir. Bu minvalde aslında bir masuma zor kullanılmasına ilişkin bir soru sorulmuştur. Sorguda zor kullanmak işkence ve işkence yasağı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Anayasa ile de yasaklanmıştır. Bu temel ilkenin aksine ne yazık ki katılımcıların %45,94'ü şüphelilere zor kullanılabileceğini düşünmektedir. Katılımcıların sadece %38.88'i kolluk kuvvetlerinin şüpheliyi konuşurmak için zor kullanmasına karşı çıkmıştır. Eğitim düzeyinde düşüş, yaşta ise artış kolluk görevlilerinin «şiddetini» meşru bulma eğilimini artırmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	14,07
2. Katılmıyorum	24,81
3. Kararsızım	13,72
4. Katılıyorum	33,71
5. Kesinlikle Katılıyorum	12,23
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,44

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	14,80%	25,52%	14,80%	31,58%	11,62%	1,69%	50,07%	3,0
Erkek	13,35%	24,10%	12,65%	35,86%	12,85%	1,20%	49,93%	3,1
Toplam	14,07%	24,81%	13,72%	33,71%	12,23%	1,44%	100,00%	
18-24 yaş	16,03%	32,40%	12,89%	28,57%	8,01%	2,09%	14,27%	2,8
25-34 yaş	15,44%	26,21%	15,13%	29,95%	11,70%	1,56%	31,87%	3,0
35-44 yaş	13,68%	25,79%	14,47%	34,43%	10,69%	0,94%	31,63%	3,0
45-54 yaş	8,63%	17,25%	12,46%	41,21%	18,85%	1,60%	15,56%	3,5
55+ yaş	17,91%	14,93%	8,21%	41,79%	15,67%	1,49%	6,66%	3,2
Toplam	14,07%	24,81%	13,72%	33,71%	12,23%	1,44%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	33,33%	0,00%	0,15%	4,3
Sadece okur/yazar	11,11%	22,22%	16,67%	38,89%	11,11%	0,00%	0,90%	3,2
İlkokul mezunu	8,08%	8,59%	12,12%	49,49%	17,68%	4,04%	9,85%	3,6
Ortaokul mezunu	8,47%	24,58%	14,83%	36,86%	13,56%	1,69%	11,74%	3,2
Lise mezunu	13,33%	26,27%	14,38%	33,20%	11,50%	1,31%	38,04%	3,0
Yüksek okul mezunu	9,34%	20,33%	14,29%	37,91%	16,48%	1,65%	9,05%	3,3
Üniversite	19,90%	29,93%	12,63%	27,16%	9,69%	0,69%	28,74%	2,8
Master / Yüksek lisans	50,00%	20,00%	10,00%	15,00%	5,00%	0,00%	0,99%	2,1
Doktora	9,09%	45,45%	27,27%	9,09%	9,09%	0,00%	0,55%	2,6
Toplam	14,07%	24,81%	13,72%	33,71%	12,23%	1,44%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	16,67%	37,50%	4,17%	33,33%	8,33%	0,00%	1,29%	2,79
Esnaf	11,11%	20,99%	13,58%	40,12%	12,96%	1,23%	8,69%	3,23
Üst düzey yönetici	15,63%	28,13%	18,75%	21,88%	12,50%	3,13%	1,72%	2,87
İşçi	14,88%	24,01%	14,88%	33,93%	10,91%	1,39%	27,04%	3,02
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	13,33%	34,17%	14,17%	27,50%	7,50%	3,33%	6,44%	2,81
Kamu çalışanı	13,27%	19,43%	10,43%	37,91%	17,54%	1,42%	11,32%	3,27
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	14,84%	26,56%	10,94%	27,34%	20,31%	0,00%	6,87%	3,12
İşsiz	10,34%	24,14%	22,41%	24,14%	17,24%	1,72%	3,11%	3,14
Emekli	15,08%	17,46%	10,32%	39,68%	16,67%	0,79%	6,76%	3,26
Öğrenci	11,90%	36,90%	10,12%	30,95%	9,52%	0,60%	9,01%	2,89
Ev hanımı	12,54%	16,85%	15,77%	39,07%	12,90%	2,87%	14,97%	3,24
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	36,54%	28,85%	5,77%	17,31%	11,54%	0,00%	2,79%	2,38
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	14,16%	24,09%	13,25%	33,96%	13,04%	1,50%	100,00%	

16. Irkı, inancı, cinsiyeti, dili, cinsel yönelimi ne olursa olsun bütün insanlar değer bakımından eşittir.

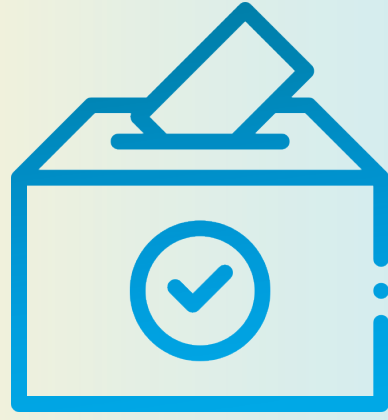
Yüksek düzeyde mutabakatla kabul edilen bu argümanın katılımcı grupları arasında net ayrışmaları beraberinde getirmediği tespit edilmiştir. Diğer soruların aksine negatif şekilde değil pozitif şekilde sorulan ve tamamen genel bir değer yargısını araştıran bu soruya Türk halkının yüksek oranda katılmış olması umut verici ve bu yönde yapılacak çalışmaların başarıya ulaşması ihtimalini kuvvetlendiren bir durumdur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	2,69
2. Katılmıyorum	4,28
3. Kararsızım	3,48
4. Katılıyorum	45,35
5. Kesinlikle Katılıyorum	43,01
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,19

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	2,78%	4,07%	3,18%	43,40%	45,38%	1,19%	50,07%	4,3
Erkek	2,59%	4,48%	3,78%	47,31%	40,64%	1,20%	49,93%	4,2
Toplam	2,69%	4,28%	3,48%	45,35%	43,01%	1,19%	100,00%	
18-24 yaş	4,18%	3,83%	1,74%	40,42%	48,78%	1,05%	14,27%	4,3
25-34 yaş	2,81%	4,37%	3,28%	43,99%	44,77%	0,78%	31,87%	4,3
35-44 yaş	2,52%	4,40%	2,36%	49,69%	40,09%	0,94%	31,63%	4,2
45-54 yaş	1,60%	4,79%	6,71%	48,56%	36,42%	1,92%	15,56%	4,2
55+ yaş	2,24%	2,99%	5,97%	34,33%	51,49%	2,99%	6,66%	4,3
Toplam	2,69%	4,28%	3,48%	45,35%	43,01%	1,19%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	33,33%	0,00%	0,15%	4,3
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	11,11%	16,67%	61,11%	11,11%	0,90%	4,6
İlkokul mezunu	3,54%	3,03%	4,55%	46,46%	40,40%	2,02%	9,85%	4,2
Ortaokul mezunu	3,81%	6,78%	4,24%	51,27%	33,05%	0,85%	11,74%	4,0
Lise mezunu	2,61%	5,36%	4,44%	44,31%	42,09%	1,18%	38,04%	4,2
Yüksek okul mezunu	2,20%	1,65%	2,75%	51,10%	41,76%	0,55%	9,05%	4,3
Üniversite	2,08%	3,29%	1,73%	43,94%	48,10%	0,87%	28,74%	4,3
Master / Yüksek lisans	10,00%	0,00%	0,00%	25,00%	65,00%	0,00%	0,99%	4,4
Doktora	0,00%	9,09%	0,00%	27,27%	54,55%	9,09%	0,55%	4,4
Toplam	2,69%	4,28%	3,48%	45,35%	43,01%	1,19%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	2,98%	6,55%	2,98%	50,20%	35,71%	1,59%	27,04%	4,1
Esnaf	3,94%	5,73%	4,30%	44,80%	39,07%	2,15%	14,97%	4,1
Üst düzey yönetici	1,90%	3,79%	1,90%	53,08%	38,39%	0,95%	11,32%	4,2
İşçi	2,98%	4,76%	1,79%	39,29%	51,19%	0,00%	9,01%	4,3
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	2,47%	2,47%	7,41%	44,44%	42,59%	0,62%	8,69%	4,2
Kamu çalışanı	1,56%	0,78%	2,34%	46,88%	47,66%	0,78%	6,87%	4,4
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	2,38%	2,38%	6,35%	40,48%	47,62%	0,79%	6,76%	4,3
İşsiz	4,17%	5,00%	7,50%	38,33%	43,33%	1,67%	6,44%	4,1
Emekli	1,72%	0,00%	0,00%	27,59%	68,97%	1,72%	3,11%	4,7
Öğrenci	3,85%	1,92%	0,00%	40,38%	51,92%	1,92%	2,79%	4,4
Ev hanımı	0,00%	3,13%	0,00%	50,00%	43,75%	3,13%	1,72%	4,4
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	4,17%	4,17%	0,00%	58,33%	33,33%	0,00%	1,29%	4,1
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	2,84%	4,40%	3,54%	45,71%	42,22%	1,29%	100,00%	

Seçimler, Siyasi Partiler ve Demokrasi

1. Medyanın belirli adayları veya siyasi partileri haber yapması, hükümet tarafından engellenebilir.

Bu soru, temel olarak eşit propaganda hakkı ile ilgilidir. Özgür ve adil seçimlerin en önemli şartlarından biri olan eşit propaganda hakkı, özellikle otoriteryen eğilimleri olan iktidarlar tarafından farklı mekanizmalarla kısıtlanabilmektedir. Örneğin seçim dönemlerinde tarafsız olması beklenen devletin yayın organlarında muhalif parti ve adaylara neredeyse hiç yer verilmekte ya da bu kişilere yer veren belli bazı medya grupları cezalarla bastırılmaya çalışılmaktadır. Bu soruda, yaşanan bu sorunlar ışığında insanların eşit propaganda hakkını nasıl anladıkları anlaşılmaya çalışılmıştır. Eşit propaganda hakkının korunması gerektiğine dair %64,95 oranında görece güçlü bir tavır gözlemlenmektedir. Eğitim seviyesi arttıkça da bu eğilim kuvvetlenmektedir. İşsizler ve serbest meslek sahipleri hükümetin rakip siyasi adayların medyada görünürlüğünü engellemesine en az yeşil ışık yakan grupken, ev hanımları ve emeklilerde ise bu oran oldukça yüksektir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	18,95
2. Katılmıyorum	46,00
3. Kararsızım	8,80
4. Katılıyorum	19,09
5. Kesinlikle Katılıyorum	3,68
Fikrim Yok/Cevap Yok	3,48

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	18,77%	45,48%	8,54%	19,86%	3,87%	3,48%	50,07%	2,4
Erkek	19,12%	46,51%	9,06%	18,33%	3,49%	3,49%	49,93%	2,4
Toplam	18,95%	46,00%	8,80%	19,09%	3,68%	3,48%	100,00%	
18-24 yaş	28,57%	45,64%	8,01%	11,15%	3,48%	3,14%	14,27%	2,1
25-34 yaş	20,44%	47,11%	8,27%	17,94%	3,12%	3,12%	31,87%	2,3
35-44 yaş	16,35%	48,90%	8,96%	19,18%	2,52%	4,09%	31,63%	2,4
45-54 yaş	11,50%	43,77%	11,18%	24,60%	4,79%	4,15%	15,56%	2,7
55+ yaş	20,90%	32,84%	6,72%	28,36%	9,70%	1,49%	6,66%	2,7
Toplam	18,95%	46,00%	8,80%	19,09%	3,68%	3,48%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,00%	0,15%	3,7
Sadece okur/yazar	0,00%	27,78%	27,78%	38,89%	5,56%	0,00%	0,90%	3,2
İlkokul mezunu	11,62%	26,26%	12,12%	34,85%	7,07%	8,08%	9,85%	3,0
Ortaokul mezunu	9,75%	40,25%	8,47%	27,54%	5,51%	8,47%	11,74%	2,8
Lise mezunu	21,96%	45,62%	9,67%	16,86%	3,27%	2,61%	38,04%	2,3
Yüksek okul mezunu	15,93%	54,95%	5,49%	17,58%	3,85%	2,20%	9,05%	2,4
Üniversite	21,45%	54,15%	7,27%	13,32%	2,08%	1,73%	28,74%	2,2
Master / Yüksek lisans	45,00%	45,00%	0,00%	5,00%	5,00%	0,00%	0,99%	1,8
Doktora	45,45%	18,18%	9,09%	18,18%	9,09%	0,00%	0,55%	2,3
Toplam	18,95%	46,00%	8,80%	19,09%	3,68%	3,48%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	20,83%	45,83%	12,50%	12,50%	8,33%	0,00%	1,29%	2,42
Esnaf	20,37%	37,04%	12,96%	20,99%	6,17%	2,47%	8,69%	2,54
Üst düzey yönetici	25,00%	53,13%	3,13%	12,50%	6,25%	0,00%	1,72%	2,22
İşçi	18,45%	43,45%	9,13%	21,63%	3,17%	4,17%	27,04%	2,45
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	11,67%	55,00%	9,17%	20,00%	0,83%	3,33%	6,44%	2,41
Kamu çalışanı	14,69%	47,39%	9,95%	20,85%	3,32%	3,79%	11,32%	2,49
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	12,50%	74,22%	3,91%	5,47%	3,13%	0,78%	6,87%	2,12
İşsiz	46,55%	36,21%	5,17%	8,62%	1,72%	1,72%	3,11%	1,81
Emekli	17,46%	34,92%	7,94%	29,37%	7,14%	3,17%	6,76%	2,73
Öğrenci	26,79%	48,21%	7,14%	13,69%	2,98%	1,19%	9,01%	2,17
Ev hanımı	16,49%	32,97%	11,83%	25,81%	5,73%	7,17%	14,97%	2,69
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	34,62%	48,08%	3,85%	9,62%	0,00%	3,85%	2,79%	1,88
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	19,21%	44,58%	9,01%	19,69%	3,92%	3,59%	100,00%	

2. Seçmenlerin özgürce karar verebilmeleri için seçimlerde güvenilir ve tarafsız bilgiye erişilebilmelidir.

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte, bilgi kaynakları çeşitlenmiş ve bilgiye ulaşmak kolaylaşmış, bu gelişmeler aynı zamanda doğru bilginin ne olduğuna dair tartışmaların da artmasına sebep olmuştur. Post modern dönemin ruhuna uygun olarak, algı gerçekliğin önüne geçmiştir. Bu durum, algı yönetimi denilen yeni bir alan doğurmuş, algı yönetimi ise özellikle seçim dönemlerinde kamuoyu oluşturmak için başvurulan en etkili mekanizmalardan biri haline gelmiştir. Bu soruda oluşan atmosferde insanların seçimlerde güvenilir ve tarafsız bilginin önemi konusundaki yaklaşımları araştırılmıştır. Katılımcıların %88,57'si bu önermeye onay vermekte, eğitim düzeyi arttıkça katılım düzeyinin de yükseldiği görülmektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	2,24
2. Katılmıyorum	3,53
3. Kararsızım	4,13
4. Katılıyorum	57,24
5. Kesinlikle Katılıyorum	31,33
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,54

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	2,38%	3,87%	4,57%	54,92%	32,57%	1,69%	50,07%	4,1
Erkek	2,09%	3,19%	3,69%	59,56%	30,08%	1,39%	49,93%	4,1
Toplam	2,24%	3,53%	4,13%	57,24%	31,33%	1,54%	100,00%	
18-24 yaş	1,39%	3,14%	3,83%	49,48%	42,16%	0,00%	14,27%	4,3
25-34 yaş	2,50%	3,28%	4,37%	57,57%	30,73%	1,56%	31,87%	4,1
35-44 yaş	1,57%	3,77%	2,99%	58,33%	31,76%	1,57%	31,63%	4,2
45-54 yaş	3,51%	4,15%	4,15%	63,26%	22,36%	2,56%	15,56%	4,0
55+ yaş	2,99%	2,99%	8,96%	52,99%	29,85%	2,24%	6,66%	4,1
Toplam	2,24%	3,53%	4,13%	57,24%	31,33%	1,54%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,00%	0,15%	3,7
Sadece okur/yazar	0,00%	0,00%	16,67%	44,44%	22,22%	16,67%	0,90%	4,1
İlkokul mezunu	3,54%	1,52%	6,06%	57,58%	27,27%	4,04%	9,85%	4,1
Ortaokul mezunu	2,97%	1,27%	3,39%	65,25%	23,31%	3,81%	11,74%	4,1
Lise mezunu	2,35%	5,49%	3,92%	54,77%	32,55%	0,92%	38,04%	4,1
Yüksek okul mezunu	2,20%	0,55%	4,40%	61,54%	31,32%	0,00%	9,05%	4,2
Üniversite	1,38%	3,46%	3,46%	58,30%	32,87%	0,52%	28,74%	4,2
Master / Yüksek lisans	5,00%	5,00%	5,00%	10,00%	75,00%	0,00%	0,99%	4,5
Doktora	0,00%	9,09%	0,00%	27,27%	54,55%	9,09%	0,55%	4,4
Toplam	2,24%	3,53%	4,13%	57,24%	31,33%	1,54%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	0,00%	8,33%	12,50%	58,33%	20,83%	0,00%	1,29%	3,92
Esnaf	1,23%	6,79%	3,70%	54,32%	31,48%	2,47%	8,69%	4,11
Üst düzey yönetici	0,00%	3,13%	3,13%	56,25%	34,38%	3,13%	1,72%	4,26
İşçi	2,18%	3,37%	4,96%	60,12%	28,17%	1,19%	27,04%	4,1
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	4,17%	7,50%	4,17%	55,83%	25,83%	2,50%	6,44%	3,94
Kamu çalışanı	1,90%	1,90%	3,79%	65,88%	25,59%	0,95%	11,32%	4,12
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	0,78%	0,78%	2,34%	67,19%	27,34%	1,56%	6,87%	4,21
İşsiz	0,00%	1,72%	1,72%	39,66%	56,90%	0,00%	3,11%	4,52
Emekli	3,97%	1,59%	6,35%	54,76%	30,95%	2,38%	6,76%	4,1
Öğrenci	1,19%	5,36%	2,38%	46,43%	44,64%	0,00%	9,01%	4,28
Ev hanımı	4,66%	3,58%	5,73%	56,63%	25,81%	3,58%	14,97%	3,99
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	1,92%	3,85%	3,85%	40,38%	50,00%	0,00%	2,79%	4,33
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	2,36%	3,70%	4,40%	57,08%	30,79%	1,66%	100,00%	

3. Bazı siyasi partilerin veya kişilerin aday olmaları, adil olmayan bir şekilde engellenirse, seçme hakkı özgürce kullanılamaz.

Seçim sonuçlarının vatandaşların tercihlerini yansıtması için kimsenin adaylığının adil olmayan bir şekilde engellenmemesi gerekir. Seçimlerde güvenilir ve tarafsız bilginin önemine gösterilen hassasiyeti (%88,57), bu konuda bir miktar düşmüştür. Katılımcıların %68,08'i adil olmayan bir şekilde engellenirse, seçme hakkının özgürce kullanılamayacağına fikrine katılmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	3,48
2. Katılmıyorum	13,82
3. Kararsızım	10,14
4. Katılıyorum	47,59
5. Kesinlikle Katılıyorum	20,49
Fikrim Yok/Cevap Yok	4,48

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	3,57%	13,70%	10,03%	47,67%	20,26%	4,77%	50,07%	3,7
Erkek	3,39%	13,94%	10,26%	47,51%	20,72%	4,18%	49,93%	3,7
Toplam	3,48%	13,82%	10,14%	47,59%	20,49%	4,48%	100,00%	
18-24 yaş	3,48%	13,94%	4,88%	47,04%	26,83%	3,83%	14,27%	3,8
25-34 yaş	3,12%	13,10%	10,61%	48,67%	20,59%	3,90%	31,87%	3,7
35-44 yaş	3,62%	14,94%	9,59%	46,38%	20,28%	5,19%	31,63%	3,7
45-54 yaş	3,83%	12,46%	13,10%	52,08%	13,10%	5,43%	15,56%	3,6
55+ yaş	3,73%	14,93%	14,93%	38,81%	24,63%	2,99%	6,66%	3,7
Toplam	3,48%	13,82%	10,14%	47,59%	20,49%	4,48%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	33,33%	33,33%	0,00%	33,33%	0,00%	0,15%	3,3
Sadece okur/yazar	0,00%	11,11%	27,78%	33,33%	22,22%	5,56%	0,90%	3,7
İlkokul mezunu	4,55%	10,10%	12,63%	47,98%	15,15%	9,60%	9,85%	3,7
Ortaokul mezunu	3,81%	16,53%	12,29%	41,10%	16,53%	9,75%	11,74%	3,6
Lise mezunu	3,40%	15,42%	9,41%	45,88%	22,48%	3,40%	38,04%	3,7
Yüksek okul mezunu	2,75%	14,29%	10,99%	50,00%	17,58%	4,40%	9,05%	3,7
Üniversite	3,29%	11,76%	8,30%	53,11%	21,28%	2,25%	28,74%	3,8
Master / Yüksek lisans	10,00%	15,00%	5,00%	30,00%	40,00%	0,00%	0,99%	3,8
Doktora	0,00%	9,09%	27,27%	36,36%	27,27%	0,00%	0,55%	3,8
Toplam	3,48%	13,82%	10,14%	47,59%	20,49%	4,48%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	0,00%	16,67%	4,17%	50,00%	20,83%	8,33%	1,29%	3,82
Esnaf	4,32%	11,11%	14,81%	48,15%	20,37%	1,23%	8,69%	3,7
Üst düzey yönetici	6,25%	18,75%	9,38%	37,50%	25,00%	3,13%	1,72%	3,58
İşçi	4,17%	14,09%	9,72%	46,63%	19,84%	5,56%	27,04%	3,68
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	1,67%	16,67%	8,33%	50,83%	15,83%	6,67%	6,44%	3,67
Kamu çalışanı	1,90%	11,37%	11,85%	53,55%	17,06%	4,27%	11,32%	3,76
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	3,91%	9,38%	7,81%	59,38%	17,97%	1,56%	6,87%	3,79
İşsiz	3,45%	3,45%	6,90%	51,72%	31,03%	3,45%	3,11%	4,07
Emekli	3,17%	15,87%	10,32%	45,24%	22,22%	3,17%	6,76%	3,7
Öğrenci	2,98%	18,45%	5,36%	45,83%	26,19%	1,19%	9,01%	3,75
Ev hanımı	5,02%	16,49%	14,34%	38,71%	16,49%	8,96%	14,97%	3,5
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	3,85%	13,46%	1,92%	51,92%	28,85%	0,00%	2,79%	3,88
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	3,65%	14,00%	10,14%	47,53%	20,12%	4,56%	100,00%	

4. Herkesin eşit oy hakkına sahip olması, demokrasinin kalitesini düşürmektedir.

Eşit oy hakkı, demokrasinin en önemli şekil şartlarından biridir ve bu ilkenin temelinde bütün insanların doğuştan eşit değere sahip olduğu fikri yatmaktadır. Ancak bu ilke aynı zamanda, özellikle iletişim teknolojilerinin etkisiyle seçmen kitlerinin manipülasyona açık hale geldiği iddiasıyla tartışmaya açılmış ve bu konu modern demokrasilerin kriz alanlarından biri olarak ortaya çıkmıştır. Buradan hareketle bu araştırmaya bakıldığında dikkat çeken sonuç, katılımcıların %31,92'sinin bu fikri savunmasıdır. Neredeyse her üç kişiden biri eşit oy ilkesinin demokrasinin kalitesini düşürdüğünü düşünmektedir. Beklendiği gibi eğitim düzeyi arttıkça bu argümana katılım da artmaktadır. Eğitimli kişiler, eğitimli olmayanlara göre bu argümana daha çok katılmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	19,34
2. Katılmıyorum	33,62
3. Kararsızım	10,39
4. Katılıyorum	24,66
5. Kesinlikle Katılıyorum	7,26
Fikrim Yok/Cevap Yok	4,72

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	17,87%	34,46%	9,73%	24,33%	8,54%	5,06%	50,07%	2,7
Erkek	20,82%	32,77%	11,06%	25,00%	5,98%	4,38%	49,93%	2,6
Toplam	19,34%	33,62%	10,39%	24,66%	7,26%	4,72%	100,00%	
18-24 yaş	22,65%	34,15%	10,10%	19,86%	10,45%	2,79%	14,27%	2,6
25-34 yaş	18,25%	33,39%	10,14%	26,05%	7,02%	5,15%	31,87%	2,7
35-44 yaş	19,03%	36,16%	10,06%	23,43%	6,76%	4,56%	31,63%	2,6
45-54 yaş	16,61%	30,35%	10,86%	30,67%	6,39%	5,11%	15,56%	2,8
55+ yaş	25,37%	29,10%	12,69%	20,15%	5,97%	6,72%	6,66%	2,5
Toplam	19,34%	33,62%	10,39%	24,66%	7,26%	4,72%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	0,00%	33,33%	0,15%	3,5
Sadece okur/yazar	0,00%	16,67%	27,78%	27,78%	0,00%	27,78%	0,90%	3,2
İlkokul mezunu	20,71%	21,72%	13,64%	24,75%	6,57%	12,63%	9,85%	2,7
Ortaokul mezunu	15,68%	44,07%	10,17%	18,22%	3,39%	8,47%	11,74%	2,5
Lise mezunu	20,78%	34,25%	9,67%	23,40%	8,89%	3,01%	38,04%	2,6
Yüksek okul mezunu	14,29%	32,42%	12,64%	29,12%	7,14%	4,40%	9,05%	2,8
Üniversite	19,72%	34,60%	9,00%	27,68%	6,75%	2,25%	28,74%	2,7
Master / Yüksek lisans	40,00%	15,00%	10,00%	15,00%	20,00%	0,00%	0,99%	2,6
Doktora	36,36%	18,18%	9,09%	27,27%	9,09%	0,00%	0,55%	2,6
Toplam	19,34%	33,62%	10,39%	24,66%	7,26%	4,72%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	20,83%	41,67%	4,17%	25,00%	8,33%	0,00%	1,29%	2,58
Esnaf	21,60%	29,63%	12,35%	25,31%	9,26%	1,85%	8,69%	2,7
Üst düzey yönetici	15,63%	34,38%	9,38%	25,00%	12,50%	3,13%	1,72%	2,84
İşçi	17,26%	34,13%	10,12%	25,60%	8,13%	4,76%	27,04%	2,72
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	15,00%	47,50%	8,33%	20,00%	5,00%	4,17%	6,44%	2,5
Kamu çalışanı	18,01%	26,07%	8,06%	37,44%	3,79%	6,64%	11,32%	2,82
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	18,75%	25,00%	11,72%	35,16%	7,81%	1,56%	6,87%	2,88
İşsiz	34,48%	27,59%	8,62%	15,52%	12,07%	1,72%	3,11%	2,42
Emekli	22,22%	32,54%	12,70%	19,05%	6,35%	7,14%	6,76%	2,51
Öğrenci	22,62%	33,93%	10,71%	22,02%	8,93%	1,79%	9,01%	2,6
Ev hanımı	19,71%	31,54%	10,04%	20,43%	7,53%	10,75%	14,97%	2,6
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	23,08%	32,69%	15,38%	21,15%	7,69%	0,00%	2,79%	2,58
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	19,58%	32,40%	10,30%	25,21%	7,56%	4,94%	100,00%	

5. Seçim dönemlerinde TRT gibi devletin yayın organlarında iktidar partisi diğer partilerden daha fazla tanıtım yapabilir.

Bu soruda, eşit propaganda hakkı ile devletin tarafsızlığı ilkesi ilişkilendirilmiştir. İlkesel olarak, devletin yayın organları, devletin tarafsızlığı ilkesi ile hareket etmeli ve iktidar partisinin bir yayın organı haline gelmemelidir. Ancak bu konu, Türkiye’de özellikle seçim dönemlerinde sıklıkla tartışılmakta ve TRT’nin iktidar yanlısı yayınları ile RTÜK’ün muhalif kanallara verdiği cezalar eleştirilmektedir. Bu soruda, devletin yayın organlarının tarafsızlık ilkesini ihlali sorulmakta ve katılımcıların bu ifadeye verdiği puan, devletin yayın organlarında iktidar partisine ayrıcalık tanınmasının genel olarak (%56,13) kabul görmediğini göstermektedir. Bu duruma en çok tepki gösteren yaş grubu 18-24 yaş grubundaki gençlerdir. Eğitim seviyesi arttıkça bu önermeyi destekleme düzeyi düşmektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	23,02
2. Katılmıyorum	43,11
3. Kararsızım	9,60
4. Katılıyorum	17,26
5. Kesinlikle Katılıyorum	2,98
Fikrim Yok/Cevap Yok	4,03

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	23,44%	43,69%	9,04%	16,68%	3,08%	4,07%	50,07%	2,3
Erkek	22,61%	42,53%	10,16%	17,83%	2,89%	3,98%	49,93%	2,3
Toplam	23,02%	43,11%	9,60%	17,26%	2,98%	4,03%	100,00%	
18-24 yaş	32,06%	44,60%	8,36%	10,45%	0,35%	4,18%	14,27%	2,0
25-34 yaş	24,18%	46,80%	8,42%	15,60%	2,03%	2,96%	31,87%	2,2
35-44 yaş	21,70%	42,61%	9,75%	17,92%	3,30%	4,72%	31,63%	2,4
45-54 yaş	14,06%	42,17%	12,78%	21,09%	4,47%	5,43%	15,56%	2,6
55+ yaş	25,37%	26,87%	9,70%	27,61%	8,21%	2,24%	6,66%	2,7
Toplam	23,02%	43,11%	9,60%	17,26%	2,98%	4,03%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,15%	4,0
Sadece okur/yazar	16,67%	11,11%	16,67%	44,44%	11,11%	0,00%	0,90%	3,2
İlkokul mezunu	12,63%	23,74%	12,12%	36,87%	7,07%	7,58%	9,85%	3,0
Ortaokul mezunu	14,83%	35,17%	9,32%	27,97%	4,24%	8,47%	11,74%	2,7
Lise mezunu	23,66%	44,18%	10,98%	15,56%	2,88%	2,75%	38,04%	2,3
Yüksek okul mezunu	17,58%	52,75%	7,69%	14,84%	1,65%	5,49%	9,05%	2,3
Üniversite	29,24%	50,87%	7,44%	8,48%	1,38%	2,60%	28,74%	2,0
Master / Yüksek lisans	65,00%	30,00%	5,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,99%	1,4
Doktora	45,45%	9,09%	18,18%	18,18%	9,09%	0,00%	0,55%	2,4
Toplam	23,02%	43,11%	9,60%	17,26%	2,98%	4,03%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	16,67%	45,83%	12,50%	20,83%	0,00%	4,17%	1,29%	2,39
Esnaf	21,60%	37,65%	14,20%	19,75%	4,32%	2,47%	8,69%	2,46
Üst düzey yönetici	34,38%	40,63%	6,25%	12,50%	0,00%	6,25%	1,72%	1,97
İşçi	21,63%	40,28%	9,72%	20,24%	3,57%	4,56%	27,04%	2,41
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	16,67%	48,33%	10,83%	17,50%	0,83%	5,83%	6,44%	2,34
Kamu çalışanı	19,43%	49,76%	7,58%	12,80%	4,74%	5,69%	11,32%	2,3
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	23,44%	64,06%	7,81%	3,13%	0,78%	0,78%	6,87%	1,93
İşsiz	36,21%	48,28%	5,17%	8,62%	0,00%	1,72%	3,11%	1,86
Emekli	19,05%	33,33%	8,73%	26,19%	8,73%	3,97%	6,76%	2,71
Öğrenci	30,95%	47,02%	9,52%	10,71%	0,00%	1,79%	9,01%	2
Ev hanımı	20,43%	31,54%	11,11%	26,16%	3,94%	6,81%	14,97%	2,59
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	36,54%	44,23%	3,85%	11,54%	0,00%	3,85%	2,79%	1,9
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	22,69%	42,54%	9,60%	17,70%	3,17%	4,29%	100,00%	

6. Etnik temelli siyasi partilerin kurulması engellenmelidir.

Her ne kadar bazı potansiyel tehlikeler ortaya çıkarsa da etnik temelli siyasi partilerin yasaklanması, farklı etnisitelerden gelen insanların kendi kimliklerini ve çıkarlarını temsil edebileceği siyasi platformlardan mahrum kalmalarına neden olabilir ve bu durum siyasi temsilin tam olarak gerçekleşebilmesi önünde bir engel oluşturabilir. Bu önermede hem yüksek oranda kararsız çıkmış hem de katılan (%35,4) ve katılmayanların (%39,58) oranı neredeyse eşit şekilde oluşmuştur. Türkiye’de 1990’larda ortaya çıkan ve Türkiye demokrasinin önemli sorun alanlarından biri haline gelen etnik temelli siyasi partiler, her ne kadar dönem dönem bu kimliklerinden sıyrılıp Türkiye partisi olmayı hedefleseler de Türkiye siyasi ortamında gerçekleşmesi pek mümkün olamamıştır. Yüksek lisans mezunları, öğrenciler ve üst düzey yöneticiler etnik siyasi partilere en çok karşı olan grupken, işsizler etnik temelli siyasi partilerin engellenmesine en çok karşı çıkan grup olmuştur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	12,73
2. Katılmıyorum	26,85
3. Kararsızım	17,80
4. Katılıyorum	23,27
5. Kesinlikle Katılıyorum	12,13
Fikrim Yok/Cevap Yok	7,21

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	11,52%	25,02%	17,68%	24,03%	13,60%	8,14%	50,07%	3,0
Erkek	13,94%	28,69%	17,93%	22,51%	10,66%	6,27%	49,93%	2,9
Toplam	12,73%	26,85%	17,80%	23,27%	12,13%	7,21%	100,00%	
18-24 yaş	16,03%	24,74%	14,29%	21,25%	18,12%	5,57%	14,27%	3,0
25-34 yaş	12,32%	29,17%	19,19%	22,31%	10,76%	6,24%	31,87%	2,9
35-44 yaş	10,38%	24,21%	18,40%	25,16%	13,52%	8,33%	31,63%	3,1
45-54 yaş	10,22%	29,71%	18,85%	23,96%	7,35%	9,90%	15,56%	2,9
55+ yaş	24,63%	26,12%	13,43%	21,64%	10,45%	3,73%	6,66%	2,7
Toplam	12,73%	26,85%	17,80%	23,27%	12,13%	7,21%	100,00%	
Okuryazar değil	66,67%	0,00%	0,00%	33,33%	0,00%	0,00%	0,15%	2,0
Sadece okur/yazar	16,67%	38,89%	27,78%	5,56%	5,56%	5,56%	0,90%	2,4
İlkokul mezunu	18,18%	19,70%	13,64%	28,28%	8,08%	12,12%	9,85%	2,9
Ortaokul mezunu	9,32%	19,92%	18,22%	26,27%	10,59%	15,68%	11,74%	3,1
Lise mezunu	12,16%	27,45%	18,69%	23,53%	11,63%	6,54%	38,04%	3,0
Yüksek okul mezunu	6,59%	31,32%	20,88%	19,23%	16,48%	5,49%	9,05%	3,1
Üniversite	14,53%	29,58%	17,30%	21,97%	12,63%	3,98%	28,74%	2,9
Master / Yüksek lisans	15,00%	25,00%	5,00%	15,00%	40,00%	0,00%	0,99%	3,4
Doktora	9,09%	36,36%	9,09%	27,27%	18,18%	0,00%	0,55%	3,1
Toplam	12,73%	26,85%	17,80%	23,27%	12,13%	7,21%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	37,50%	12,50%	16,67%	16,67%	4,17%	1,29%	2,87
Esnaf	20,37%	24,69%	21,60%	19,14%	9,88%	4,32%	8,69%	2,72
Üst düzey yönetici	3,13%	28,13%	21,88%	21,88%	21,88%	3,13%	1,72%	3,32
İşçi	13,49%	23,02%	18,85%	26,39%	9,92%	8,33%	27,04%	2,96
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	5,00%	35,00%	13,33%	25,83%	10,00%	10,83%	6,44%	3,01
Kamu çalışanı	10,43%	26,07%	22,27%	21,33%	11,85%	8,06%	11,32%	2,98
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	7,03%	41,41%	16,41%	21,88%	11,72%	1,56%	6,87%	2,9
İşsiz	27,59%	27,59%	17,24%	12,07%	10,34%	5,17%	3,11%	2,47
Emekli	19,05%	27,78%	13,49%	22,22%	9,52%	7,94%	6,76%	2,73
Öğrenci	12,50%	29,76%	13,69%	23,21%	19,05%	1,79%	9,01%	3,07
Ev hanımı	12,54%	20,07%	17,20%	25,09%	11,11%	13,98%	14,97%	3,03
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	15,38%	26,92%	19,23%	15,38%	19,23%	3,85%	2,79%	2,96
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	13,20%	26,56%	17,81%	23,12%	11,80%	7,51%	100,00%	

7. Din temelli siyasi partilerin kurulması engellenmelidir.

Etnik kökenli parti kurulmasının engellenmesine savunanlardan farklı olarak din temelli siyasi parti kurulmasının engellenmesi gerektiğini düşünenlerin oranı %44'tür, engellenmesine karşı çıkanlar ise %35,94'tür. Bu argümanda kararsızların oranı da bir önceki soruya göre düşmüştür. Bu noktada, etnik temelli partilere oranla din temelli partilere daha yüksek bir karşı çıkış gözlemlenmektedir. Engellenmesi fikri en çok gençler arasında kabul görünürken, en az 55 yaş üstü katılımcılar arasında onaylanmaktadır. Öğrenciler, üst düzey yöneticiler ve serbest meslek sahipleri bu önermeye en çok destek veren gruplar olmuşlardır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	11,83
2. Katılmıyorum	24,61
3. Kararsızım	13,53
4. Katılıyorum	24,81
5. Kesinlikle Katılıyorum	19,19
Fikrim Yok/Cevap Yok	6,02

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	9,83%	23,73%	12,51%	25,92%	21,85%	6,16%	50,07%	3,3
Erkek	13,84%	25,50%	14,54%	23,71%	16,53%	5,88%	49,93%	3,0
Toplam	11,83%	24,61%	13,53%	24,81%	19,19%	6,02%	100,00%	
18-24 yaş	10,10%	17,42%	9,06%	25,78%	31,36%	6,27%	14,27%	3,5
25-34 yaş	8,58%	24,18%	14,20%	26,37%	21,06%	5,62%	31,87%	3,3
35-44 yaş	11,48%	21,70%	15,25%	26,42%	17,92%	7,23%	31,63%	3,2
45-54 yaş	12,78%	35,78%	13,42%	20,13%	11,82%	6,07%	15,56%	2,8
55+ yaş	30,60%	29,85%	11,94%	18,66%	7,46%	1,49%	6,66%	2,4
Toplam	11,83%	24,61%	13,53%	24,81%	19,19%	6,02%	100,00%	
Okuryazar değil	33,33%	66,67%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,15%	1,7
Sadece okur/yazar	27,78%	44,44%	5,56%	16,67%	5,56%	0,00%	0,90%	2,3
İlkokul mezunu	28,79%	25,76%	12,12%	15,15%	10,10%	8,08%	9,85%	2,5
Ortaokul mezunu	11,44%	26,69%	12,29%	25,42%	14,41%	9,75%	11,74%	3,1
Lise mezunu	10,07%	24,84%	13,07%	26,80%	19,61%	5,62%	38,04%	3,2
Yüksek okul mezunu	7,14%	24,18%	20,88%	25,82%	15,93%	6,04%	9,05%	3,2
Üniversite	9,52%	22,49%	13,49%	25,95%	23,88%	4,67%	28,74%	3,3
Master / Yüksek lisans	10,00%	20,00%	5,00%	5,00%	60,00%	0,00%	0,99%	3,9
Doktora	9,09%	27,27%	9,09%	27,27%	18,18%	9,09%	0,55%	3,2
Toplam	11,83%	24,61%	13,53%	24,81%	19,19%	6,02%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	29,17%	20,83%	25,00%	12,50%	0,00%	1,29%	2,96
Esnaf	17,90%	24,69%	12,96%	22,84%	17,90%	3,70%	8,69%	2,98
Üst düzey yönetici	9,38%	21,88%	12,50%	28,13%	25,00%	3,13%	1,72%	3,39
İşçi	12,30%	24,21%	15,08%	25,00%	16,67%	6,75%	27,04%	3,1
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	4,17%	20,83%	17,50%	28,33%	19,17%	10,00%	6,44%	3,42
Kamu çalışanı	8,06%	21,80%	20,38%	24,64%	16,59%	8,53%	11,32%	3,22
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	5,47%	35,94%	14,84%	21,88%	19,53%	2,34%	6,87%	3,14
İşsiz	22,41%	20,69%	13,79%	17,24%	17,24%	8,62%	3,11%	2,85
Emekli	24,60%	34,13%	11,11%	19,05%	7,94%	3,17%	6,76%	2,5
Öğrenci	6,55%	21,43%	6,55%	26,79%	35,71%	2,98%	9,01%	3,66
Ev hanımı	15,41%	27,60%	9,32%	25,45%	13,62%	8,60%	14,97%	2,94
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	13,46%	19,23%	5,77%	28,85%	28,85%	3,85%	2,79%	3,42
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	12,39%	25,27%	13,47%	24,52%	18,24%	6,12%	100,00%	

8. Bir lke için istikrar ve güvenlik demokrasiden daha önemlidir.

İstikrar ve güvenliğin demokrasiden daha önemli olduğunu katılımcıların %51,31'i kabul etmektedir. Esnaflar, işsizler ve serbest meslek sahipleri bu argümanı en az destekleyen grupken, eğitim düzeyi düştükçe bu teze onay düzeyi yükselmektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	6,76
2. Katılmıyorum	25,51
3. Kararsızım	12,58
4. Katılıyorum	39,38
5. Kesinlikle Katılıyorum	11,93
Fikrim Yok/Cevap Yok	3,83

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	7,35%	28,30%	11,62%	37,14%	11,72%	3,87%	50,07%	3,2
Erkek	6,18%	22,71%	13,55%	41,63%	12,15%	3,78%	49,93%	3,3
Toplam	6,76%	25,51%	12,58%	39,38%	11,93%	3,83%	100,00%	
18-24 yaş	8,36%	31,71%	13,59%	26,83%	14,63%	4,88%	14,27%	3,1
25-34 yaş	7,96%	24,96%	13,57%	38,69%	10,92%	3,90%	31,87%	3,2
35-44 yaş	4,72%	26,57%	12,74%	40,88%	11,16%	3,93%	31,63%	3,3
45-54 yaş	6,71%	21,41%	10,54%	46,96%	10,54%	3,83%	15,56%	3,4
55+ yaş	7,46%	19,40%	9,70%	44,78%	17,91%	0,75%	6,66%	3,5
Toplam	6,76%	25,51%	12,58%	39,38%	11,93%	3,83%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	33,33%	0,00%	0,15%	4,3
Sadece okur/yazar	0,00%	16,67%	11,11%	22,22%	44,44%	5,56%	0,90%	4,0
İlkokul mezunu	7,58%	8,08%	8,08%	55,05%	16,67%	4,55%	9,85%	3,7
Ortaokul mezunu	5,51%	15,25%	11,02%	50,85%	13,14%	4,24%	11,74%	3,5
Lise mezunu	7,32%	28,37%	13,20%	36,60%	10,72%	3,79%	38,04%	3,2
Yüksek okul mezunu	6,04%	25,82%	13,19%	38,46%	14,29%	2,20%	9,05%	3,3
Üniversite	6,40%	31,83%	14,19%	34,78%	8,82%	3,98%	28,74%	3,1
Master / Yüksek lisans	15,00%	30,00%	10,00%	15,00%	30,00%	0,00%	0,99%	3,2
Doktora	9,09%	36,36%	0,00%	27,27%	18,18%	9,09%	0,55%	3,1
Toplam	6,76%	25,51%	12,58%	39,38%	11,93%	3,83%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	20,83%	12,50%	33,33%	20,83%	4,17%	1,29%	3,39
Esnaf	8,02%	24,69%	13,58%	41,36%	9,88%	2,47%	8,69%	3,21
Üst düzey yönetici	3,13%	28,13%	18,75%	31,25%	15,63%	3,13%	1,72%	3,29
İşçi	5,16%	19,64%	10,52%	48,02%	13,49%	3,17%	27,04%	3,47
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	4,17%	36,67%	20,00%	27,50%	5,83%	5,83%	6,44%	2,94
Kamu çalışanı	7,58%	25,12%	13,74%	37,44%	11,85%	4,27%	11,32%	3,22
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	2,34%	32,03%	12,50%	42,97%	7,81%	2,34%	6,87%	3,22
İşsiz	13,79%	25,86%	24,14%	18,97%	10,34%	6,90%	3,11%	2,85
Emekli	6,35%	23,81%	8,73%	46,83%	13,49%	0,79%	6,76%	3,38
Öğrenci	10,71%	37,50%	13,10%	25,60%	10,71%	2,38%	9,01%	2,88
Ev hanımı	8,60%	17,20%	9,32%	42,65%	15,41%	6,81%	14,97%	3,42
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	15,38%	28,85%	15,38%	23,08%	11,54%	5,77%	2,79%	2,86
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	7,08%	24,79%	12,55%	39,59%	12,12%	3,86%	100,00%	

9. Bir ülke için refah ve kalkınma demokrasiden daha önemlidir.

Kalkınma ve refahın demokrasiden daha önemli olduğunu katılımcıların %49,62'si kabul etmektedir. Eğitim düzeyi düştükçe bu eğilim daha fazla sahiplenilmektedir. Bu anlamda öğrenciler, her ne kadar en çok gelecek kaygısı yaşayan gruptan biri olsa da refah ve kalkınmanın demokrasiden daha önemli olduğu görüşünü en az paylaşan grup olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	7,26
2. Katılmıyorum	26,01
3. Kararsızım	13,48
4. Katılıyorum	37,39
5. Kesinlikle Katılıyorum	12,23
Fikrim Yok/Cevap Yok	3,63

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	8,14%	28,10%	13,21%	34,76%	12,61%	3,18%	50,07%	3,2
Erkek	6,37%	23,90%	13,75%	40,04%	11,85%	4,08%	49,93%	3,3
Toplam	7,26%	26,01%	13,48%	37,39%	12,23%	3,63%	100,00%	
18-24 yaş	7,67%	31,71%	14,29%	25,78%	14,63%	5,92%	14,27%	3,1
25-34 yaş	8,42%	25,74%	14,04%	37,44%	11,08%	3,28%	31,87%	3,2
35-44 yaş	5,50%	26,89%	14,94%	38,21%	10,53%	3,93%	31,63%	3,2
45-54 yaş	7,99%	22,04%	10,22%	44,73%	11,82%	3,19%	15,56%	3,3
55+ yaş	7,46%	20,15%	9,70%	41,04%	21,64%	0,00%	6,66%	3,5
Toplam	7,26%	26,01%	13,48%	37,39%	12,23%	3,63%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,15%	4,7
Sadece okur/yazar	0,00%	16,67%	5,56%	38,89%	38,89%	0,00%	0,90%	4,0
İlkokul mezunu	7,58%	7,58%	9,60%	49,49%	21,21%	4,55%	9,85%	3,7
Ortaokul mezunu	5,08%	18,22%	8,05%	49,15%	15,68%	3,81%	11,74%	3,5
Lise mezunu	8,10%	27,71%	15,16%	35,29%	9,54%	4,18%	38,04%	3,1
Yüksek okul mezunu	6,04%	30,77%	14,84%	36,81%	8,24%	3,30%	9,05%	3,1
Üniversite	6,92%	32,35%	14,88%	32,53%	10,38%	2,94%	28,74%	3,1
Master / Yüksek lisans	25,00%	25,00%	10,00%	15,00%	25,00%	0,00%	0,99%	2,9
Doktora	9,09%	18,18%	9,09%	18,18%	45,45%	0,00%	0,55%	3,7
Toplam	7,26%	26,01%	13,48%	37,39%	12,23%	3,63%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	25,00%	12,50%	37,50%	12,50%	4,17%	1,29%	3,22
Esnaf	5,56%	28,40%	14,20%	39,51%	9,26%	3,09%	8,69%	3,19
Üst düzey yönetici	6,25%	28,13%	15,63%	37,50%	12,50%	0,00%	1,72%	3,22
İşçi	6,15%	20,83%	11,90%	45,44%	12,50%	3,17%	27,04%	3,39
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	4,17%	38,33%	21,67%	24,17%	9,17%	2,50%	6,44%	2,96
Kamu çalışanı	6,16%	26,54%	16,11%	35,55%	10,90%	4,74%	11,32%	3,19
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	3,13%	32,03%	10,94%	41,41%	10,94%	1,56%	6,87%	3,25
İşsiz	15,52%	25,86%	24,14%	22,41%	5,17%	6,90%	3,11%	2,74
Emekli	7,14%	21,43%	11,11%	40,48%	19,05%	0,79%	6,76%	3,43
Öğrenci	11,31%	33,93%	19,05%	20,83%	11,90%	2,98%	9,01%	2,88
Ev hanımı	10,39%	17,20%	8,24%	42,29%	14,70%	7,17%	14,97%	3,36
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	13,46%	25,00%	13,46%	30,77%	15,38%	1,92%	2,79%	3,1
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	7,46%	25,16%	13,68%	37,77%	12,29%	3,65%	100,00%	

10. Ordunun, Cumhuriyeti ve demokrasiyi koruma rolü olmalıdır.

Her ne kadar Türkiye'nin demokrasi tarihi darbeler ve darbe girişimleri tarihi olarak yazılabilir olsa da ve her bir darbe ülkenin hukuk, siyaset ve toplumsal yapısında kalıcı izler bırakmış olsa da hâlâ ordunun, Cumhuriyeti ve demokrasiyi koruması gerektiğini düşünenlerin oranı toplamda %59,22'dir ve bu oran maalesef Türkiye demokrasisi açısından oldukça problemlili bir bakış açısını da yansıtmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	8,45
2. Katılmıyorum	12,98
3. Kararsızım	12,28
4. Katılıyorum	45,25
5. Kesinlikle Katılıyorum	13,97
Fikrim Yok/Cevap Yok	7,06

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	7,94%	12,21%	11,42%	47,17%	13,90%	7,35%	50,07%	3,5
Erkek	8,96%	13,75%	13,15%	43,33%	14,04%	6,77%	49,93%	3,4
Toplam	8,45%	12,98%	12,28%	45,25%	13,97%	7,06%	100,00%	
18-24 yaş	7,32%	14,63%	12,54%	38,68%	17,42%	9,41%	14,27%	3,5
25-34 yaş	7,80%	11,54%	11,86%	48,05%	13,10%	7,64%	31,87%	3,5
35-44 yaş	8,49%	12,58%	12,58%	44,81%	14,31%	7,23%	31,63%	3,5
45-54 yaş	9,27%	13,74%	11,82%	46,96%	12,78%	5,43%	15,56%	3,4
55+ yaş	11,94%	16,42%	13,43%	44,03%	11,94%	2,24%	6,66%	3,3
Toplam	8,45%	12,98%	12,28%	45,25%	13,97%	7,06%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	33,33%	0,00%	33,33%	33,33%	0,00%	0,15%	3,7
Sadece okur/yazar	22,22%	11,11%	22,22%	27,78%	16,67%	0,00%	0,90%	3,1
İlkokul mezunu	16,16%	11,11%	15,66%	40,40%	9,60%	7,07%	9,85%	3,2
Ortaokul mezunu	8,05%	10,17%	10,59%	47,46%	14,41%	9,32%	11,74%	3,6
Lise mezunu	8,89%	15,69%	13,59%	41,31%	12,81%	7,71%	38,04%	3,4
Yüksek okul mezunu	4,95%	14,29%	11,54%	51,65%	12,64%	4,95%	9,05%	3,6
Üniversite	5,71%	10,90%	10,21%	50,52%	16,26%	6,40%	28,74%	3,7
Master / Yüksek lisans	20,00%	10,00%	0,00%	35,00%	30,00%	5,00%	0,99%	3,5
Doktora	9,09%	9,09%	27,27%	27,27%	27,27%	0,00%	0,55%	3,6
Toplam	8,45%	12,98%	12,28%	45,25%	13,97%	7,06%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	12,50%	4,17%	50,00%	20,83%	0,00%	1,29%	3,54
Esnaf	12,35%	18,52%	16,05%	40,12%	10,49%	2,47%	8,69%	3,18
Üst düzey yönetici	3,13%	25,00%	3,13%	50,00%	18,75%	0,00%	1,72%	3,56
İşçi	8,13%	10,12%	13,49%	45,83%	14,88%	7,54%	27,04%	3,53
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	0,00%	11,67%	19,17%	44,17%	14,17%	10,83%	6,44%	3,68
Kamu çalışanı	7,11%	17,54%	11,37%	46,45%	10,90%	6,64%	11,32%	3,39
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	7,81%	5,47%	6,25%	57,81%	21,09%	1,56%	6,87%	3,8
İşsiz	25,86%	18,97%	17,24%	22,41%	10,34%	5,17%	3,11%	2,71
Emekli	7,94%	17,46%	10,32%	48,41%	11,11%	4,76%	6,76%	3,39
Öğrenci	7,74%	17,26%	13,69%	39,88%	15,48%	5,95%	9,01%	3,41
Ev hanımı	13,62%	10,39%	13,98%	40,14%	11,83%	10,04%	14,97%	3,29
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	5,77%	11,54%	5,77%	48,08%	25,00%	3,85%	2,79%	3,78
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	9,07%	13,25%	12,82%	44,37%	14,06%	6,44%	100,00%	

İfade ve Basın Özgürlüğü

1. Facebook, Twitter ve Tiktok gibi sosyal medya platformlarında hükümeti zor duruma düşürecek yayınlara erişim engellenmelidir.

Bu önermede hükümetin sosyal medyaya yönelik yaptırımlarının desteklenme oranına bakılmıştır. İfade hürriyetine ilişkin hukuki değerlendirmelerde bir dönüm noktası olan Handyside vs UK (1976) kararında da bahsedildiği gibi ifade ancak demokratik bir toplumda kaçınılmaz bir gereklilik durumunda sınırlandırılabilir. Açıktır ki “hükümeti zor duruma düşürmek” demokratik bir toplumda kaçınılmaz bir gereklilik değildir. Bilakis ifadenin özü gerektiği durumda hükümeti zor duruma düşürme hakkıdır. Katılımcıların sadece %28,79’u bu yaptırımları desteklemekte, %55,44’ü karşı çıkmaktadır. Sosyal medya kullanımı daha yoğun olan gençler ve eğitimliler bu ifadeye en fazla karşı çıkan grup olmuştur.

Cevaplar	Yüzde (%)	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	19,19	55,44
2. Katılmıyorum	36,25	
3. Kararsızım	13,87	
4. Katılıyorum	22,87	28,79
5. Kesinlikle Katılıyorum	5,92	
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,89	

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	20,95%	34,96%	13,31%	23,14%	5,46%	2,18%	50,07%	2,6
Erkek	17,43%	37,55%	14,44%	22,61%	6,37%	1,59%	49,93%	2,6
Toplam	19,19%	36,25%	13,87%	22,87%	5,92%	1,89%	100,00%	
18-24 yaş	29,97%	40,07%	10,80%	12,89%	4,88%	1,39%	14,27%	2,2
25-34 yaş	22,15%	36,82%	13,42%	22,46%	4,52%	0,62%	31,87%	2,5
35-44 yaş	17,77%	35,53%	14,94%	24,69%	5,19%	1,89%	31,63%	2,6
45-54 yaş	9,58%	34,82%	17,57%	26,84%	8,31%	2,88%	15,56%	2,9
55+ yaş	11,19%	32,09%	8,96%	28,36%	12,69%	6,72%	6,66%	3,0
Toplam	19,19%	36,25%	13,87%	22,87%	5,92%	1,89%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	0,00%	33,33%	0,15%	4,0
Sadece okur/yazar	0,00%	16,67%	33,33%	22,22%	5,56%	22,22%	0,90%	3,2
İlkokul mezunu	8,59%	20,20%	13,64%	36,87%	16,67%	4,04%	9,85%	3,3
Ortaokul mezunu	14,83%	25,85%	13,14%	33,47%	9,32%	3,39%	11,74%	3,0
Lise mezunu	18,56%	36,99%	15,82%	23,40%	4,58%	0,65%	38,04%	2,6
Yüksek okul mezunu	14,29%	39,01%	15,93%	23,63%	4,95%	2,20%	9,05%	2,7
Üniversite	26,12%	45,50%	10,73%	12,98%	3,29%	1,38%	28,74%	2,2
Master / Yüksek lisans	65,00%	15,00%	5,00%	15,00%	0,00%	0,00%	0,99%	1,7
Doktora	18,18%	45,45%	18,18%	18,18%	0,00%	0,00%	0,55%	2,4
Toplam	19,19%	36,25%	13,87%	22,87%	5,92%	1,89%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	25,00%	25,00%	16,67%	25,00%	8,33%	0,00%	1,29%	2,67
Esnaf	16,05%	33,95%	22,84%	19,14%	8,02%	0,00%	8,69%	2,69
Üst düzey yönetici	21,88%	40,63%	9,38%	15,63%	9,38%	3,13%	1,72%	2,48
İşçi	17,86%	32,34%	14,29%	27,98%	5,36%	2,18%	27,04%	2,7
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	16,67%	47,50%	11,67%	20,83%	2,50%	0,83%	6,44%	2,45
Kamu çalışanı	13,74%	45,97%	9,00%	25,12%	4,27%	1,90%	11,32%	2,59
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	17,97%	51,56%	18,75%	9,38%	1,56%	0,78%	6,87%	2,24
İşsiz	29,31%	31,03%	18,97%	15,52%	5,17%	0,00%	3,11%	2,36
Emekli	11,90%	30,16%	9,52%	27,78%	13,49%	7,14%	6,76%	3,01
Öğrenci	32,14%	38,69%	10,71%	11,90%	5,95%	0,60%	9,01%	2,2
Ev hanımı	16,49%	22,58%	14,70%	33,69%	10,04%	2,51%	14,97%	2,98
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	32,69%	38,46%	9,62%	15,38%	0,00%	3,85%	2,79%	2,08
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	18,78%	35,46%	13,95%	23,55%	6,28%	1,98%	100,00%	

2. Gazetecilerin Cumhurbaşkanına ya da politikacılara hakaret etmesi hapis cezasını gerektirir.

Gazeteciler tıpkı akademisyenler gibi işlerinin gereği olarak ifade özgürlüğünü kullanırlar ve ifadeleri kısıtlandığında sadece ifadeleri kısıtlanmış olmaz, çalışma özgürlükleri de kısıtlanmış olur. Bu yüzden ülkemizde de ifade ve basın özgürlüğü kanunla korunmaktadır. Basın özgürlüğünün kanunla korunmasına rağmen ülkemizde hakaretin sınırları mahkemeler tarafından çok geniş tanımlanabilmektedirler. Dahası, ülkemizde parlamenter sistemde devleti temsil eden ancak yetkisi olmayan cumhurbaşkanına hakaret edilmesine ilişkin özel bir kanun maddesi vardı. Başkanlık sistemine geçildiğinde partili ve yetkili, dolayısıyla da sorumlu olan cumhurbaşkanı hâlâ aynı kanun maddesiyle korunmaya devam etmektedirler. Ayrıca, şahıslara hakaret şikâyete bağlı bir suçken cumhurbaşkanına hakaret şikâyete bağlı bir suç değildir. Katılımcıların %53,81'i gazetecilerin cumhurbaşkanına hakareten hapis cezası almasına karşı çıkarken, %29,29'u desteklemektedir. Diğer yandan, eğitim seviyesi düştükçe bu önermeye katılım oranı artarken, serbest meslek sahiplerinin bu önermeye katılmadıkları ve karşı durdukları görülmektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	16,66
2. Katılmıyorum	37,15
3. Kararsızım	13,92
4. Katılıyorum	22,03
5. Kesinlikle Katılıyorum	7,56
Fikrim Yok/Cevap Yok	2,69

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	16,88%	37,34%	12,91%	22,54%	7,25%	3,08%	50,07%	2,7
Erkek	16,43%	36,95%	14,94%	21,51%	7,87%	2,29%	49,93%	2,7
Toplam	16,66%	37,15%	13,92%	22,03%	7,56%	2,69%	100,00%	
18-24 yaş	25,09%	39,37%	13,94%	13,59%	4,53%	3,48%	14,27%	2,3
25-34 yaş	17,94%	38,69%	13,73%	22,62%	4,99%	2,03%	31,87%	2,6
35-44 yaş	15,25%	35,85%	14,62%	24,37%	6,60%	3,30%	31,63%	2,7
45-54 yaş	8,95%	39,62%	14,70%	23,32%	11,82%	1,60%	15,56%	2,9
55+ yaş	17,16%	25,37%	9,70%	23,13%	20,90%	3,73%	6,66%	3,1
Toplam	16,66%	37,15%	13,92%	22,03%	7,56%	2,69%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	33,33%	0,00%	0,15%	4,3
Sadece okur/yazar	11,11%	11,11%	11,11%	50,00%	16,67%	0,00%	0,90%	3,5
İlkokul mezunu	9,60%	17,17%	13,64%	36,87%	18,69%	4,04%	9,85%	3,4
Ortaokul mezunu	9,32%	29,66%	13,14%	33,90%	11,86%	2,12%	11,74%	3,1
Lise mezunu	16,99%	37,78%	15,29%	20,78%	6,27%	2,88%	38,04%	2,6
Yüksek okul mezunu	11,54%	43,96%	14,29%	20,88%	8,24%	1,10%	9,05%	2,7
Üniversite	21,80%	46,02%	12,28%	13,84%	3,11%	2,94%	28,74%	2,3
Master / Yüksek lisans	60,00%	20,00%	10,00%	5,00%	5,00%	0,00%	0,99%	1,8
Doktora	27,27%	18,18%	36,36%	9,09%	9,09%	0,00%	0,55%	2,6
Toplam	16,66%	37,15%	13,92%	22,03%	7,56%	2,69%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	41,67%	20,83%	16,67%	8,33%	0,00%	1,29%	2,67
Esnaf	17,90%	26,54%	18,52%	28,40%	6,79%	1,85%	8,69%	2,79
Üst düzey yönetici	18,75%	46,88%	3,13%	18,75%	12,50%	0,00%	1,72%	2,59
İşçi	15,48%	36,71%	13,29%	24,80%	6,94%	2,78%	27,04%	2,7
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	12,50%	45,00%	15,00%	22,50%	3,33%	1,67%	6,44%	2,58
Kamu çalışanı	12,32%	47,87%	11,85%	15,64%	9,00%	3,32%	11,32%	2,6
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	16,41%	56,25%	16,41%	7,81%	2,34%	0,78%	6,87%	2,23
İşsiz	24,14%	44,83%	13,79%	12,07%	1,72%	3,45%	3,11%	2,2
Emekli	13,49%	29,37%	9,52%	26,98%	18,25%	2,38%	6,76%	3,07
Öğrenci	27,38%	38,69%	13,69%	11,31%	5,95%	2,98%	9,01%	2,28
Ev hanımı	13,62%	22,94%	12,54%	35,48%	12,54%	2,87%	14,97%	3,11
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	32,69%	42,31%	13,46%	5,77%	1,92%	3,85%	2,79%	1,98
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	16,63%	37,23%	13,52%	22,16%	7,94%	2,52%	100,00%	

3. Hükümetin politikalarını destekleyen medya organları resmi ilanlar ve diğer kamusal kaynaklar yoluyla hükümet tarafından maddi olarak desteklenebilir.

Bu önerme ifade hürriyetinin kısıtlanması ile değil, fikirler piyasası ile ilgilidir. Bu önerme ile toplumda hükümet politikasını destekleyen tezlerin fikirler pazarında avantajlı konuma geçmesi için devletin imkanlarının haksız bir şekilde kullanılması ile ilgili insanların yaklaşımı araştırılmıştır. Fikirlerine güvenen insanlar kendi fikirlerini kamu kaynaklarıyla yaymak zorunda olduklarını düşünmezler. Ankete katılanların %59,42'si bu önermeye karşı çıkarken, %24,76'sı desteklemektedir. 45-54 yaş grubu hükümetin kendine yakın medya organlarına kaynak aktarmasına en sıcak bakan grupken, 18-24 yaş arası bu duruma en uzak yaklaşımı benimsemektedir. Diğer yandan, eğitim oranı yükseldikçe bu önermeye katılım oranı azalmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	20,04
2. Katılmıyorum	39,38
3. Kararsızım	11,74
4. Katılıyorum	19,24
5. Kesinlikle Katılıyorum	5,52
Fikrim Yok/Cevap Yok	4,08

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	20,75%	39,52%	11,12%	19,17%	5,56%	3,87%	50,07%	2,5
Erkek	19,32%	39,24%	12,35%	19,32%	5,48%	4,28%	49,93%	2,5
Toplam	20,04%	39,38%	11,74%	19,24%	5,52%	4,08%	100,00%	
18-24 yaş	25,78%	40,42%	8,01%	13,24%	7,67%	4,88%	14,27%	2,3
25-34 yaş	21,06%	41,97%	11,39%	18,10%	4,37%	3,12%	31,87%	2,4
35-44 yaş	18,40%	40,72%	12,58%	19,65%	4,40%	4,25%	31,63%	2,5
45-54 yaş	14,06%	34,82%	15,02%	24,28%	6,39%	5,43%	15,56%	2,7
55+ yaş	24,63%	29,10%	9,70%	23,88%	9,70%	2,99%	6,66%	2,6
Toplam	20,04%	39,38%	11,74%	19,24%	5,52%	4,08%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	33,33%	0,00%	66,67%	0,00%	0,00%	0,15%	3,3
Sadece okur/yazar	11,11%	22,22%	16,67%	44,44%	5,56%	0,00%	0,90%	3,1
İlkokul mezunu	16,16%	18,18%	13,64%	32,83%	11,62%	7,58%	9,85%	3,1
Ortaokul mezunu	9,75%	29,66%	14,83%	28,81%	9,75%	7,20%	11,74%	3,0
Lise mezunu	20,13%	38,43%	14,38%	18,82%	4,84%	3,40%	38,04%	2,5
Yüksek okul mezunu	15,93%	52,75%	9,89%	16,48%	1,65%	3,30%	9,05%	2,3
Üniversite	26,12%	48,79%	7,27%	11,25%	3,46%	3,11%	28,74%	2,1
Master / Yüksek lisans	45,00%	30,00%	0,00%	15,00%	10,00%	0,00%	0,99%	2,2
Doktora	27,27%	27,27%	9,09%	18,18%	18,18%	0,00%	0,55%	2,7
Toplam	20,04%	39,38%	11,74%	19,24%	5,52%	4,08%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	20,83%	29,17%	25,00%	16,67%	8,33%	0,00%	1,29%	2,63
Esnaf	20,37%	30,25%	18,52%	22,84%	4,94%	3,09%	8,69%	2,61
Üst düzey yönetici	25,00%	46,88%	6,25%	15,63%	3,13%	3,13%	1,72%	2,23
İşçi	18,45%	37,10%	12,10%	22,02%	5,95%	4,37%	27,04%	2,58
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	15,83%	46,67%	10,00%	19,17%	2,50%	5,83%	6,44%	2,42
Kamu çalışanı	17,54%	48,82%	11,37%	14,22%	2,37%	5,69%	11,32%	2,31
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	18,75%	60,94%	7,03%	9,38%	3,13%	0,78%	6,87%	2,17
İşsiz	32,76%	43,10%	13,79%	3,45%	1,72%	5,17%	3,11%	1,93
Emekli	20,63%	28,57%	14,29%	23,02%	7,94%	5,56%	6,76%	2,67
Öğrenci	25,60%	39,29%	8,93%	13,69%	10,12%	2,38%	9,01%	2,42
Ev hanımı	19,00%	27,24%	13,26%	27,96%	7,53%	5,02%	14,97%	2,77
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	30,77%	36,54%	7,69%	11,54%	7,69%	5,77%	2,79%	2,24
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	20,17%	38,47%	12,12%	19,31%	5,69%	4,24%	100,00%	

4. Hükümetin politikalarını eleştiren medya kuruluşlarına Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından yayın durdurma ya da para cezası verilmelidir.

RTÜK, son yıllarda tamamen televizyonların sansürlenmesi için kullanılmaya başlamış bir kurumdur. Zaten global trend izleyicilerin dijital servis sağlayıcılarına kayması şeklindeyken bir de TV’de sansürün geldiği boyut halkın televizyon izlemekten vazgeçmesine sebep olacak hale gelmiştir. İnsanlar artık haber kaynağı olarak haber televizyonlarını değil sosyal medya platformlarını görmektedir. 20 sene önce reklamların aslan payını alan TV’ler artık reklamlarda internetin çok gerisinde kalmıştır. Dahası bu fark yeni yatırımlarla daha da artmaktadır. Kısa- ca gelecekte internetin TV’den net şekilde daha etkili olacağı görülmektedir. RTÜK de buna mukabil kendi yetki alanını dijital medyayı da kapsayacak şekilde genişletme çabasındadır. Katılımcıların %63,6’sı RTÜK’ün muhalif kanallara karşı sansürcü tavrını eleştirmekte, %23,17’si ise bu tavrı desteklemektedir. RTÜK’ün muhalif medyanın üstüne daha fazla gitmesi fikri yaş yükseldikçe desteklenmektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	22,23
2. Katılmıyorum	41,37
3. Kararsızım	10,29
4. Katılıyorum	18,55
5. Kesinlikle Katılıyorum	4,62
Fikrim Yok/Cevap Yok	2,93

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	23,14%	40,02%	10,53%	19,07%	4,57%	2,68%	50,07%	2,4
Erkek	21,31%	42,73%	10,06%	18,03%	4,68%	3,19%	49,93%	2,4
Toplam	22,23%	41,37%	10,29%	18,55%	4,62%	2,93%	100,00%	
18-24 yaş	32,40%	44,60%	6,62%	10,10%	2,79%	3,48%	14,27%	2,0
25-34 yaş	22,31%	43,37%	10,14%	18,88%	3,28%	2,03%	31,87%	2,4
35-44 yaş	21,23%	43,55%	10,69%	17,92%	3,62%	2,99%	31,63%	2,4
45-54 yaş	13,42%	37,06%	15,34%	22,04%	7,67%	4,47%	15,56%	2,7
55+ yaş	25,37%	24,63%	5,22%	29,85%	12,69%	2,24%	6,66%	2,8
Toplam	22,23%	41,37%	10,29%	18,55%	4,62%	2,93%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	33,33%	0,00%	0,15%	4,3
Sadece okur/yazar	16,67%	5,56%	11,11%	50,00%	11,11%	5,56%	0,90%	3,4
İlkokul mezunu	14,14%	21,21%	10,10%	36,36%	12,63%	5,56%	9,85%	3,1
Ortaokul mezunu	13,14%	35,59%	10,17%	30,08%	5,93%	5,08%	11,74%	2,8
Lise mezunu	22,61%	41,05%	12,55%	17,39%	4,44%	1,96%	38,04%	2,4
Yüksek okul mezunu	15,38%	51,10%	12,09%	13,19%	4,95%	3,30%	9,05%	2,4
Üniversite	29,07%	49,83%	7,27%	10,03%	1,38%	2,42%	28,74%	2,0
Master / Yüksek lisans	65,00%	25,00%	5,00%	5,00%	0,00%	0,00%	0,99%	1,5
Doktora	27,27%	45,45%	0,00%	27,27%	0,00%	0,00%	0,55%	2,3
Toplam	22,23%	41,37%	10,29%	18,55%	4,62%	2,93%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	16,67%	45,83%	8,33%	25,00%	4,17%	0,00%	1,29%	2,54
Esnaf	20,37%	35,80%	14,20%	23,46%	6,17%	0,00%	8,69%	2,59
Üst düzey yönetici	18,75%	46,88%	3,13%	21,88%	3,13%	6,25%	1,72%	2,4
İşçi	19,25%	41,27%	9,72%	22,42%	4,17%	3,17%	27,04%	2,49
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	20,00%	53,33%	13,33%	10,83%	0,83%	1,67%	6,44%	2,18
Kamu çalışanı	18,96%	46,45%	9,95%	14,22%	4,74%	5,69%	11,32%	2,36
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	22,66%	58,59%	9,38%	8,59%	0,00%	0,78%	6,87%	2,04
İşsiz	37,93%	31,03%	17,24%	6,90%	1,72%	5,17%	3,11%	1,98
Emekli	21,43%	26,98%	8,73%	28,57%	8,73%	5,56%	6,76%	2,75
Öğrenci	33,93%	44,05%	6,55%	8,93%	4,76%	1,79%	9,01%	2,05
Ev hanımı	19,00%	25,81%	13,26%	29,75%	8,96%	3,23%	14,97%	2,83
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	34,62%	48,08%	3,85%	5,77%	3,85%	3,85%	2,79%	1,92
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	22,00%	40,34%	10,46%	19,26%	4,88%	3,06%	100,00%	

5. Şiddet çağrısı, ayrımcılık ve hakaret içermese de toplumun değer yargılarına ters olan fikirlerin ifade edilmesi sınırlandırılmalıdır.

Şiddet çağrısı hem Türk mahkemelerince hem de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından kısıtlanması makul olan bir ifade olarak değerlendirilmektedir, ancak bilhassa AİHM kararları bunun ancak sıkı bir inceleme (strict scrutiny) ile kabul edilebileceğini belirtmiştir. Toplumun değer yargılarına ters olan fikirlerin ifade edilmesinin engellenmesi ise her iki hukukta da açıkça ifade hürriyetinin engellenmesi demektir. Bu önermede, her iki husus birleştirilip, katılımcıların kendi ahlak ilkelerine ters fikirlerin sınırlandırılmasına nasıl baktıkları araştırılmıştır. Katılımcıların %41,32'si toplumsal değerlere aykırı ifadelerin sınırlandırılmasına karşı çıkmaktadır, sınırlandırmayı talep edenlerin oranı ise %43,91'dir. Önceki sorularda verilen cevaplarla paralel bir şekilde bu önerme de en az gençler arasında kabul görürken, yaş arttıkça sınırlama talebi yükselmektedir. Diğer yandan, eğitim düzeyi en düşük gruplar arasında bu fikir daha popülerdir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	12,68
2. Katılmıyorum	28,64
3. Kararsızım	12,18
4. Katılıyorum	34,96
5. Kesinlikle Katılıyorum	8,95
Fikrim Yok/Cevap Yok	2,59

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	13,70%	28,40%	11,92%	33,76%	9,43%	2,78%	50,07%	3,0
Erkek	11,65%	28,88%	12,45%	36,16%	8,47%	2,39%	49,93%	3,0
Toplam	12,68%	28,64%	12,18%	34,96%	8,95%	2,59%	100,00%	
18-24 yaş	21,95%	39,37%	10,80%	18,12%	7,67%	2,09%	14,27%	2,5
25-34 yaş	12,64%	29,49%	12,01%	35,26%	7,80%	2,81%	31,87%	3,0
35-44 yaş	11,48%	28,62%	13,36%	36,16%	7,70%	2,67%	31,63%	3,0
45-54 yaş	6,39%	21,41%	13,10%	44,09%	12,14%	2,88%	15,56%	3,4
55+ yaş	13,43%	18,66%	8,21%	42,54%	15,67%	1,49%	6,66%	3,3
Toplam	12,68%	28,64%	12,18%	34,96%	8,95%	2,59%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,15%	4,7
Sadece okur/yazar	16,67%	0,00%	27,78%	27,78%	27,78%	0,00%	0,90%	3,5
İlkokul mezunu	7,58%	9,60%	10,61%	51,52%	15,15%	5,56%	9,85%	3,6
Ortaokul mezunu	5,08%	20,34%	11,44%	49,15%	8,90%	5,08%	11,74%	3,4
Lise mezunu	11,90%	32,03%	14,51%	31,90%	8,10%	1,57%	38,04%	2,9
Yüksek okul mezunu	11,54%	24,73%	12,09%	40,66%	9,34%	1,65%	9,05%	3,1
Üniversite	17,47%	36,85%	9,34%	26,82%	7,09%	2,42%	28,74%	2,7
Master / Yüksek lisans	55,00%	20,00%	0,00%	20,00%	5,00%	0,00%	0,99%	2,0
Doktora	9,09%	18,18%	45,45%	18,18%	9,09%	0,00%	0,55%	3,0
Toplam	12,68%	28,64%	12,18%	34,96%	8,95%	2,59%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	37,50%	12,50%	20,83%	16,67%	0,00%	1,29%	2,92
Esnaf	11,11%	25,31%	20,99%	37,04%	5,56%	0,00%	8,69%	3,01
Üst düzey yönetici	15,63%	37,50%	9,38%	28,13%	3,13%	6,25%	1,72%	2,63
İşçi	11,71%	27,38%	11,11%	39,88%	7,34%	2,58%	27,04%	3,04
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	11,67%	39,17%	18,33%	22,50%	5,83%	2,50%	6,44%	2,71
Kamu çalışanı	12,32%	26,07%	12,32%	37,44%	9,95%	1,90%	11,32%	3,07
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	12,50%	26,56%	7,81%	40,63%	11,72%	0,78%	6,87%	3,13
İşsiz	17,24%	22,41%	18,97%	31,03%	3,45%	6,90%	3,11%	2,8
Emekli	12,70%	19,84%	6,35%	42,86%	15,08%	3,17%	6,76%	3,29
Öğrenci	21,43%	39,29%	10,71%	17,86%	10,71%	0,00%	9,01%	2,57
Ev hanımı	8,24%	17,92%	12,54%	42,65%	13,26%	5,38%	14,97%	3,37
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	23,08%	40,38%	9,62%	17,31%	3,85%	5,77%	2,79%	2,35
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	12,77%	27,41%	12,39%	35,57%	9,23%	2,63%	100,00%	

Dinî Özgürlükler

1. Hristiyan, Yahudi, vb. dinlere mensup kişilerin kitap, gazete ve radyo gibi yayınlarla tanıtım yapması yasaklanmalıdır.

Kişinin kendi dinini veya inancını yayma hakkı din özgürlüğü kapsamındadır. Laiklik ilkesi gereği, devletin tüm dinlere eşit mesafede olması, bu hakkın kullanımında vatandaşlar arasında bir ayırım yapmaması gereklidir. Devletler bu hakkı, ülkelerinde bulunan herkes için koruma yükümlülüğüne sahiptir. Bu sebeple İslam dinine mensup kişilerin dini inancı yayma hakkı ne kadar varsa diğer dinlere mensup kişilerin de aynı hakkı olmalıdır. Katılımcıların %39,48'i İslam dışındaki dinlerin tanıtım yapmasında bir sakınca görmemektedir. Bu yasağı destekleyen katılımcıların oranı ise %42,71'dir. Yasaklama talebi, yaş yükselip eğitim düştükçe daha çok desteklenmektedir

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	10,79
2. Katılmıyorum	28,69
3. Kararsızım	14,67
4. Katılıyorum	26,65
5. Kesinlikle Katılıyorum	16,06
Fikrim Yok/Cevap Yok	3,13

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	11,72%	28,60%	15,59%	24,83%	15,59%	3,67%	50,07%	3,0
Erkek	9,86%	28,78%	13,75%	28,49%	16,53%	2,59%	49,93%	3,1
Toplam	10,79%	28,69%	14,67%	26,65%	16,06%	3,13%	100,00%	
18-24 yaş	17,07%	29,97%	15,33%	21,25%	13,24%	3,14%	14,27%	2,8
25-34 yaş	12,17%	32,45%	16,85%	22,78%	12,17%	3,59%	31,87%	2,9
35-44 yaş	9,59%	29,72%	13,21%	28,30%	16,35%	2,83%	31,63%	3,1
45-54 yaş	3,51%	23,00%	16,61%	34,82%	18,85%	3,19%	15,56%	3,4
55+ yaş	13,43%	16,42%	5,22%	29,85%	32,84%	2,24%	6,66%	3,5
Toplam	10,79%	28,69%	14,67%	26,65%	16,06%	3,13%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,15%	4,7
Sadece okur/yazar	0,00%	16,67%	16,67%	27,78%	38,89%	0,00%	0,90%	3,9
İlkokul mezunu	3,03%	5,56%	10,10%	43,43%	35,35%	2,53%	9,85%	4,1
Ortaokul mezunu	5,51%	19,49%	13,98%	33,90%	21,61%	5,51%	11,74%	3,5
Lise mezunu	10,46%	26,80%	16,47%	27,32%	15,95%	3,01%	38,04%	3,1
Yüksek okul mezunu	5,49%	27,47%	24,18%	27,47%	12,09%	3,30%	9,05%	3,1
Üniversite	16,78%	43,94%	11,25%	17,30%	8,13%	2,60%	28,74%	2,6
Master / Yüksek lisans	50,00%	20,00%	5,00%	20,00%	5,00%	0,00%	0,99%	2,1
Doktora	9,09%	36,36%	27,27%	9,09%	9,09%	9,09%	0,55%	2,7
Toplam	10,79%	28,69%	14,67%	26,65%	16,06%	3,13%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	16,67%	29,17%	8,33%	20,83%	25,00%	0,00%	1,29%	3,08
Esnaf	7,41%	24,07%	17,90%	32,10%	18,52%	0,00%	8,69%	3,3
Üst düzey yönetici	12,50%	31,25%	15,63%	28,13%	9,38%	3,13%	1,72%	2,9
İşçi	8,13%	24,01%	16,87%	31,94%	14,88%	4,17%	27,04%	3,22
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	12,50%	45,83%	11,67%	20,00%	6,67%	3,33%	6,44%	2,61
Kamu çalışanı	9,48%	29,86%	14,22%	25,12%	17,06%	4,27%	11,32%	3,11
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	11,72%	53,13%	15,63%	14,84%	2,34%	2,34%	6,87%	2,42
İşsiz	3,45%	17,24%	18,97%	18,97%	37,93%	3,45%	3,11%	3,73
Emekli	9,52%	18,25%	9,52%	32,54%	25,40%	4,76%	6,76%	3,48
Öğrenci	20,83%	28,57%	16,07%	17,26%	14,29%	2,98%	9,01%	2,75
Ev hanımı	7,53%	19,00%	13,26%	31,18%	26,16%	2,87%	14,97%	3,51
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	25,00%	36,54%	13,46%	21,15%	3,85%	0,00%	2,79%	2,42
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	10,41%	27,68%	14,97%	26,93%	16,85%	3,17%	100,00%	

2. Mahalleimde bir sinagog ya da kilise açılmasına izin verilmemelidir.

Uluslararası insan hakları belgelerinde din ve vicdan özgürlüğünü güvence altına alınmış, her bireyin dinini serbestçe seçme ve bu dini uygulama hakkına sahip olduğunu belirtilmiştir. Bu özgürlük, dini toplulukların kendi ibadet yerlerini kurmalarını da kapsamaktadır. Devletler engellemek yerine, dini toplulukların bu özgürlüklerini korumakla mükelleftir. İbadethane açma özgürlüğü ile ilişkili bu soruda katılımcıların %43,96'sı kendi mahallelerinde bir sinagog ya da kilise açılmasının engellenmesini talep etmektedir. Mahallerinde sinagog ya da kilise açılmasında sakınca görmeyenlerin oranı ise %39,93'tür. Yaş arttıkça ve eğitim düzeyi düştükçe (doktoralılar dışında) yasaklama talebi yükselmektedir. Meslek grupları içinde ise yasaklamaya en karşı grup profesyonel meslek ve serbest meslek sahipleri olmuştur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	12,03
2. Katılmıyorum	27,90
3. Kararsızım	13,18
4. Katılıyorum	26,95
5. Kesinlikle Katılıyorum	17,01
Fikrim Yok/Cevap Yok	2,93

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	12,71%	27,61%	13,51%	26,12%	17,08%	2,98%	50,07%	3,1
Erkek	11,35%	28,19%	12,85%	27,79%	16,93%	2,89%	49,93%	3,1
Toplam	12,03%	27,90%	13,18%	26,95%	17,01%	2,93%	100,00%	
18-24 yaş	19,86%	28,22%	10,80%	26,13%	10,80%	4,18%	14,27%	2,8
25-34 yaş	13,10%	31,20%	16,54%	24,49%	11,70%	2,96%	31,87%	2,9
35-44 yaş	10,85%	27,52%	12,11%	29,40%	17,61%	2,52%	31,63%	3,2
45-54 yaş	5,43%	24,60%	14,70%	30,03%	21,73%	3,51%	15,56%	3,4
55+ yaş	11,19%	20,90%	3,73%	21,64%	41,79%	0,75%	6,66%	3,6
Toplam	12,03%	27,90%	13,18%	26,95%	17,01%	2,93%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,15%	4,7
Sadece okur/yazar	0,00%	11,11%	11,11%	33,33%	44,44%	0,00%	0,90%	4,1
İlkokul mezunu	4,55%	7,58%	9,60%	36,36%	39,90%	2,02%	9,85%	4,0
Ortaokul mezunu	6,78%	21,19%	7,63%	38,98%	20,34%	5,08%	11,74%	3,5
Lise mezunu	11,37%	26,54%	14,90%	27,84%	16,08%	3,27%	38,04%	3,1
Yüksek okul mezunu	7,69%	27,47%	23,63%	25,82%	12,64%	2,75%	9,05%	3,1
Üniversite	18,17%	40,48%	10,90%	18,69%	9,52%	2,25%	28,74%	2,6
Master / Yüksek lisans	50,00%	25,00%	5,00%	0,00%	20,00%	0,00%	0,99%	2,2
Doktora	9,09%	18,18%	45,45%	27,27%	0,00%	0,00%	0,55%	2,9
Toplam	12,03%	27,90%	13,18%	26,95%	17,01%	2,93%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	20,83%	20,83%	0,00%	37,50%	16,67%	4,17%	1,29%	3,09
Esnaf	8,02%	21,60%	17,28%	29,01%	23,46%	0,62%	8,69%	3,39
Üst düzey yönetici	9,38%	31,25%	18,75%	25,00%	12,50%	3,13%	1,72%	3
İşçi	10,52%	23,41%	15,87%	30,75%	15,87%	3,57%	27,04%	3,19
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	10,83%	45,00%	14,17%	21,67%	4,17%	4,17%	6,44%	2,62
Kamu çalışanı	9,95%	29,38%	17,06%	18,48%	20,85%	4,27%	11,32%	3,11
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	12,50%	50,78%	17,19%	15,63%	3,13%	0,78%	6,87%	2,46
İşsiz	1,72%	20,69%	10,34%	36,21%	27,59%	3,45%	3,11%	3,7
Emekli	8,73%	23,81%	6,35%	28,57%	29,37%	3,17%	6,76%	3,48
Öğrenci	23,81%	25,60%	10,12%	23,81%	13,10%	3,57%	9,01%	2,76
Ev hanımı	8,60%	17,56%	10,75%	32,97%	27,60%	2,51%	14,97%	3,55
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	26,92%	36,54%	5,77%	23,08%	7,69%	0,00%	2,79%	2,48
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	11,48%	26,93%	13,57%	27,09%	17,97%	2,95%	100,00%	

3. Mahalleimde bir Cem evi açılmasına izin verilmemelidir.

Türkiye’de Cem evleri ile ilgili sorun çok eskilere dayanmakta ve Türkiye’de en az 12 milyon Alevi olmasına rağmen çözülememektedir. Katılımcıların %49,68’si kendi mahallelerinde Cem evi açılmasında sakınca görmese de yasaklanmasını talep edenlerin oranı %33,96’dır. Yaş yükseldikçe ve eğitim düştükçe mahallesinde Cem evinin açılmasının engellenmesini isteyenlerin eğilimi güçlenmektedir. Her üç katılımcıdan biri Hristiyanlık ve Yahudilik gibi İslam dışındaki dinlere, olduğu kadar İslam içindeki Alevilik gibi mezheplerin ibadethanelerine karşı çıkmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	15,07
2. Katılmıyorum	34,61
3. Kararsızım	13,08
4. Katılıyorum	21,03
5. Kesinlikle Katılıyorum	12,93
Fikrim Yok/Cevap Yok	3,28

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	15,49%	35,05%	14,00%	19,86%	12,51%	3,08%	50,07%	2,8
Erkek	14,64%	34,16%	12,15%	22,21%	13,35%	3,49%	49,93%	2,9
Toplam	15,07%	34,61%	13,08%	21,03%	12,93%	3,28%	100,00%	
18-24 yaş	23,69%	35,19%	12,20%	16,38%	6,62%	5,92%	14,27%	2,4
25-34 yaş	15,76%	36,66%	15,76%	19,66%	9,05%	3,12%	31,87%	2,7
35-44 yaş	13,52%	36,32%	12,42%	21,86%	12,74%	3,14%	31,63%	2,8
45-54 yaş	8,31%	32,27%	13,74%	24,28%	18,53%	2,88%	15,56%	3,1
55+ yaş	16,42%	20,90%	3,73%	26,12%	32,84%	0,00%	6,66%	3,4
Toplam	15,07%	34,61%	13,08%	21,03%	12,93%	3,28%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,15%	4,7
Sadece okur/yazar	11,11%	16,67%	11,11%	22,22%	38,89%	0,00%	0,90%	3,6
İlkokul mezunu	8,08%	16,67%	9,09%	31,82%	32,83%	1,52%	9,85%	3,7
Ortaokul mezunu	8,05%	28,39%	13,98%	29,24%	14,83%	5,51%	11,74%	3,2
Lise mezunu	15,03%	31,76%	14,64%	22,35%	12,94%	3,27%	38,04%	2,9
Yüksek okul mezunu	9,89%	39,01%	22,53%	17,03%	8,79%	2,75%	9,05%	2,8
Üniversite	20,76%	46,71%	9,34%	14,01%	5,71%	3,46%	28,74%	2,4
Master / Yüksek lisans	55,00%	25,00%	0,00%	5,00%	15,00%	0,00%	0,99%	2,0
Doktora	18,18%	36,36%	27,27%	18,18%	0,00%	0,00%	0,55%	2,5
Toplam	15,07%	34,61%	13,08%	21,03%	12,93%	3,28%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	20,83%	29,17%	4,17%	29,17%	16,67%	0,00%	1,29%	2,92
Esnaf	9,88%	27,16%	15,43%	24,69%	20,99%	1,85%	8,69%	3,2
Üst düzey yönetici	9,38%	40,63%	12,50%	28,13%	6,25%	3,13%	1,72%	2,81
İşçi	13,10%	32,14%	16,67%	22,82%	12,30%	2,98%	27,04%	2,89
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	14,17%	47,50%	10,83%	20,00%	2,50%	5,00%	6,44%	2,46
Kamu çalışanı	11,37%	36,49%	16,59%	13,74%	17,06%	4,74%	11,32%	2,88
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	15,63%	57,81%	12,50%	10,16%	1,56%	2,34%	6,87%	2,22
İşsiz	6,90%	24,14%	10,34%	34,48%	18,97%	5,17%	3,11%	3,36
Emekli	13,49%	22,22%	7,94%	28,57%	25,40%	2,38%	6,76%	3,31
Öğrenci	26,19%	30,36%	13,69%	16,07%	8,33%	5,36%	9,01%	2,47
Ev hanımı	12,90%	24,73%	12,90%	26,52%	19,71%	3,23%	14,97%	3,16
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	30,77%	42,31%	5,77%	17,31%	3,85%	0,00%	2,79%	2,21
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	14,38%	33,15%	13,73%	21,62%	13,79%	3,33%	100,00%	

4. İlköğretimde verilen din ile ilişkili derslerde ağırlıklı olarak İslam öğretilmeli, diğer dinlere yer verilmemelidir.

1982 Anayasası ile birlikte zorunlu hale gelen din dersi ve bu dersin içeriği, bu tarihten beri Türkiye'nin sıcak gündemlerinden biri olagelmıştır. Eleştirilerin temelinde, dersin içeriğinin ağırlıklı olarak İslam dininin Sünni mezhebine dayandığı, başta Alevilik olmak üzere diğer mezhep ve dinlere yer verilmediği yatmaktadır. Müfredat ve ders içeriklerine yönelik eleştirilere rağmen katılımcıların %51,17'si din derslerinde ağırlıklı olarak İslam'ın öğretilmesi gerektiğini desteklemekte, katılımcıların %37,55'i ise bu fikre karşı çıkmaktadır. Bu önermeye destek yaş arttıkça ve eğitim seviyesi düştükçe yükselmektedir. Ayrıca işsizler, işçiler, ev hanımı ve esnaf- lar bu önermeye en yüksek düzeyde destek veren meslek gruplar arasında yer almaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	15,07
2. Katılmıyorum	22,48
3. Kararsızım	9,55
4. Katılıyorum	34,51
5. Kesinlikle Katılıyorum	16,66
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,74

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	16,68%	21,65%	10,23%	34,16%	15,39%	1,89%	50,07%	3,1
Erkek	13,45%	23,31%	8,86%	34,86%	17,93%	1,59%	49,93%	3,2
Toplam	15,07%	22,48%	9,55%	34,51%	16,66%	1,74%	100,00%	
18-24 yaş	23,00%	26,83%	10,80%	25,44%	12,54%	1,39%	14,27%	2,8
25-34 yaş	15,76%	25,43%	11,70%	33,54%	11,54%	2,03%	31,87%	3,0
35-44 yaş	13,99%	21,54%	9,59%	35,85%	17,30%	1,73%	31,63%	3,2
45-54 yaş	7,67%	17,57%	6,39%	44,73%	22,36%	1,28%	15,56%	3,6
55+ yaş	17,16%	14,93%	3,73%	28,36%	33,58%	2,24%	6,66%	3,5
Toplam	15,07%	22,48%	9,55%	34,51%	16,66%	1,74%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,15%	4,7
Sadece okur/yazar	5,56%	11,11%	11,11%	22,22%	50,00%	0,00%	0,90%	4,0
İlkokul mezunu	4,55%	6,06%	7,07%	40,40%	40,40%	1,52%	9,85%	4,1
Ortaokul mezunu	9,32%	16,10%	4,66%	44,49%	22,88%	2,54%	11,74%	3,6
Lise mezunu	14,12%	23,40%	10,72%	35,03%	15,56%	1,18%	38,04%	3,2
Yüksek okul mezunu	8,79%	24,18%	10,99%	41,21%	13,19%	1,65%	9,05%	3,3
Üniversite	23,18%	29,76%	10,21%	26,99%	7,61%	2,25%	28,74%	2,7
Master / Yüksek lisans	55,00%	20,00%	0,00%	10,00%	10,00%	5,00%	0,99%	2,0
Doktora	18,18%	9,09%	36,36%	27,27%	9,09%	0,00%	0,55%	3,0
Toplam	15,07%	22,48%	9,55%	34,51%	16,66%	1,74%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	20,83%	25,00%	4,17%	37,50%	12,50%	0,00%	1,29%	2,96
Esnaf	8,02%	20,99%	13,58%	35,19%	22,22%	0,00%	8,69%	3,43
Üst düzey yönetici	21,88%	28,13%	18,75%	18,75%	9,38%	3,13%	1,72%	2,65
İşçi	12,10%	17,86%	9,72%	41,07%	18,06%	1,19%	27,04%	3,36
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	11,67%	44,17%	13,33%	19,17%	9,17%	2,50%	6,44%	2,69
Kamu çalışanı	13,27%	19,43%	8,06%	38,39%	17,06%	3,79%	11,32%	3,28
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	17,97%	26,56%	9,38%	42,97%	1,56%	1,56%	6,87%	2,83
İşsiz	6,90%	12,07%	10,34%	48,28%	18,97%	3,45%	3,11%	3,63
Emekli	12,70%	17,46%	2,38%	36,51%	28,57%	2,38%	6,76%	3,52
Öğrenci	25,60%	25,00%	12,50%	20,24%	16,07%	0,60%	9,01%	2,76
Ev hanımı	13,98%	14,34%	7,53%	36,20%	26,52%	1,43%	14,97%	3,48
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	25,00%	34,62%	13,46%	23,08%	3,85%	0,00%	2,79%	2,46
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	14,27%	21,24%	9,71%	35,35%	17,81%	1,61%	100,00%	

Örgütlenme Özgürlüğü

1. Hükümet, yasal da olsa zararlı olduğunu düşündüğü bazı sivil toplum kuruluşlarını kapatabilir.

Örgüt kurma ve mevcut örgütlere katılma hakkı anayasal bir haktır ve herkesin, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hakkına sahiptir. Dernekler Anayasa'da belirtildiği şekliyle kanunun öngördüğü hallerde, hâkim kararı ile kapatılabilmektedir. Kısaca derneklerin kapatılması iktidar partisinin görüşüne göre değil, hâkim kararı ile yapılabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, katılımcıların %43,91'i, hükümete sivil toplumu istediği şekilde şekillendirme gücünü tanımaktadır. Bu özgür bir sivil topluma olan ihtiyacın pek kuvvetli olmadığını göstermektedir. Gençler, bu önermeye en az destek veren grup olurken, eğitim seviyesi düştükçe bu teze olan destek artmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	15,27
2. Katılmıyorum	23,52
3. Kararsızım	14,27
4. Katılıyorum	36,60
5. Kesinlikle Katılıyorum	7,31
Fikrim Yok/Cevap Yok	3,03

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	15,69%	22,24%	14,50%	37,64%	6,85%	3,08%	50,07%	3,0
Erkek	14,84%	24,80%	14,04%	35,56%	7,77%	2,99%	49,93%	3,0
Toplam	15,27%	23,52%	14,27%	36,60%	7,31%	3,03%	100,00%	
18-24 yaş	20,56%	28,92%	17,07%	23,69%	5,23%	4,53%	14,27%	2,6
25-34 yaş	16,85%	23,09%	14,20%	37,13%	5,93%	2,81%	31,87%	2,9
35-44 yaş	11,95%	24,84%	14,31%	38,05%	8,18%	2,67%	31,63%	3,1
45-54 yaş	13,10%	17,89%	12,14%	45,05%	8,31%	3,51%	15,56%	3,2
55+ yaş	17,16%	20,90%	13,43%	35,07%	11,94%	1,49%	6,66%	3,0
Toplam	15,27%	23,52%	14,27%	36,60%	7,31%	3,03%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	33,33%	0,00%	0,15%	4,3
Sadece okur/yazar	5,56%	16,67%	27,78%	44,44%	5,56%	0,00%	0,90%	3,3
İlkokul mezunu	10,10%	13,64%	6,06%	48,48%	15,66%	6,06%	9,85%	3,5
Ortaokul mezunu	10,17%	14,41%	14,83%	45,76%	8,47%	6,36%	11,74%	3,3
Lise mezunu	16,73%	25,49%	14,64%	34,77%	6,14%	2,22%	38,04%	2,9
Yüksek okul mezunu	9,89%	26,37%	17,03%	38,46%	7,14%	1,10%	9,05%	3,1
Üniversite	18,34%	27,85%	14,88%	31,66%	4,84%	2,42%	28,74%	2,8
Master / Yüksek lisans	45,00%	15,00%	15,00%	5,00%	20,00%	0,00%	0,99%	2,4
Doktora	9,09%	18,18%	27,27%	18,18%	18,18%	9,09%	0,55%	3,2
Toplam	15,27%	23,52%	14,27%	36,60%	7,31%	3,03%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	33,33%	4,17%	45,83%	8,33%	0,00%	1,29%	3,13
Esnaf	16,05%	24,07%	15,43%	34,57%	8,02%	1,85%	8,69%	2,94
Üst düzey yönetici	12,50%	34,38%	9,38%	31,25%	9,38%	3,13%	1,72%	2,9
İşçi	14,29%	23,02%	12,70%	39,88%	6,35%	3,77%	27,04%	3,01
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	9,17%	37,50%	21,67%	25,00%	5,00%	1,67%	6,44%	2,79
Kamu çalışanı	17,54%	21,33%	11,85%	36,02%	9,00%	4,27%	11,32%	2,98
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	10,94%	24,22%	13,28%	43,75%	6,25%	1,56%	6,87%	3,1
İşsiz	24,14%	27,59%	18,97%	20,69%	5,17%	3,45%	3,11%	2,54
Emekli	15,08%	21,43%	11,11%	40,48%	9,52%	2,38%	6,76%	3,08
Öğrenci	23,21%	26,79%	17,86%	26,19%	4,76%	1,19%	9,01%	2,62
Ev hanımı	13,26%	16,13%	11,11%	43,37%	11,47%	4,66%	14,97%	3,25
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	34,62%	15,38%	17,31%	25,00%	3,85%	3,85%	2,79%	2,46
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	15,72%	23,39%	13,73%	36,53%	7,51%	3,11%	100,00%	

2. Sivil toplum kuruluşları hükümetlerin performansını raporlayabilir ve eleştirebilir.

Demokratik düzenin bir parçası olarak sivil toplum kuruluşlarının varoluş sebeplerinden en önemlilerinden biri gözetleyicilik fonksiyonudur. Birey ve devlet arasında yer alan bu kurumlar, bir yandan aktif vatandaşlık için bir mekanizma olarak işlev sağlarken bir yandan da hem kamu hem de özel kurumların şeffaf ve hesap verebilir olmalarını sağlamak için gözetleyicilik işlevini gerçekleştirir, bu gözlemlerini raporlar ve bu raporlar doğrultusunda da hükümetin politikalarını eleştirebilir. Araştırmada ortaya çıkan sonuca göre, katılımcıların %68,47'si sivil toplum kuruluşlarının bu işlevini benimsemektedir. Eğitim seviyesi arttıkça bu önermeye destek artmakta, yaş yükseldikçe azalmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	4,38
2. Katılmıyorum	11,83
3. Kararsızım	10,34
4. Katılıyorum	52,01
5. Kesinlikle Katılıyorum	16,46
Fikrim Yok/Cevap Yok	4,97

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	3,48%	11,92%	10,33%	49,95%	18,07%	6,26%	50,07%	3,7
Erkek	5,28%	11,75%	10,36%	54,08%	14,84%	3,69%	49,93%	3,6
Toplam	4,38%	11,83%	10,34%	52,01%	16,46%	4,97%	100,00%	
18-24 yaş	4,18%	10,10%	5,92%	50,17%	22,65%	6,97%	14,27%	3,8
25-34 yaş	4,37%	10,76%	11,86%	53,51%	15,60%	3,90%	31,87%	3,7
35-44 yaş	3,93%	10,06%	11,01%	52,52%	17,30%	5,19%	31,63%	3,7
45-54 yaş	3,83%	15,65%	9,90%	54,95%	10,86%	4,79%	15,56%	3,6
55+ yaş	8,21%	20,15%	10,45%	39,55%	16,42%	5,22%	6,66%	3,4
Toplam	4,38%	11,83%	10,34%	52,01%	16,46%	4,97%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	66,67%	0,00%	0,00%	33,33%	0,00%	0,15%	3,0
Sadece okur/yazar	11,11%	5,56%	33,33%	22,22%	11,11%	16,67%	0,90%	3,2
İlkokul mezunu	8,59%	18,69%	14,65%	35,35%	10,61%	12,12%	9,85%	3,2
Ortaokul mezunu	5,08%	16,95%	12,71%	42,37%	11,44%	11,44%	11,74%	3,4
Lise mezunu	4,58%	12,29%	9,80%	52,42%	17,39%	3,53%	38,04%	3,7
Yüksek okul mezunu	1,65%	12,09%	9,89%	59,34%	14,29%	2,75%	9,05%	3,8
Üniversite	3,29%	6,92%	8,30%	60,55%	18,51%	2,42%	28,74%	3,9
Master / Yüksek lisans	0,00%	0,00%	5,00%	40,00%	55,00%	0,00%	0,99%	4,5
Doktora	0,00%	18,18%	9,09%	45,45%	27,27%	0,00%	0,55%	3,8
Toplam	4,38%	11,83%	10,34%	52,01%	16,46%	4,97%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	4,17%	12,50%	8,33%	50,00%	25,00%	0,00%	1,29%	3,79
Esnaf	7,41%	8,64%	17,28%	48,15%	17,28%	1,23%	8,69%	3,6
Üst düzey yönetici	0,00%	6,25%	12,50%	59,38%	21,88%	0,00%	1,72%	3,97
İşçi	5,75%	13,69%	7,94%	51,59%	15,67%	5,36%	27,04%	3,61
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	3,33%	9,17%	9,17%	63,33%	8,33%	6,67%	6,44%	3,69
Kamu çalışanı	3,32%	9,95%	9,00%	57,82%	15,64%	4,27%	11,32%	3,76
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	0,78%	4,69%	5,47%	73,44%	14,84%	0,78%	6,87%	3,98
İşsiz	3,45%	6,90%	8,62%	46,55%	29,31%	5,17%	3,11%	3,96
Emekli	7,14%	18,25%	10,32%	45,24%	13,49%	5,56%	6,76%	3,42
Öğrenci	4,17%	13,10%	5,95%	49,40%	24,40%	2,98%	9,01%	3,79
Ev hanımı	5,73%	17,56%	16,13%	35,48%	13,62%	11,47%	14,97%	3,38
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	0,00%	3,85%	9,62%	48,08%	34,62%	3,85%	2,79%	4,18
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	4,72%	12,12%	10,14%	51,07%	16,79%	5,15%	100,00%	

3. Silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yapılmasını devlet engelleyebilir.

Türkiye’de çok uzun zamandan beri bazı dini toplulukların / grupların gösterileri hariç hemen her gösteri ve yürüyüşe şiddetli biçimde müdahale edilmektedir. Hukuken, herkesin önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı vardır. Burada göstericilerin sadece bildirim zorunluluğu bulunmaktadır ve bu bildirim de amacı kolluk kuvvetlerinin göstericileri ve üçüncü kişileri korumak için önlem alabilmesidir. Barışçıl gösteri hakkına katılımcıların %54,15’i sahip çıkarken, %33,92’si bunun engellenebileceğini kabul etmektedir. Bu önerme yaş arttıkça daha çok destek görürken, eğitim düzeyi düştükçe destek düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir. Emekli, kamu çalışanı ve ev hanımları devletin «şiddet içermeyen» gösteri ve toplantıları da engelleyebileceğini en haklı gören gruplardır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	16,81
2. Katılmıyorum	37,34
3. Kararsızım	9,05
4. Katılıyorum	26,36
5. Kesinlikle Katılıyorum	7,56
Fikrim Yok/Cevap Yok	2,88

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	17,28%	37,54%	8,14%	26,91%	7,35%	2,78%	50,07%	2,7
Erkek	16,33%	37,15%	9,96%	25,80%	7,77%	2,99%	49,93%	2,7
Toplam	16,81%	37,34%	9,05%	26,36%	7,56%	2,88%	100,00%	
18-24 yaş	21,95%	39,72%	9,06%	19,16%	6,62%	3,48%	14,27%	2,5
25-34 yaş	18,72%	38,38%	9,05%	25,74%	5,77%	2,34%	31,87%	2,6
35-44 yaş	14,62%	40,09%	8,96%	24,84%	8,02%	3,46%	31,63%	2,7
45-54 yaş	11,18%	31,95%	8,95%	36,10%	8,31%	3,51%	15,56%	3,0
55+ yaş	20,15%	26,87%	9,70%	29,10%	14,18%	0,00%	6,66%	2,9
Toplam	16,81%	37,34%	9,05%	26,36%	7,56%	2,88%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,15%	4,0
Sadece okur/yazar	11,11%	16,67%	16,67%	38,89%	16,67%	0,00%	0,90%	3,3
İlkokul mezunu	12,63%	19,19%	13,13%	38,89%	11,11%	5,05%	9,85%	3,2
Ortaokul mezunu	9,75%	31,36%	8,47%	35,59%	8,90%	5,93%	11,74%	3,0
Lise mezunu	17,52%	37,65%	9,02%	24,18%	8,89%	2,75%	38,04%	2,7
Yüksek okul mezunu	9,89%	39,01%	12,64%	25,82%	10,99%	1,65%	9,05%	2,9
Üniversite	21,63%	46,37%	6,75%	20,93%	2,77%	1,56%	28,74%	2,4
Master / Yüksek lisans	50,00%	30,00%	5,00%	10,00%	5,00%	0,00%	0,99%	1,9
Doktora	9,09%	27,27%	9,09%	36,36%	9,09%	9,09%	0,55%	3,1
Toplam	16,81%	37,34%	9,05%	26,36%	7,56%	2,88%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	25,00%	25,00%	16,67%	25,00%	8,33%	0,00%	1,29%	2,67
Esnaf	18,52%	32,10%	12,35%	28,40%	7,41%	1,23%	8,69%	2,74
Üst düzey yönetici	15,63%	50,00%	0,00%	18,75%	15,63%	0,00%	1,72%	2,69
İşçi	15,67%	34,92%	9,33%	26,59%	8,53%	4,96%	27,04%	2,76
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	10,83%	53,33%	10,83%	18,33%	5,00%	1,67%	6,44%	2,53
Kamu çalışanı	12,80%	34,60%	6,64%	33,65%	8,53%	3,79%	11,32%	2,9
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	15,63%	47,66%	8,59%	23,44%	3,13%	1,56%	6,87%	2,5
İşsiz	24,14%	48,28%	5,17%	15,52%	3,45%	3,45%	3,11%	2,23
Emekli	16,67%	26,19%	7,14%	34,13%	13,49%	2,38%	6,76%	3,02
Öğrenci	23,21%	41,07%	8,93%	18,45%	7,74%	0,60%	9,01%	2,46
Ev hanımı	15,77%	25,45%	10,39%	35,48%	8,96%	3,94%	14,97%	2,96
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	34,62%	36,54%	9,62%	17,31%	1,92%	0,00%	2,79%	2,15
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	16,95%	35,84%	9,12%	27,15%	7,94%	3,00%	100,00%	

4. Kolluk görevlileri (polis) barışçıl gösterileri engellemek için sert müdahalelerde bulunabilir.

Bir önceki soru gösterilerin, yapılmadan engellenmesi ile ilişkili iken, bu soru kolluk kuvvetlerinin bir gösteriye nasıl müdahale etmeleri gerektiğini ile ilgilidir. Demokratik bir hak olarak barışçıl gösterilere müdahalenin meşru olabilmesi için öncelikle güç kullanılmadan önce diğer tüm yolların denenmiş olması, tüm yollar denendiğinde ise kullanılan gücün kademeli olarak artırılması gerekmektedir. Bu süreçlere uyulmadığı takdirde ilgili yetkililerin hem hukuki hem de cezai sorumluluğu bulunmaktadır. Barışçıl gösteri hakkını savunanlardan (%54,15) daha fazla katılımcı sert müdahalelere karşı çıkmaktadır. Sert müdahalelere karşı çıkanlar %66,24 iken, bu müdahaleleri savunanlar %23,92'dir. Kolluk kuvvetlerinin barışçıl gösterileri sertlikle bastırması fikri yaş yükseldikçe ve eğitim düzeyi geriledikçe daha çok kabul görmektedir. Bu önermenin en çok desteklendiği gruplar ise emekliler ve ev hanımlarıdır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	21,93
2. Katılmıyorum	44,31
3. Kararsızım	8,16
4. Katılıyorum	18,25
5. Kesinlikle Katılıyorum	5,67
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,69

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	23,04%	44,59%	7,25%	17,18%	6,26%	1,69%	50,07%	2,4
Erkek	20,82%	44,02%	9,06%	19,32%	5,08%	1,69%	49,93%	2,4
Toplam	21,93%	44,31%	8,16%	18,25%	5,67%	1,69%	100,00%	
18-24 yaş	28,57%	46,69%	6,62%	11,15%	3,48%	3,48%	14,27%	2,1
25-34 yaş	24,80%	46,80%	7,18%	16,22%	3,90%	1,09%	31,87%	2,3
35-44 yaş	19,18%	48,27%	7,55%	17,30%	6,45%	1,26%	31,63%	2,4
45-54 yaş	14,38%	35,78%	13,74%	26,20%	7,35%	2,56%	15,56%	2,8
55+ yaş	24,63%	28,36%	5,97%	29,10%	11,19%	0,75%	6,66%	2,7
Toplam	21,93%	44,31%	8,16%	18,25%	5,67%	1,69%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,15%	4,7
Sadece okur/yazar	11,11%	16,67%	5,56%	44,44%	22,22%	0,00%	0,90%	3,5
İlkokul mezunu	13,64%	23,74%	14,14%	36,36%	10,10%	2,02%	9,85%	3,1
Ortaokul mezunu	14,83%	39,41%	10,59%	25,42%	7,20%	2,54%	11,74%	2,7
Lise mezunu	23,66%	46,67%	7,97%	14,38%	5,36%	1,96%	38,04%	2,3
Yüksek okul mezunu	14,29%	48,90%	6,04%	21,98%	7,14%	1,65%	9,05%	2,6
Üniversite	26,64%	50,52%	6,40%	12,63%	2,77%	1,04%	28,74%	2,1
Master / Yüksek lisans	70,00%	25,00%	0,00%	5,00%	0,00%	0,00%	0,99%	1,4
Doktora	18,18%	45,45%	9,09%	18,18%	9,09%	0,00%	0,55%	2,6
Toplam	21,93%	44,31%	8,16%	18,25%	5,67%	1,69%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	50,00%	25,00%	12,50%	0,00%	0,00%	1,29%	2,38
Esnaf	20,99%	40,12%	11,73%	22,22%	4,32%	0,62%	8,69%	2,48
Üst düzey yönetici	15,63%	59,38%	6,25%	12,50%	3,13%	3,13%	1,72%	2,26
İşçi	17,46%	45,04%	9,72%	19,25%	6,35%	2,18%	27,04%	2,51
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	20,83%	52,50%	6,67%	16,67%	1,67%	1,67%	6,44%	2,25
Kamu çalışanı	20,38%	42,18%	7,58%	20,85%	6,64%	2,37%	11,32%	2,5
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	17,97%	58,59%	4,69%	17,19%	1,56%	0,00%	6,87%	2,26
İşsiz	43,10%	36,21%	8,62%	3,45%	5,17%	3,45%	3,11%	1,88
Emekli	23,02%	30,16%	8,73%	24,60%	10,32%	3,17%	6,76%	2,68
Öğrenci	35,71%	44,64%	5,36%	8,93%	4,17%	1,19%	9,01%	2
Ev hanımı	16,49%	37,99%	9,32%	23,66%	10,75%	1,79%	14,97%	2,74
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	40,38%	42,31%	1,92%	13,46%	1,92%	0,00%	2,79%	1,94
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	21,57%	43,56%	8,48%	18,62%	6,01%	1,77%	100,00%	

5. Aşağıdaki gruplardan hangileri örgütlenme özgürlüğü (örnek: dernek kurma) kapsamı dışında tutulmalıdır. (Birden çok seçenek)

Katılımcıların yaklaşık yarısı tüm Türk vatandaşlarının örgütlenme hakkı olduğunu savunurken, buna karşı çıkanlar arasında yaklaşık her üç kişiden biri (%32,62) LGBTİ+ bireylerin, örgütlenme hakkına sahip olmaması gerektiğini savunmakta ve bu eğilim yaş arttıkça daha da artmaktadır. Etnik ve dini topluluklara karşı yaklaşım ise daha esnektir. Yüksek gelirli meslek gruplarında örgütlenme özgürlüğünü onaylayan bir bakışın olduğu görülürken, dini toplulukların örgütlenme hakkına yönelik en katı yaklaşım işletme sahiplerine aittir. Diğer yandan, ev hanımları ve kamu çalışanları LGBTİ+ bireylerin örgütlenme özgürlüğüne en negatif yaklaşan gruptur.

Grup ve/veya Topluluklar	Yüzde (%)
Hiçbiri, tüm TC vatandaşlarının örgütlenme hakkı vardır.	47,74
LGBTİ+ bireyler (Eşcinseller)	32,62
Demokrasi karşıtı gruplar	23,72
Dini topluluklar	17,70
Etnik topluluklar	14,52

Diğer Sivil Özgürlükler

Azınlık Hakları ve Göçmenler

1. Arap nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde Arapçanın Türkçe ile birlikte eğitim dili olması kabul edilemez.

2011 yılı sonrasında Suriye’den kitlesel göçün ilk durağı Türkiye olmuştur. Resmi rakamlara göre 5 milyona yakın, gayri resmi rakamlara göre 13 milyonu bulan Suriyelinin Türkiye’de yaşadığı iddia edilmektedir. Bu çok yüksek rakamlar, Türkiye’de sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel pek çok sorunu beraberinde getirmiş ve şimdiye kadar eğitim dili olarak Kürtçe üzerine yapılan tartışmalara bir yenisi daha eklenmiştir. Arapçanın Türkçe ile birlikte eğitim dili olmasına katılımcıların %66,78’i karşı çıkmaktadır. Destekleyenlerin oranı ise sadece %19,14’tür. Eğitim seviyesi artıka, daha ılımlı bir yaklaşım benimsenmektedir. Kendini “ölkücü”, “milliyetçi” ve “Atatürkçü” olarak tanımlayanlar, diğer siyasi oryantasyonlar arasında bu önermeye en yüksek sesle karşı çıkanlar olmuştur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	6,66
2. Katılmıyorum	12,48
3. Kararsızım	11,14
4. Katılıyorum	34,06
5. Kesinlikle Katılıyorum	32,72
Fikrim Yok/Cevap Yok	2,93

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/Cevap Yok
Ölkücü	5,76%	6,47%	9,35%	43,17%	34,53%	0,72%
Milliyetçi	5,12%	7,29%	9,77%	38,29%	37,98%	1,55%
Kürt Milliyetçisi	19,20%	33,60%	13,60%	20,80%	8,80%	4,00%
Geleneksel muhafazakâr	2,12%	10,05%	14,81%	39,68%	28,57%	4,76%
Dindar muhafazakâr	4,41%	13,66%	13,66%	32,16%	33,92%	2,20%
Siyasal İslamcı	12,00%	36,00%	24,00%	16,00%	12,00%	0,00%
Radikal İslamcı	0,00%	29,03%	29,03%	29,03%	12,90%	0,00%
Demokrat	12,54%	12,54%	9,76%	33,45%	27,87%	3,83%
Liberal	10,20%	11,22%	5,10%	39,80%	27,55%	6,12%
Atatürkçü	3,28%	9,48%	4,31%	44,48%	36,90%	1,55%
Ulusalçı	8,74%	22,33%	15,53%	25,24%	26,21%	1,94%
Sosyal demokrat	6,67%	14,87%	8,21%	39,49%	29,74%	1,03%
Sosyalist	7,43%	27,03%	18,24%	27,03%	19,59%	0,68%
Komünist	4,00%	52,00%	4,00%	32,00%	8,00%	0,00%
Kemalist	4,69%	4,69%	4,69%	67,19%	17,19%	1,56%
Anarşist	11,11%	33,33%	11,11%	33,33%	11,11%	0,00%
Hiçbiri	4,33%	10,11%	15,52%	25,63%	37,91%	6,50%
Toplam	6,63%	12,47%	11,17%	34,16%	32,62%	2,94%

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	6,26%	12,31%	10,82%	34,46%	32,57%	3,57%	50,07%	3,8
Erkek	7,07%	12,65%	11,45%	33,67%	32,87%	2,29%	49,93%	3,7
Toplam	6,66%	12,48%	11,14%	34,06%	32,72%	2,93%	100,00%	
18-24 yaş	10,10%	11,85%	12,89%	29,62%	32,40%	3,14%	14,27%	3,6
25-34 yaş	6,08%	11,39%	12,79%	34,79%	32,92%	2,03%	31,87%	3,8
35-44 yaş	5,03%	10,38%	10,22%	36,16%	34,75%	3,46%	31,63%	3,9
45-54 yaş	6,39%	14,06%	9,90%	36,74%	29,39%	3,51%	15,56%	3,7
55+ yaş	10,45%	25,37%	6,72%	23,88%	30,60%	2,99%	6,66%	3,4
Toplam	6,66%	12,48%	11,14%	34,06%	32,72%	2,93%	100,00%	
Okuryazar değil	33,33%	33,33%	33,33%	0,00%	0,00%	0,00%	0,15%	2,0
Sadece okur/yazar	27,78%	11,11%	27,78%	16,67%	16,67%	0,00%	0,90%	2,8
İlkokul mezunu	6,57%	16,16%	12,63%	29,29%	29,80%	5,56%	9,85%	3,6
Ortaokul mezunu	6,78%	11,02%	11,44%	35,59%	30,51%	4,66%	11,74%	3,8
Lise mezunu	6,80%	13,73%	11,37%	35,82%	28,76%	3,53%	38,04%	3,7
Yüksek okul mezunu	3,30%	8,79%	13,74%	37,91%	35,71%	0,55%	9,05%	3,9
Üniversite	6,06%	11,42%	9,34%	33,22%	38,58%	1,38%	28,74%	3,9
Master / Yüksek lisans	25,00%	5,00%	0,00%	10,00%	60,00%	0,00%	0,99%	3,8
Doktora	9,09%	18,18%	0,00%	27,27%	36,36%	9,09%	0,55%	3,7
Toplam	6,66%	12,48%	11,14%	34,06%	32,72%	2,93%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	12,50%	8,33%	33,33%	33,33%	4,17%	1,29%	3,74
Esnaf	6,17%	14,81%	14,81%	34,57%	26,54%	3,09%	8,69%	3,62
Üst düzey yönetici	3,13%	18,75%	18,75%	15,63%	43,75%	0,00%	1,72%	3,78
İşçi	4,96%	13,49%	11,51%	38,10%	28,57%	3,37%	27,04%	3,74
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	7,50%	12,50%	13,33%	37,50%	25,83%	3,33%	6,44%	3,64
Kamu çalışanı	5,21%	11,85%	9,48%	37,44%	34,60%	1,42%	11,32%	3,86
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	3,13%	7,03%	6,25%	35,94%	46,09%	1,56%	6,87%	4,17
İşsiz	5,17%	5,17%	10,34%	24,14%	51,72%	3,45%	3,11%	4,16
Emekli	10,32%	17,46%	7,14%	30,95%	30,16%	3,97%	6,76%	3,55
Öğrenci	12,50%	13,69%	12,50%	28,57%	31,55%	1,19%	9,01%	3,54
Ev hanımı	7,53%	13,26%	13,62%	32,62%	27,60%	5,38%	14,97%	3,63
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	17,31%	9,62%	9,62%	28,85%	32,69%	1,92%	2,79%	3,51
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	6,92%	12,88%	11,43%	34,23%	31,49%	3,06%	100,00%	

2. Kürt nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde Kürtçenin Türkçe ile birlikte eğitim dili olması kabul edilemez.

Türkiye’de anadilde eğitim tartışmaları Kürtçe etrafında dönmektedir. Çok uzun yıllardan beri ancak özellikle 1980 sonrasında artan bu talep, Türkiye’de Kürt sorununun da merkezine oturmuştur. Kürtçenin Türkçe ile birlikte eğitim dili olmasına katılımcıların %59,72’si karşı çıkmaktadır. Destekleyenlerin oranı ise sadece %27,05’tir. Yaş yükseldikçe Kürtçenin Türkçeyle birlikte nüfus-yoğun bölgelerde eğitim dili olarak kabul edilmesi eğilimi gerilerken, benzer bir eğilim en düşük eğitim gruplarında da görülmektedir. Arapçaya karşı olduğu gibi yine aynı gruplar, yani kendini “ölkücü”, “milliyetçi” ve “Atatürkçü” olarak tanımlayanlar, diğer siyasal oryantasyonlar arasında Kürtçenin Türkçe ile birlikte eğitim dili olması önermesine en yüksek sesle karşı çıkanlar olmuştur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	12,03
2. Katılmıyorum	15,02
3. Kararsızım	9,95
4. Katılıyorum	35,11
5. Kesinlikle Katılıyorum	24,61
Fikrim Yok/Cevap Yok	3,28

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/Cevap Yok
Ölkücü	6,47%	9,35%	5,76%	49,64%	28,78%	0,00%
Milliyetçi	5,89%	7,75%	10,23%	44,81%	29,61%	1,71%
Kürt Milliyetçisi	50,40%	31,20%	4,80%	11,20%	2,40%	0,00%
Geleneksel muhafazakâr	6,88%	13,23%	10,05%	42,86%	22,22%	4,76%
Dindar muhafazakâr	8,81%	11,45%	8,81%	39,65%	25,99%	5,29%
Siyasal İslamcı	8,00%	28,00%	16,00%	28,00%	16,00%	4,00%
Radikal İslamcı	0,00%	29,03%	25,81%	32,26%	12,90%	0,00%
Demokrat	27,53%	14,98%	9,41%	26,83%	18,82%	2,44%
Liberal	22,45%	14,29%	3,06%	39,80%	19,39%	1,02%
Atatürkçü	5,52%	11,55%	6,55%	46,55%	28,28%	1,55%
Ulusalçı	18,45%	24,27%	20,39%	19,42%	16,50%	0,97%
Sosyal demokrat	15,38%	19,49%	8,21%	29,74%	25,64%	1,54%
Sosyalist	12,16%	31,08%	16,22%	23,65%	16,22%	0,68%
Komünist	4,00%	60,00%	8,00%	20,00%	8,00%	0,00%
Kemalist	6,25%	7,81%	6,25%	60,94%	15,63%	3,13%
Anarşist	33,33%	33,33%	0,00%	33,33%	0,00%	0,00%
Hiçbiri	7,94%	18,05%	15,52%	28,52%	21,66%	8,30%
Toplam	12,02%	15,01%	9,98%	35,16%	24,59%	3,24%

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	10,43%	14,20%	10,23%	36,44%	25,02%	3,67%	50,07%	3,5
Erkek	13,65%	15,84%	9,66%	33,76%	24,20%	2,89%	49,93%	3,4
Toplam	12,03%	15,02%	9,95%	35,11%	24,61%	3,28%	100,00%	
18-24 yaş	15,33%	16,72%	10,10%	28,57%	25,44%	3,83%	14,27%	3,3
25-34 yaş	12,01%	12,95%	13,10%	34,79%	24,80%	2,34%	31,87%	3,5
35-44 yaş	8,49%	13,84%	9,28%	37,58%	26,73%	4,09%	31,63%	3,6
45-54 yaş	12,46%	14,70%	7,67%	41,85%	19,81%	3,51%	15,56%	3,4
55+ yaş	20,90%	27,61%	2,99%	23,13%	23,13%	2,24%	6,66%	3,0
Toplam	12,03%	15,02%	9,95%	35,11%	24,61%	3,28%	100,00%	
Okuryazar değil	33,33%	33,33%	33,33%	0,00%	0,00%	0,00%	0,15%	2,0
Sadece okur/yazar	27,78%	22,22%	11,11%	11,11%	27,78%	0,00%	0,90%	2,9
İlkokul mezunu	21,21%	16,67%	8,08%	26,77%	21,72%	5,56%	9,85%	3,1
Ortaokul mezunu	10,59%	13,98%	8,47%	36,02%	25,42%	5,51%	11,74%	3,6
Lise mezunu	12,03%	16,60%	10,20%	36,21%	21,31%	3,66%	38,04%	3,4
Yüksek okul mezunu	4,40%	11,54%	13,19%	44,51%	25,27%	1,10%	9,05%	3,8
Üniversite	10,90%	13,32%	10,21%	34,95%	28,72%	1,90%	28,74%	3,6
Master / Yüksek lisans	30,00%	5,00%	0,00%	20,00%	45,00%	0,00%	0,99%	3,5
Doktora	0,00%	45,45%	0,00%	18,18%	27,27%	9,09%	0,55%	3,3
Toplam	12,03%	15,02%	9,95%	35,11%	24,61%	3,28%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	4,17%	25,00%	8,33%	37,50%	20,83%	4,17%	1,29%	3,48
Esnaf	16,67%	19,75%	9,88%	29,01%	22,22%	2,47%	8,69%	3,21
Üst düzey yönetici	3,13%	21,88%	15,63%	25,00%	34,38%	0,00%	1,72%	3,66
İşçi	11,51%	14,48%	9,72%	40,48%	19,44%	4,37%	27,04%	3,44
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	8,33%	19,17%	15,83%	33,33%	19,17%	4,17%	6,44%	3,37
Kamu çalışanı	9,00%	11,85%	9,95%	39,34%	27,96%	1,90%	11,32%	3,67
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	7,81%	12,50%	6,25%	40,63%	31,25%	1,56%	6,87%	3,76
İşsiz	17,24%	12,07%	6,90%	24,14%	37,93%	1,72%	3,11%	3,54
Emekli	16,67%	21,43%	4,76%	28,57%	25,40%	3,17%	6,76%	3,25
Öğrenci	14,88%	17,86%	10,12%	27,98%	27,38%	1,79%	9,01%	3,36
Ev hanımı	13,98%	13,26%	11,83%	32,62%	22,94%	5,38%	14,97%	3,39
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	21,15%	7,69%	11,54%	30,77%	26,92%	1,92%	2,79%	3,35
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	12,45%	15,40%	9,98%	34,71%	24,14%	3,33%	100,00%	

3. İŖe alımlarda TC vatandaşlarına öncelik verilmelidir.

Türkiye'nin son dönemlerde içine girdiği ekonomik darboğaz, enflasyon, hayat pahalılığı sorunlarına ek olarak iş piyasasına giren Suriyeli göçmenlerle birlikte insanlar işsizliğin sebebi olarak göçmenleri görmeye başlamış, ayrıca yeni tür milliyetçiliğin bir özelliği olarak göçmen karşıtlılığı daha popüler hale gelmiştir. Bu soruda dolaylı olarak bu algı araştırılmıştır. İŖe alımlarda TC vatandaşlarına öncelik verilmesi, katılımcıların %86,37'si tarafından desteklenmektedir. Karşı çıkanların oranı sadece %7,66'dır. Eğitim düzeyi arttıkça bu argüman çok daha fazla benimsenmektedir.

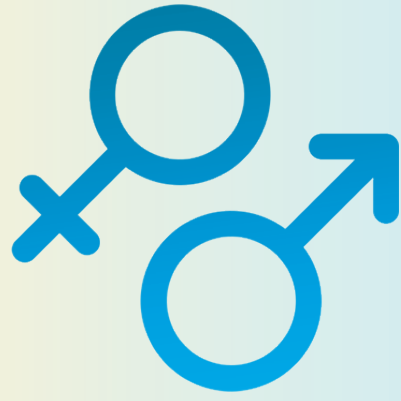
Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	2,19
2. Katılmıyorum	5,47
3. Kararsızım	4,72
4. Katılıyorum	43,26
5. Kesinlikle Katılıyorum	43,11
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,24

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	2,18%	5,06%	3,87%	42,90%	44,79%	1,19%	50,07%	4,3
Erkek	2,19%	5,88%	5,58%	43,63%	41,43%	1,29%	49,93%	4,2
Toplam	2,19%	5,47%	4,72%	43,26%	43,11%	1,24%	100,00%	
18-24 yaş	2,44%	6,97%	5,23%	38,33%	44,95%	2,09%	14,27%	4,2
25-34 yaş	2,96%	5,77%	4,37%	43,53%	42,59%	0,78%	31,87%	4,2
35-44 yaş	1,73%	4,25%	4,40%	45,28%	42,92%	1,42%	31,63%	4,3
45-54 yaş	1,60%	5,43%	5,43%	41,21%	44,73%	1,60%	15,56%	4,2
55+ yaş	1,49%	6,72%	5,22%	47,76%	38,81%	0,00%	6,66%	4,2
Toplam	2,19%	5,47%	4,72%	43,26%	43,11%	1,24%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,15%	4,0
Sadece okur/yazar	0,00%	16,67%	11,11%	33,33%	38,89%	0,00%	0,90%	3,9
İlkokul mezunu	3,54%	3,54%	5,56%	48,99%	36,87%	1,52%	9,85%	4,1
Ortaokul mezunu	2,54%	3,81%	6,78%	45,76%	38,98%	2,12%	11,74%	4,2
Lise mezunu	2,09%	6,80%	5,23%	44,84%	39,22%	1,83%	38,04%	4,1
Yüksek okul mezunu	1,65%	6,04%	2,20%	34,07%	56,04%	0,00%	9,05%	4,4
Üniversite	2,08%	4,50%	3,46%	42,39%	47,06%	0,52%	28,74%	4,3
Master / Yüksek lisans	0,00%	5,00%	0,00%	15,00%	80,00%	0,00%	0,99%	4,7
Doktora	0,00%	9,09%	18,18%	27,27%	45,45%	0,00%	0,55%	4,1
Toplam	2,19%	5,47%	4,72%	43,26%	43,11%	1,24%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	4,17%	12,50%	0,00%	45,83%	37,50%	0,00%	1,29%	4
Esnaf	3,09%	6,79%	8,02%	47,53%	32,72%	1,85%	8,69%	4,02
Üst düzey yönetici	0,00%	9,38%	6,25%	37,50%	46,88%	0,00%	1,72%	4,22
İşçi	1,79%	5,95%	4,56%	49,01%	37,10%	1,59%	27,04%	4,16
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	1,67%	6,67%	3,33%	49,17%	36,67%	2,50%	6,44%	4,15
Kamu çalışanı	3,32%	3,79%	2,37%	40,76%	49,29%	0,47%	11,32%	4,3
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	0,00%	3,91%	5,47%	33,59%	57,03%	0,00%	6,87%	4,44
İşsiz	1,72%	0,00%	5,17%	39,66%	50,00%	3,45%	3,11%	4,41
Emekli	0,00%	3,97%	3,97%	50,00%	41,27%	0,79%	6,76%	4,3
Öğrenci	2,98%	6,55%	5,36%	33,33%	50,60%	1,19%	9,01%	4,23
Ev hanımı	3,58%	6,09%	5,02%	41,22%	42,65%	1,43%	14,97%	4,15
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	3,85%	5,77%	5,77%	26,92%	55,77%	1,92%	2,79%	4,27
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	2,25%	5,58%	4,72%	43,24%	42,86%	1,34%	100,00%	

Diğer Sivil Özgürlükler

Cinsiyet Eşitliği

1. Kadınlar, evlendiklerinde sadece kendi (bekarlık) soyadlarını kullanabilir.

Kadınların evlendikten sonra yalnızca bekarlık soyadlarını kullanabilmeleri için daha önce dava açmaları gerekirken, Anayasa Mahkemesi “evlenen kadının kocasının soyadını alacağı” hükmünü iptal etmiş ve bu karar 2024 Ocak ayı itibariyle yürürlüğe girmiştir. Ancak bu konu, karardan henüz 7 ay geçmişken 9. Yargı paketinde (Temmuz 2024) yeniden değerlendirmeye alınmıştır. Katılımcıların, %33,92’si kadınların, evlendiklerinde sadece kendi (bekarlık) soyadlarını kullanmasına karşı çıkarken, %48,68’i desteklemektedir. Eğitim düzeyi arttıkça bu fikri destekleme düzeyi de artarken, yaş arttıkça bu fikir daha az desteklenmektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	11,44
2. Katılmıyorum	22,48
3. Kararsızım	15,37
4. Katılıyorum	35,50
5. Kesinlikle Katılıyorum	13,18
Fikrim Yok/Cevap Yok	2,04

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	8,44%	16,09%	16,68%	38,43%	18,47%	1,89%	50,07%	3,4
Erkek	14,44%	28,88%	14,04%	32,57%	7,87%	2,19%	49,93%	2,9
Toplam	11,44%	22,48%	15,37%	35,50%	13,18%	2,04%	100,00%	
18-24 yaş	12,89%	13,59%	13,94%	42,51%	16,03%	1,05%	14,27%	3,4
25-34 yaş	9,52%	20,28%	17,32%	36,19%	15,13%	1,56%	31,87%	3,3
35-44 yaş	10,53%	27,52%	12,26%	35,38%	11,95%	2,36%	31,63%	3,1
45-54 yaş	9,58%	24,28%	21,09%	31,31%	10,22%	3,51%	15,56%	3,1
55+ yaş	26,12%	23,88%	10,45%	27,61%	10,45%	1,49%	6,66%	2,7
Toplam	11,44%	22,48%	15,37%	35,50%	13,18%	2,04%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	33,33%	33,33%	0,00%	33,33%	0,00%	0,15%	3,3
Sadece okur/yazar	44,44%	5,56%	22,22%	11,11%	5,56%	11,11%	0,90%	2,2
İlkokul mezunu	22,73%	24,75%	15,15%	24,75%	10,61%	2,02%	9,85%	2,8
Ortaokul mezunu	12,71%	30,51%	14,41%	31,78%	9,32%	1,27%	11,74%	2,9
Lise mezunu	11,11%	21,57%	16,73%	35,82%	12,81%	1,96%	38,04%	3,2
Yüksek okul mezunu	7,14%	21,98%	20,33%	34,62%	13,74%	2,20%	9,05%	3,3
Üniversite	7,27%	21,11%	12,46%	42,21%	15,57%	1,38%	28,74%	3,4
Master / Yüksek lisans	30,00%	10,00%	5,00%	20,00%	25,00%	10,00%	0,99%	3,0
Doktora	9,09%	0,00%	18,18%	27,27%	18,18%	27,27%	0,55%	3,6
Toplam	11,44%	22,48%	15,37%	35,50%	13,18%	2,04%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	20,83%	25,00%	4,17%	41,67%	8,33%	0,00%	1,29%	2,92
Esnaf	12,35%	23,46%	19,75%	32,72%	8,64%	3,09%	8,69%	3,02
Üst düzey yönetici	12,50%	12,50%	3,13%	56,25%	12,50%	3,13%	1,72%	3,45
İşçi	13,89%	24,40%	15,28%	35,32%	8,93%	2,18%	27,04%	3,01
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	9,17%	13,33%	17,50%	40,83%	15,00%	4,17%	6,44%	3,41
Kamu çalışanı	5,21%	20,38%	14,22%	37,91%	20,38%	1,90%	11,32%	3,49
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	6,25%	14,06%	17,97%	46,88%	10,94%	3,91%	6,87%	3,44
İşsiz	8,62%	22,41%	12,07%	34,48%	22,41%	0,00%	3,11%	3,4
Emekli	23,81%	25,40%	13,49%	26,98%	8,73%	1,59%	6,76%	2,71
Öğrenci	11,90%	14,29%	16,67%	36,90%	18,45%	1,79%	9,01%	3,36
Ev hanımı	10,75%	24,37%	16,85%	30,11%	16,13%	1,79%	14,97%	3,17
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	9,62%	26,92%	13,46%	25,00%	25,00%	0,00%	2,79%	3,29
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	11,75%	21,41%	15,61%	35,46%	13,57%	2,20%	100,00%	

2. Kamusal görevlerde (devlet memurluğu) kişinin cinsel yönelimi (eşcinsel) engel teşkil etmemelidir.

Eşcinsel memurların içten çıkarılması ile ilgili örnek davalar bulunmaktadır. Elbette bu kararların gerekçesi, memurların eşcinsel olmalarına değil, yüz kıztartıcı durumlara referansla yazılmaktadır. Bu soruda, aslında “Herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olması” ilkesi işığında eşcinsel kamu çalışanlarına bakış araştırılmıştır. Katılımcıların %45,26’sı cinsel yönelimin kamusal görevler için engel teşkil ettiğini düşünmekte, %38,04’ cinsel yönelimin kamu çalışanı olmaya engel teşkil etmediğini savunmaktadır. Yaş arttıka ve eğitim seviyesi dştk cinsel yönelimin kamusal görev almaya engel olduğunu düşünenlerin düzeyi yükselirken, erkeklerde bu argümanı destekleme düzeyi kadınlara göre daha yüksektir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	24,37
2. Katılmıyorum	20,89
3. Kararsızım	12,33
4. Katılıyorum	28,94
5. Kesinlikle Katılıyorum	9,10
Fikrim Yok/Cevap Yok	4,38

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	19,86%	20,56%	11,62%	30,49%	12,02%	5,46%	50,07%	2,9
Erkek	28,88%	21,22%	13,05%	27,39%	6,18%	3,29%	49,93%	2,6
Toplam	24,37%	20,89%	12,33%	28,94%	9,10%	4,38%	100,00%	
18-24 yaş	24,04%	14,29%	11,50%	33,10%	13,59%	3,48%	14,27%	3,0
25-34 yaş	17,32%	22,78%	14,20%	32,29%	9,67%	3,74%	31,87%	2,9
35-44 yaş	23,43%	23,11%	11,01%	28,77%	7,39%	6,29%	31,63%	2,7
45-54 yaş	29,07%	21,09%	15,02%	24,60%	7,03%	3,19%	15,56%	2,6
55+ yaş	52,24%	14,93%	5,22%	14,93%	9,70%	2,99%	6,66%	2,1
Toplam	24,37%	20,89%	12,33%	28,94%	9,10%	4,38%	100,00%	
Okuryazar değil	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,15%	1,0
Sadece okur/yazar	72,22%	16,67%	5,56%	5,56%	0,00%	0,00%	0,90%	1,4
İlkokul mezunu	50,00%	24,75%	6,06%	8,59%	6,57%	4,04%	9,85%	1,9
Ortaokul mezunu	31,78%	28,39%	12,71%	16,53%	5,51%	5,08%	11,74%	2,3
Lise mezunu	21,31%	20,39%	14,38%	30,20%	8,24%	5,49%	38,04%	2,8
Yüksek okul mezunu	17,03%	19,78%	14,29%	37,36%	5,49%	6,04%	9,05%	2,9
Üniversite	17,47%	18,17%	11,25%	37,89%	12,80%	2,42%	28,74%	3,1
Master / Yüksek lisans	20,00%	5,00%	10,00%	15,00%	45,00%	5,00%	0,99%	3,6
Doktora	9,09%	27,27%	18,18%	36,36%	9,09%	0,00%	0,55%	3,1
Toplam	24,37%	20,89%	12,33%	28,94%	9,10%	4,38%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	25,00%	25,00%	8,33%	20,83%	8,33%	12,50%	1,29%	2,57
Esnaf	24,69%	17,28%	14,20%	29,01%	8,02%	6,79%	8,69%	2,77
Üst düzey yönetici	12,50%	21,88%	12,50%	31,25%	15,63%	6,25%	1,72%	3,17
İşçi	26,79%	25,60%	13,10%	22,02%	6,75%	5,75%	27,04%	2,54
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	16,67%	15,83%	11,67%	42,50%	8,33%	5,00%	6,44%	3,11
Kamu çalışanı	22,27%	22,27%	15,17%	30,81%	6,64%	2,84%	11,32%	2,77
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	11,72%	13,28%	10,16%	50,00%	11,72%	3,13%	6,87%	3,38
İşsiz	25,86%	17,24%	15,52%	29,31%	8,62%	3,45%	3,11%	2,77
Emekli	46,83%	15,87%	8,73%	16,67%	11,11%	0,79%	6,76%	2,29
Öğrenci	17,26%	12,50%	14,29%	36,90%	16,07%	2,98%	9,01%	3,23
Ev hanımı	35,13%	26,16%	7,89%	19,00%	6,45%	5,38%	14,97%	2,32
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	9,62%	15,38%	17,31%	28,85%	21,15%	7,69%	2,79%	3,4
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	25,38%	20,65%	12,29%	27,95%	9,01%	4,72%	100,00%	

3. Eşcinsel evlilikler yasal olmalıdır.

Her ne kadar kamusal görevlerde cinsel yönelimin engel teşkil etmemesi %38,04 oranında destek görse de katılımcıların %76,56'sı eşcinsel evliliklere karşı çıkmaktadır. Serbest meslek sahipleri ve öğrenciler, eşcinsel evliliklerin yasal olmasına diğer gruplara göre daha çok onay vermektedir. Diğer yandan, eğitim seviyesi yükseldikçe teze olan destek ortalamasının üzerine çıkmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	43,36
2. Katılmıyorum	27,20
3. Kararsızım	11,44
4. Katılıyorum	8,06
5. Kesinlikle Katılıyorum	5,02
Fikrim Yok/Cevap Yok	4,92

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	38,03%	26,61%	13,11%	10,43%	6,45%	5,36%	50,07%	2,2
Erkek	48,71%	27,79%	9,76%	5,68%	3,59%	4,48%	49,93%	1,8
Toplam	43,36%	27,20%	11,44%	8,06%	5,02%	4,92%	100,00%	
18-24 yaş	37,63%	23,69%	13,94%	12,54%	6,62%	5,57%	14,27%	2,2
25-34 yaş	39,94%	28,08%	14,04%	7,64%	5,46%	4,84%	31,87%	2,1
35-44 yaş	42,45%	29,40%	9,59%	8,65%	4,09%	5,82%	31,63%	2,0
45-54 yaş	48,88%	27,48%	9,90%	5,11%	4,47%	4,15%	15,56%	1,8
55+ yaş	63,43%	19,40%	5,97%	4,48%	5,22%	1,49%	6,66%	1,7
Toplam	43,36%	27,20%	11,44%	8,06%	5,02%	4,92%	100,00%	
Okuryazar değil	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,15%	1,0
Sadece okur/yazar	72,22%	16,67%	5,56%	0,00%	0,00%	5,56%	0,90%	1,3
İlkokul mezunu	68,18%	17,17%	2,53%	5,56%	4,04%	2,53%	9,85%	1,6
Ortaokul mezunu	53,39%	30,51%	8,47%	2,54%	2,97%	2,12%	11,74%	1,7
Lise mezunu	38,95%	28,89%	11,90%	9,02%	3,92%	7,32%	38,04%	2,0
Yüksek okul mezunu	45,60%	28,57%	8,24%	6,59%	4,40%	6,59%	9,05%	1,9
Üniversite	35,47%	28,03%	16,09%	10,21%	7,09%	3,11%	28,74%	2,2
Master / Yüksek lisans	35,00%	10,00%	10,00%	10,00%	25,00%	10,00%	0,99%	2,8
Doktora	18,18%	9,09%	27,27%	27,27%	18,18%	0,00%	0,55%	3,2
Toplam	43,36%	27,20%	11,44%	8,06%	5,02%	4,92%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	29,17%	37,50%	12,50%	4,17%	4,17%	12,50%	1,29%	2,05
Esnaf	41,98%	20,37%	16,05%	11,73%	3,70%	6,17%	8,69%	2,09
Üst düzey yönetici	31,25%	28,13%	15,63%	6,25%	9,38%	9,38%	1,72%	2,28
İşçi	46,83%	31,35%	6,55%	6,15%	2,98%	6,15%	27,04%	1,8
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	29,17%	29,17%	20,83%	12,50%	4,17%	4,17%	6,44%	2,3
Kamu çalışanı	46,92%	27,49%	10,90%	5,21%	6,16%	3,32%	11,32%	1,93
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	41,41%	26,56%	11,72%	11,72%	4,69%	3,91%	6,87%	2,08
İşsiz	50,00%	18,97%	13,79%	3,45%	1,72%	12,07%	3,11%	1,73
Emekli	60,32%	24,60%	3,97%	4,76%	4,76%	1,59%	6,76%	1,67
Öğrenci	29,17%	20,24%	20,83%	15,48%	7,74%	6,55%	9,01%	2,49
Ev hanımı	54,48%	24,37%	6,81%	5,38%	5,02%	3,94%	14,97%	1,77
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	23,08%	19,23%	21,15%	15,38%	17,31%	3,85%	2,79%	2,84
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	44,31%	26,29%	11,16%	8,10%	4,94%	5,20%	100,00%	

4. Ailenin korunması için boşanma süreçleri zorlaştırılmalıdır.

Muhafazakâr düşünce, birey ve bireysel tercihlerin önüne toplumun temel yapısı olarak aileyi koymakta ve aile yapısının korunması ve güçlenmesine yönelik politika geliştirmektedir. Türkiye’de ailenin korunmasına yönelik çabalar ve İstanbul Sözleşmesi’nden çıkılması gibi bazı durumlar kadınların hakları ile çelişmektedir. Boşanma davalarının büyük oranda kadınlar tarafından açıldığı düşünüldüğünde, süreçlerin zorlaştırılmasının kadınların aleyhine olacağı aşıkardır. Bu soruda dolaylı olarak bu konu araştırılmıştır. Bu önermeye katılmayanların oranı %67,77, süreçlerin zorlaştırılması gerektiğini düşünenler ise %20,74’tür. Bu soruda erkeklerin ailenin korunması için boşanma süreçlerinin zorlaştırılmasına daha yüksek düzeyde onay vermesi şaşırtıcı değildir. Eğitim seviyesi yükseldikçe bu önermeye destek azalmakta, yaş arttıkça bu destek artmaktadır.

Cevaplar	Toplam (%)	Kadın (%)	Erkek (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	35,85	39,23	32,47
2. Katılmıyorum	31,92	32,57	31,27
3. Kararsızım	9,85	7,55	12,15
4. Katılıyorum	14,57	13,70	15,44
5. Kesinlikle Katılıyorum	6,17	5,66	6,67
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,64	1,29	1,66

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	39,23%	32,57%	7,55%	13,70%	5,66%	1,29%	50,07%	2,1
Erkek	32,47%	31,27%	12,15%	15,44%	6,67%	1,99%	49,93%	2,3
Toplam	35,85%	31,92%	9,85%	14,57%	6,17%	1,64%	100,00%	
18-24 yaş	44,25%	33,10%	5,92%	9,76%	4,53%	2,44%	14,27%	2,0
25-34 yaş	37,91%	31,36%	10,30%	15,60%	3,28%	1,56%	31,87%	2,1
35-44 yaş	30,97%	33,65%	10,53%	14,62%	8,81%	1,42%	31,63%	2,4
45-54 yaş	31,95%	32,59%	11,18%	17,25%	5,43%	1,60%	15,56%	2,3
55+ yaş	40,30%	22,39%	9,70%	13,43%	12,69%	1,49%	6,66%	2,4
Toplam	35,85%	31,92%	9,85%	14,57%	6,17%	1,64%	100,00%	
Okuryazar değil	66,67%	0,00%	0,00%	33,33%	0,00%	0,00%	0,15%	2,0
Sadece okur/yazar	27,78%	22,22%	16,67%	16,67%	16,67%	0,00%	0,90%	2,7
İlkokul mezunu	28,28%	23,74%	13,13%	20,20%	12,63%	2,02%	9,85%	2,6
Ortaokul mezunu	20,76%	28,39%	13,56%	26,69%	8,90%	1,69%	11,74%	2,7
Lise mezunu	34,90%	33,73%	9,80%	14,77%	5,10%	1,70%	38,04%	2,2
Yüksek okul mezunu	36,81%	30,22%	12,64%	11,54%	7,14%	1,65%	9,05%	2,2
Üniversite	44,81%	35,12%	6,57%	8,48%	3,46%	1,56%	28,74%	1,9
Master / Yüksek lisans	55,00%	25,00%	5,00%	5,00%	10,00%	0,00%	0,99%	1,9
Doktora	45,45%	27,27%	0,00%	18,18%	9,09%	0,00%	0,55%	2,2
Toplam	35,85%	31,92%	9,85%	14,57%	6,17%	1,64%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	12,50%	37,50%	4,17%	33,33%	12,50%	0,00%	1,29%	2,96
Esnaf	32,72%	25,93%	16,67%	13,58%	7,41%	3,70%	8,69%	2,35
Üst düzey yönetici	34,38%	31,25%	12,50%	9,38%	12,50%	0,00%	1,72%	2,34
İşçi	28,97%	29,37%	12,90%	20,83%	6,55%	1,39%	27,04%	2,46
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	30,83%	37,50%	10,00%	14,17%	2,50%	5,00%	6,44%	2,16
Kamu çalışanı	39,81%	33,18%	5,21%	12,80%	7,11%	1,90%	11,32%	2,13
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	53,91%	34,38%	5,47%	5,47%	0,78%	0,00%	6,87%	1,65
İşsiz	58,62%	24,14%	5,17%	8,62%	3,45%	0,00%	3,11%	1,74
Emekli	30,16%	26,19%	13,49%	16,67%	13,49%	0,00%	6,76%	2,57
Öğrenci	50,60%	30,36%	5,95%	8,33%	2,38%	2,38%	9,01%	1,79
Ev hanımı	32,62%	32,26%	8,96%	16,85%	8,24%	1,08%	14,97%	2,35
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	42,31%	44,23%	3,85%	3,85%	5,77%	0,00%	2,79%	1,87
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	36,11%	31,06%	9,87%	14,91%	6,44%	1,61%	100,00%	

Diğer Sivil Özgürlükler

Hayat Tarzına Müdahale ve Mahremiyet Hakkı

1. Halkın sağlığını korumak amacıyla devlet alkollü içki satışı ve tüketimini sınırlandırabilir.

Türkiye’de son dönemler alkollü içeceklerden alınan verginin genel vergi artış oranının üzerinde olması, bu konunun dar bir vergi politikası olmanın ötesinde, doğrudan yaşam tarzına müdahaleye dönüştüğüne yönelik görüşleri güçlendirmektedir. Her ne kadar vergilerin, başta gençlerin olmak üzere halkın sağlığını korumak için yükseltildiği dile getirilse de Türkiye’de kişi başı alkol tüketiminin Dünya Sağlık Örgütünün belirlediği alkolizm seviyesinin çok çok altında olmasına rağmen, vergilerle tüketimin azaltılması çabasının sağlıkla değil hayat tarzıyla ilgili olduğu görülmektedir. İktidarın bu söyleminin genel olarak katılımcılar tarafından kuşkuyla karşılandığı ve belirgin bir eğilimin olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %38,04’ü bu söylemi desteklerken, katılımcıların %47,84’ü hükümetin alkollü içki satışı ve tüketimini sınırlandırmasına karşı çıkmaktadır. Yaş arttıkça ve eğitim düzeyi düştükçe devletin alkollü içki satışı ve tüketimini sınırlandırabileceğine olan kanaat daha güçlü bir şekilde desteklenmektedir.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	18,35
2. Katılmıyorum	29,49
3. Kararsızım	12,78
4. Katılıyorum	27,55
5. Kesinlikle Katılıyorum	10,49
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,34

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	18,97%	27,81%	12,51%	28,60%	10,33%	1,79%	50,07%	2,8
Erkek	17,73%	31,18%	13,05%	26,49%	10,66%	0,90%	49,93%	2,8
Toplam	18,35%	29,49%	12,78%	27,55%	10,49%	1,34%	100,00%	
18-24 yaş	27,53%	35,89%	10,80%	19,16%	4,53%	2,09%	14,27%	2,4
25-34 yaş	19,97%	29,02%	15,29%	27,30%	6,86%	1,56%	31,87%	2,7
35-44 yaş	16,98%	30,35%	11,79%	26,89%	12,89%	1,10%	31,63%	2,9
45-54 yaş	10,54%	27,48%	13,10%	35,78%	11,82%	1,28%	15,56%	3,1
55+ yaş	15,67%	18,66%	8,96%	30,60%	26,12%	0,00%	6,66%	3,3
Toplam	18,35%	29,49%	12,78%	27,55%	10,49%	1,34%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,15%	4,0
Sadece okur/yazar	11,11%	5,56%	11,11%	55,56%	16,67%	0,00%	0,90%	3,6
İlkokul mezunu	9,60%	13,13%	10,10%	39,90%	26,77%	0,51%	9,85%	3,6
Ortaokul mezunu	10,59%	21,19%	12,29%	36,44%	15,68%	3,81%	11,74%	3,3
Lise mezunu	17,78%	32,55%	13,33%	27,06%	8,10%	1,18%	38,04%	2,8
Yüksek okul mezunu	11,54%	31,32%	17,58%	30,77%	8,24%	0,55%	9,05%	2,9
Üniversite	26,47%	34,60%	12,11%	19,20%	6,40%	1,21%	28,74%	2,4
Master / Yüksek lisans	55,00%	30,00%	5,00%	0,00%	10,00%	0,00%	0,99%	1,8
Doktora	18,18%	36,36%	9,09%	18,18%	18,18%	0,00%	0,55%	2,8
Toplam	18,35%	29,49%	12,78%	27,55%	10,49%	1,34%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	20,83%	20,83%	16,67%	20,83%	20,83%	0,00%	1,29%	3
Esnaf	17,28%	31,48%	11,11%	24,07%	14,81%	1,23%	8,69%	2,88
Üst düzey yönetici	15,63%	37,50%	15,63%	18,75%	12,50%	0,00%	1,72%	2,75
İşçi	14,48%	26,98%	14,29%	33,93%	8,13%	2,18%	27,04%	2,94
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	18,33%	40,00%	9,17%	25,83%	5,83%	0,83%	6,44%	2,61
Kamu çalışanı	17,06%	29,38%	17,06%	23,22%	12,32%	0,95%	11,32%	2,84
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	21,09%	42,97%	17,97%	13,28%	3,91%	0,78%	6,87%	2,35
İşsiz	25,86%	24,14%	13,79%	24,14%	10,34%	1,72%	3,11%	2,68
Emekli	14,29%	20,63%	10,32%	31,75%	22,22%	0,79%	6,76%	3,27
Öğrenci	30,36%	35,71%	11,31%	19,64%	2,38%	0,60%	9,01%	2,28
Ev hanımı	13,62%	18,64%	7,89%	39,43%	18,64%	1,79%	14,97%	3,31
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	42,31%	23,08%	13,46%	19,23%	1,92%	0,00%	2,79%	2,15
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	18,24%	28,59%	12,77%	28,17%	10,89%	1,34%	100,00%	

2. Aile düzenine ve genel ahlaka zarar verdiği gerekçesiyle, devlet dizi ve filmlerin gösterimini yasaklayabilir.

Genel ahlak oldukça muğlak ve soyut bir ifade olmasına rağmen bu muğlak ifade gerekçe gösterilerek dizi ve filmlere ya sansür uygulanmakta ya da yayınlanması sonrasında ceza verilmektedir. Bunun arkasında değerler karşısında tarafsız olması, kişileri kendi değerlerini belirlemede özgür bırakması, onların bu değerleri özgürce yaşayabilmelerini güvence altına alması gereken devletin, “iyi hayat”ın ne olduğuna dair sahip olduğu anlayışı topluma dayatma çabası yatmaktadır. Bu anlamda “genel ahlak” denilen şey, iktidarın benimsediği ahlaktan başka bir şey değildir, buradan hareketle aslında “genel” de değildir. Dizi ve filmlerin genel ahlakın gerekçe gösterilerek yasaklanmasına katılımcıların %36,21’i karşı çıkarken, %49,73’ü desteklemektedir. Yaş yükselip eğitim düştükçe devletin aile ve genel ahlaka karşı sansürcü bir konum alması fikri daha fazla desteklenmektedir. Serbest meslek sahipleri ve üst düzey yöneticiler ise bu önermeyi en az destekleyen gruptur.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	13,53
2. Katılmıyorum	22,68
3. Kararsızım	13,18
4. Katılıyorum	36,75
5. Kesinlikle Katılıyorum	12,98
Fikrim Yok/Cevap Yok	0,90

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	15,59%	22,14%	12,21%	37,04%	12,12%	0,89%	50,07%	3,1
Erkek	11,45%	23,21%	14,14%	36,45%	13,84%	0,90%	49,93%	3,2
Toplam	13,53%	22,68%	13,18%	36,75%	12,98%	0,90%	100,00%	
18-24 yaş	18,47%	27,53%	17,77%	26,83%	8,36%	1,05%	14,27%	2,8
25-34 yaş	14,04%	24,34%	13,57%	38,07%	9,20%	0,78%	31,87%	3,0
35-44 yaş	13,36%	22,17%	13,99%	35,38%	14,31%	0,79%	31,63%	3,2
45-54 yaş	8,63%	18,53%	8,31%	46,01%	16,93%	1,60%	15,56%	3,5
55+ yaş	12,69%	16,42%	8,96%	36,57%	25,37%	0,00%	6,66%	3,5
Toplam	13,53%	22,68%	13,18%	36,75%	12,98%	0,90%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	66,67%	33,33%	0,00%	0,15%	4,3
Sadece okur/yazar	11,11%	5,56%	11,11%	33,33%	38,89%	0,00%	0,90%	3,8
İlkokul mezunu	7,58%	10,10%	7,58%	48,48%	25,25%	1,01%	9,85%	3,7
Ortaokul mezunu	8,47%	18,22%	13,56%	42,80%	16,10%	0,85%	11,74%	3,4
Lise mezunu	14,12%	23,53%	14,12%	36,34%	11,11%	0,78%	38,04%	3,1
Yüksek okul mezunu	6,04%	20,33%	15,93%	42,31%	14,84%	0,55%	9,05%	3,4
Üniversite	18,17%	28,72%	13,15%	29,93%	8,82%	1,21%	28,74%	2,8
Master / Yüksek lisans	50,00%	30,00%	5,00%	5,00%	10,00%	0,00%	0,99%	2,0
Doktora	9,09%	27,27%	18,18%	45,45%	0,00%	0,00%	0,55%	3,0
Toplam	13,53%	22,68%	13,18%	36,75%	12,98%	0,90%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	16,67%	25,00%	4,17%	37,50%	16,67%	0,00%	1,29%	3,13
Esnaf	16,05%	21,60%	12,35%	32,72%	16,05%	1,23%	8,69%	3,11
Üst düzey yönetici	21,88%	37,50%	3,13%	28,13%	9,38%	0,00%	1,72%	2,66
İşçi	10,52%	20,04%	15,28%	41,07%	12,10%	0,99%	27,04%	3,24
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	15,83%	26,67%	15,83%	30,83%	9,17%	1,67%	6,44%	2,91
Kamu çalışanı	9,48%	20,85%	11,85%	39,81%	17,06%	0,95%	11,32%	3,34
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	11,72%	28,13%	15,63%	39,84%	4,69%	0,00%	6,87%	2,98
İşsiz	15,52%	29,31%	15,52%	25,86%	12,07%	1,72%	3,11%	2,89
Emekli	13,49%	13,49%	7,14%	42,06%	21,43%	2,38%	6,76%	3,46
Öğrenci	21,43%	26,19%	19,64%	25,60%	7,14%	0,00%	9,01%	2,71
Ev hanımı	11,47%	18,64%	6,81%	43,01%	19,35%	0,72%	14,97%	3,4
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	34,62%	19,23%	9,62%	30,77%	5,77%	0,00%	2,79%	2,54
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	13,73%	21,78%	12,77%	37,39%	13,41%	0,91%	100,00%	

3. Kamu güvenliği için devletin vatandaşlar hakkında her türlü bilgiyi toplaması gereklidir.

Devletin kamu güvenliği için vatandaşlar hakkında her türlü bilgiyi toplamasını meşrulaştıracabilecek, suçu önleme ve hizmetleri iyileştirme gibi bazı gerekçeler bulunabilse de bu aynı zamanda bireylerin mahremiyet haklarının ihlali anlamına gelmektedir. Bireyin özgürlük alanı olan mahremiyet, aynı zamanda birey olabilmenin varoluşsal temelini, yani özerkliğini oluşturur. Bireylerin özel alanlarına ait olduğu kabul edilen cinsel yaşam, dinsel tercihler, ırksal köken, sağlık ve genetik bilgileri gibi konular hassas kişisel veri olarak kabul edilmekte ve daha özel koruma gerektirmektedir. Kimse bu bilgilerinin devlet tarafından bilinmesini istemez. Buna rağmen “başkaları” hakkında her türlü verinin toplanmasına katılımcıların %54’ü onay vermektedir. Mahremiyetin korunması gerektiğini düşünenlerin oranı ise sadece %31,38’dir. Ev hanımları ve işletme sahipleri bu tezin en önde gelen destekçileri arasında iken, eğitim seviyesi arttıkça (doktoralılar hariç), mahremiyete olan vurgu da artmaktadır.

Cevaplar	Yüzde (%)
1. Kesinlikle Katılmıyorum	9,30
2. Katılmıyorum	22,08
3. Kararsızım	12,53
4. Katılıyorum	41,32
5. Kesinlikle Katılıyorum	12,98
Fikrim Yok/Cevap Yok	1,79

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	Fikrim Yok/ Cevap Yok	Toplam	Ağırlıklı Ortalama
Kadın	8,94%	22,14%	12,51%	40,71%	13,41%	2,28%	50,07%	3,3
Erkek	9,66%	22,01%	12,55%	41,93%	12,55%	1,29%	49,93%	3,3
Toplam	9,30%	22,08%	12,53%	41,32%	12,98%	1,79%	100,00%	
18-24 yaş	12,20%	28,57%	12,54%	32,06%	12,54%	2,09%	14,27%	3,0
25-34 yaş	10,92%	21,06%	14,20%	42,12%	10,14%	1,56%	31,87%	3,2
35-44 yaş	8,81%	22,17%	12,58%	41,19%	13,84%	1,42%	31,63%	3,3
45-54 yaş	4,79%	20,13%	9,58%	48,56%	13,74%	3,19%	15,56%	3,5
55+ yaş	8,21%	17,16%	11,19%	41,04%	21,64%	0,75%	6,66%	3,5
Toplam	9,30%	22,08%	12,53%	41,32%	12,98%	1,79%	100,00%	
Okuryazar değil	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%	0,15%	4,7
Sadece okur/yazar	11,11%	5,56%	11,11%	27,78%	44,44%	0,00%	0,90%	3,9
İlkokul mezunu	5,56%	10,61%	10,61%	50,00%	22,22%	1,01%	9,85%	3,7
Ortaokul mezunu	5,51%	14,41%	11,86%	48,31%	17,37%	2,54%	11,74%	3,6
Lise mezunu	9,80%	25,10%	13,33%	38,69%	11,24%	1,83%	38,04%	3,2
Yüksek okul mezunu	5,49%	20,88%	8,79%	54,95%	8,24%	1,65%	9,05%	3,4
Üniversite	11,94%	26,82%	14,01%	35,64%	10,03%	1,56%	28,74%	3,1
Master / Yüksek lisans	35,00%	10,00%	5,00%	20,00%	30,00%	0,00%	0,99%	3,0
Doktora	0,00%	9,09%	9,09%	54,55%	9,09%	18,18%	0,55%	3,8
Toplam	9,30%	22,08%	12,53%	41,32%	12,98%	1,79%	100,00%	
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	8,33%	16,67%	12,50%	41,67%	20,83%	0,00%	1,29%	3,5
Esnaf	11,11%	19,75%	16,67%	38,27%	12,96%	1,23%	8,69%	3,23
Üst düzey yönetici	3,13%	34,38%	9,38%	34,38%	18,75%	0,00%	1,72%	3,31
İşçi	11,71%	18,65%	11,31%	43,45%	12,90%	1,98%	27,04%	3,28
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	5,83%	34,17%	16,67%	30,83%	7,50%	5,00%	6,44%	3
Kamu çalışanı	8,06%	21,80%	11,37%	47,39%	9,95%	1,42%	11,32%	3,3
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	7,03%	18,75%	7,81%	56,25%	8,59%	1,56%	6,87%	3,41
İşsiz	8,62%	34,48%	15,52%	27,59%	10,34%	3,45%	3,11%	2,96
Emekli	5,56%	24,60%	10,32%	39,68%	15,87%	3,97%	6,76%	3,37
Öğrenci	10,12%	28,57%	11,90%	37,50%	11,31%	0,60%	9,01%	3,11
Ev hanımı	8,60%	13,26%	11,83%	46,24%	19,35%	0,72%	14,97%	3,55
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	17,31%	30,77%	7,69%	26,92%	17,31%	0,00%	2,79%	2,96
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0
Toplam	9,39%	21,67%	11,96%	42,01%	13,20%	1,77%	100,00%	

4. Üniversitelerde bazı kıyafetler ve aksesuarların giyilmesi yasaklanmalıdır.

Katılımcıların %72,30'u üniversitelerde bazı kıyafetler ve aksesuarların yasaklanması fikrine karşı çıkmaktadır. Diğer taraftan yasaklanması gerektiğini düşünen 560 kişi arasında, dekolteli kıyafetler ve Yahudi takkesi (kipa) yasaklanması en çok talep edilen kıyafetler arasındadır. Türban ve eşarpın ise listede son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Katılımcılar arasında az sayıda bulunan anarşist ve komünistler dışında, türban artık bir sorun olarak görülmemektedir. Yahudi takkesine ise, haç takılmasından daha çok tepki vardır. Peçe de benzer şekilde neredeyse tüm ideolojik gruplar tarafından yasaklanması istenen kıyafetler arasındadır. Üniversitelerde bazı kıyafet ve aksesuarların giyilmesinin yasaklanmasına dair eğilim yaş arttıkça güçlenirken, yasaklanması için en büyük destek emekliler, ev hanımları ve üst düzey yöneticilerden gelmektedir.

	Yüzde	Sayı
Evet	33,22%	668
Hayır	66,78%	1343

Yasaklanması talep edilen kıyafet ve aksesuarlar

Kıyafet ve Aksesuar	Yüzde (%)	Sayı
Dekolteli kıyafetler	68,21	382
Yahudi takkesi (kipa)	63,04	353
Sarık ve cübbe	50,54	283
Peçe	50,36	282
Haç	49,82	279
Kısa etek / şort / elbise	49,46	277
Türban	13,04	73
Eşarp	6,61	37
Diğer (lütfen belirtin)	1,79	10
Toplam		560

	Evete	Hayır	Toplam
Kadın	27,0%	73%	50,07%
Erkek	28,4%	72%	49,93%
Toplam	27,70%	72,30%	100,00%
18-24 yaş	20,56%	79,44%	14,27%
25-34 yaş	25,43%	74,57%	31,87%
35-44 yaş	27,52%	72,48%	31,63%
45-54 yaş	32,59%	67,41%	15,56%
55+ yaş	43,28%	56,72%	6,66%
Toplam	27,70%	72,30%	100,00%
Okuryazar değil	66,67%	33,33%	0,15%
Sadece okur/yazar	38,89%	61,11%	0,90%
İlkokul mezunu	42,93%	57,07%	9,85%
Ortaokul mezunu	36,86%	63,14%	11,74%
Lise mezunu	29,41%	70,59%	38,04%
Yüksek okul mezunu	36,81%	63,19%	9,05%
Üniversite	31,49%	68,51%	28,74%
Master / Yüksek lisans	45,00%	55,00%	0,99%
Doktora	36,36%	63,64%	0,55%
Toplam	33,22%	66,78%	100,00%
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	25,00%	75,00%	1,29%
Esnaf	25,93%	74,07%	8,69%
Üst düzey yönetici	34,38%	65,63%	1,72%
İşçi	27,98%	72,02%	27,04%
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	25,00%	75,00%	6,44%
Kamu çalışanı	26,07%	73,93%	11,32%
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	26,56%	73,44%	6,87%
İşsiz	15,52%	84,48%	3,11%
Emekli	39,68%	60,32%	6,76%
Öğrenci	19,05%	80,95%	9,01%
Ev hanımı	34,77%	65,23%	14,97%
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	13,46%	86,54%	2,79%
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%
Toplam	27,58%	72,42%	100,00%

5. Üniformanın zorunlu olduğu kurumlar dışındaki devlet dairelerinde memurların bazı kıyafetleri giymesi yasaklanmalıdır.

Katılımcıların %33,2'si üniformanın zorunlu olduğu kurumlar dışındaki devlet dairelerinde memurların bazı kıyafetleri giymesinin yasaklanması gerektiğini düşünürken, %66,7'si bu fikre karşı çıkmaktadır. Yasaklanması gereken ilk üç kıyafetin ise dekolteli kıyafetler, Yahudi takkesi, sarık ve cübbe olması gerektiğini belirtmişlerdir.

	Yüzde	Sayı
Evet	27,70%	557
Hayır	72,30%	1454

Yasaklanması talep edilen kıyafet ve aksesuarlar

Kıyafet ve Aksesuar	Yüzde (%)	Sayı
Dekolteli kıyafetler	73,54	492
Yahudi takkesi (kipa)	67,41	451
Sarık ve cübbe	58,74	393
Peçe	56,80	380
Haç	56,20	376
Parti rozeti	52,77	353
Kısa etek / şort / elbise	50,97	341
Türban	12,41	83
Diğer (lütfen belirtin)	0,75	5
Toplam		560

	Evet	Hayır	Toplam
Kadın	33,17%	66,83%	50,07%
Erkek	33,27%	66,73%	49,93%
Toplam	33,22%	66,78%	100,00%
18-24 yaş	27,18%	72,82%	14,27%
25-34 yaş	30,42%	69,58%	31,87%
35-44 yaş	33,49%	66,51%	31,63%
45-54 yaş	37,70%	62,30%	15,56%
55+ yaş	47,76%	52,24%	6,66%
Toplam	33,22%	66,78%	100,00%
Okuryazar değil	66,67%	33,33%	0,15%
Sadece okur/yazar	38,89%	61,11%	0,90%
İlkokul mezunu	42,93%	57,07%	9,85%
Ortaokul mezunu	36,86%	63,14%	11,74%
Lise mezunu	29,41%	70,59%	38,04%
Yüksek okul mezunu	36,81%	63,19%	9,05%
Üniversite	31,49%	68,51%	28,74%
Master / Yüksek lisans	45,00%	55,00%	0,99%
Doktora	36,36%	63,64%	0,55%
Toplam	33,22%	66,78%	100,00%
İşletme sahibi (KOBİ, Büyük işletme sahibi)	29,17%	70,83%	1,29%
Esnaf	26,54%	73,46%	8,69%
Üst düzey yönetici	37,50%	62,50%	1,72%
İşçi	33,73%	66,27%	27,04%
Hizmet ve satış elemanı/büro çalışanı	31,67%	68,33%	6,44%
Kamu çalışanı	34,12%	65,88%	11,32%
Profesyonel meslek (doktor, mühendis vb.)	36,72%	63,28%	6,87%
İşsiz	18,97%	81,03%	3,11%
Emekli	46,03%	53,97%	6,76%
Öğrenci	24,40%	75,60%	9,01%
Ev hanımı	35,84%	64,16%	14,97%
Serbest meslek (mali müşavir, avukat vb.)	13,46%	86,54%	2,79%
Cevap yok	0,00%	0,00%	0,00%
Toplam	32,51%	67,49%	100,00%